

BOSNA I HERCEGOVINA

Nacionalni program ekonomskih reformi za 2015. godinu

Sarajevo, januar/siječanj 2015. godine

Sadržaj

I DIO	3
1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE.....	4
2. MAKROEKONOMSKI OKVIR	5
2.1. Nedavna ekonomska događanja i srednjoročni makroekonomski scenario	5
2.2. Alternativni scenario i rizici	16
3. FISKALNI OKVIR.....	19
3.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi	20
3.2. Implementacija budžeta u 2014. godini.....	24
3.3. Srednjoročni izgledi budžeta	30
3.4. Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja	37
3.5. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom.....	44
3.6. Održivost javnih finansija	47
3.7. Institucionalna obilježja.....	49
4. REFORME KOJE PODUPIRU MAKRO/FISKALNU STRATEGIJU	51
4.1. Prepreke za rast i plan makroekonomske strukturalne reforme	51
4.2. Ključne oblasti makroekonomskih strukturalnih reformi	51
4.3. Budžetske implikacije značajnih makroekonomskih strukturalnih reformi.....	75
5. PRILOZI.....	76
II DIO	100
REPUBLIKA SRPSKA.....	101
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE	109

NACIONALNI PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI

I DIO

(BIVŠI PRETPRISTUPNI EKONOMSKI PROGRAM / EKONOMSKI I FISKALNI PROGRAM)

2015 NACIONALNI PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI – I DIO

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE

Slijedeći zahtjev Europske komisije iz 2014. godine, nadležne institucije u BiH pripremile su Nacionalni program ekonomskih reformi za 2015. godinu (NERP 2015). Ovogodišnji program je prvi po redu koji se dostavlja Europskoj komisiji. Nacionalni program ekonomskih reformi BiH za 2015. godinu predstavlja proširenu verziju prethodnog Ekonomskog i fiskalnog programa (EFP), koji su izrađivale zemlje potencijalni kandidati za članstvo u EU. Dok su ključni ciljevi i sadržaj I dijela NERP-a vrlo slični EFP-u, u II dijelu dokumenta su obuhvaćene mjere strukturalnih reformi po sektorima koje imaju za cilj poboljšanje konkurentnosti zemlje.

NERP 2015 izrađen je po posebnoj metodologiji, koju je dostavila Europska komisija, a radi lakše uporedivosti sa drugim zemljama. Aktivnosti izrade Nacionalnog programa ekonomskih reformi za 2015. godinu, u skladu sa svojim nadležnostima, koordinirala je Direkcija za ekonomsko planiranje. Program je izrađen na osnovu priloga koje su dostavile nadležne institucije, a razmatran je sa predstavnicima nadležnih institucija i entitetskim koordinatorima. U izradi ovog dokumenta su sudjelovali predstavnici ministarstava Vijeća ministara BiH, Centralne banke BiH, entitetskih ministarstava, Distrikta Brčko, Direkcije za ekonomsko planiranje i Direkcije za europske integracije. Konačno, Nacionalni program ekonomskih reformi BiH za 2015. godinu usvojilo je Vijeće ministara BiH, na 123. sjednici održanoj 11.02.2015. godine.

2. MAKROEKONOMSKI OKVIR

2.1. Nedavna ekonomska događanja i srednjoročni makroekonomski scenario

Tabela 1: Glavni makroekonomski indikatori

Indikator	Zvanični podaci		Projekcije		
	2013	2014	2015	2016	2017
Nominalni BDP u mil KM	28.027	28.738	30.008	31.649	33.682
Nominalni rast u %	2,6	2,5	4,4	5,5	6,4
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,9	101,4	101,0	101,4	102,0
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	27.501	28.328	29.725	31.216	33.032
Realni rast u %	0,7	1,1	3,4	4,0	4,4
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-0,1	-0,7	1	0,9	1,2
Potrošnja u mil KM	28.815	29.477	30.234	31.040	32.138
Vladina potrošnja u mil KM	5.986	6.457	6.560	6.691	6.892
Privatna potrošnja u mil KM	22.829	23.020	23.674	24.348	25.246
Investicije u mil KM	4.703	5.256	5.740	6.539	7.356
Vladine investicije u mil KM	1.041	1.302	1.497	1.871	2.189
Privatne investicije u mil KM	3.662	3.954	4.243	4.667	5.167
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	11,9	12,0	13,3	15,0	16,6
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.435	-1.924	-1.911	-1.816	-1.692
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-5,1	-6,7	-6,4	-5,7	-5,0
Nominalni rast uvoza u %	-1,8	6,5	4,9	3,1	3,7
Nominalni rast izvoza u %	5,8	4,1	8,0	6,9	8,1

Ekonomski rast BiH u prvom polugodištu 2014 godine je bio obilježen sa dva potpuno različita kvartala. Relativno dobar početak godine sa ekonomskim rastom od 2,7% (g/g) u prvom kvartalu je zamjenjen godišnjim padom od 1,2% u drugom tromjesečju. Rast u prvom tromjesečju je prije svega bio nošen jačanjem izvozne, ali i domaće tražnje uglavnom kao posljedica postepenog jačanja prilika u eksternom okruženju. Jačanje izvozne tražnje je s jedne strane dovelo do značajnog rasta izvoza (8,2%) i prerađivačke industrije (10,6%). S druge strane, povećanje tekućih novčanih priliva stanovništva (1,5%) iz inostranstva je podstaklo rast finalne potrošnje i uvoza (7,6%). Rast izvoza u prvom tromjesečju bi bio znatno (približno dva procentna poena) veći da nije bilo nepovoljne hidrološke situacije koja je ponajviše dovela do pada proizvodnje električne energije (13,3%), te pada vrijednosti izvoza od 27,5%. Na žalost drugo tromjesečje je obilježio pad ekonomske aktivnosti u odnosu na prvi kvartal u Njemačkoj, Italiji i Hrvatskoj, te skroman rast u Austriji.

S druge strane, Slovenija je zabilježila značajan rast od 1% u odnosu na prvi kvartal. Ovo je dovelo do smanjenja bh izvozne tražnje prije svega kroz pad prerađivačke industrije na nivou EU28, a posebno Njemačke, Italije i Austrije koje čine najveći dio tržišta bh robnog izvoza i usluga dorade (izvoz nakon unutrašnje obrade). Situaciju su dodatno pogoršale elementarne nepogode (poplave) u maju čime su najviše bili pogođeni izvoz (pad K2 od 4,7% g/g), prerađivačka industrija (stagnacija K2 g/g) i investicije (pad građevinskih radova, te prepolovljen rast uvoza kapitalnih dobara). S druge strane, čini se da su finalna potrošnja i uvoz uglavnom zadržali uzlazni trend iz prvog tromjesečja što je obzirom pad izvoza dovelo do rasta vanjskotrgovinskog deficita u drugom tromjesečju od 29% (g/g). Ovakav skok deficita, te usporen rast domaće tražnje (prije svega u domenu investicija) su u potpunosti zaustavili ekonomski rast iz prvog tromjesečja.

Dostupni pokazatelji vanjske trgovine ukazuju da na blago poboljšanje situacije u trećem kvartalu. Naime, rast vrijednosti izvoza od približno 6% (g/g) je bio na nivou prvog tromjesečja uprkos

stagnaciji industrijske proizvodnje koja je nakon devet mjeseci zadržala neznatan porast iz prvog polugodišta od 0,4%. S druge strane, sve jači rast uvoza u trećem tromjesečju bi mogao ukazivati na jačanje domaće tražnje i/ili izvoza usluga (unutrašnje) dorade. Imajući sve u vidu, očekuje se ekonomski rast od 1,1% u 2014 godini nošen rastom domaće tražnje od 2,7%, uprkos povećanju vanjskotrgovinskog deficita od 11,4%. Postepeni nastavak pozitivnih trendova se očekuje i u 2015 godini kada se očekuje sličan rast domaće tražnje, te blago smanjenje vanjskotrgovinskog deficita od 1,1%.

Rast 2016-17

Postepeno smanjivanje vanjskotrgovinskog deficita se očekuje i tokom 2016-17 godine kao posljedica jačanja izvozne tražnje, ali i postepenog jačanja konkurentnosti bh izvoza. Tako bi jačanje postepenog oporavka ekonomija iz okruženja tokom 2016-17 bi trebalo osigurati daljnji podsticaj rastu bh izvoza i domaće tražnje što bi trebalo dovesti do rasta od 4,1% u 2016., te 4,4% 2017 godine.

Industrijska proizvodnja u BiH 2015-2017. godine

2014. godina predstavljaće veliki izazov kada je u pitanju bh. ekonomija a to se posebno odnosi na industrijsku proizvodnju. Naime, posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN-a za 2014. godinu iz novembra nagovještavaju samo djelimično poboljšanje ekonomskih aktivnosti i blagi ekonomski rasta u zemljama EU od 1,3% u odnosu na prethodnu godinu.¹ Određeni kratkoročni indikatori već ukazuju da je proces ekonomskog oporavka prilično oslabljen prvenstveno zbog zaoštavanja krize u Ukrajini i sankcija u trgovinskim odnosima sa Rusijom.² Tako je prema raspoloživim podacima Eurostata tokom drugog kvartala 2014. godine došlo do slabljenja industrijske proizvodnje u većini zemalja EU, a posebno treba istaći Italiju i Njemačku gdje je industrijski rast prepovoljen.³ Ako se ima u vidu da je međunarodno ekonomsko okruženje glavna determinanta kretanja industrijske proizvodnje u BiH ova dešavanja bi mogla negativno utjecati i na industrijsku proizvodnju u BiH tokom 2014. godine.

Drugi možda i veći izazov predstavljaju štete od poplava koje su sredinom maja zahvatile Bosnu i Hercegovinu i u velikoj mjeri ugrozile trend oporavka industrijske proizvodnje iz prošle godine. Iako zvanični podaci o procjenama šteta još nisu u potpunosti kvantificirani evidentno je da će najteže biti pogođena bh. prerađivačka industrija koja čini 2/3 ukupne industrijske proizvodnje. Veliki broj privrednih subjekata koji posluju u okviru prerađivačke industrije pored već tradicionalnih problema i ekonomske krize tokom ove godine dodatno će biti izložen posljedicama poplava. Međutim i pored pretrpljenih šteta prema podacima BHAS-a prerađivačka industrija ostvarila je polugodišnji rast proizvodnje od 4,8%.⁴ Osim izvozno orjentiranih grana prerađivačke industrije očekuje se povećanje proizvodnje i ostalih grana čije kretanje je determinisano domaćom tražnjom. Ovo se posebno odnosi na one industrijske grane koje su vezane za građevinski sektor u BiH (proizvodnja građevinskog materijala i gotovih metalnih proizvoda). S druge strane očekuje se da bi energetska sektor (rudnici, proizvodnja električne energije, naftnih derivata i koksa) tokom 2014. godine trebao ostvariti poslovne rezultate koji su ispod prošlogodišnjeg nivoa zbog izraženog baznog efekta. Stope rasta proizvodnje u sektoru za proizvodnju električne energije tokom 2014. godine u velikoj mjeri determinisat će relativno visoka osnovica iz prethodne godine kao i neizvjesnost vremenskih prilika. Novonastale okolnosti u Bosni i Hercegovini uslovile su smanjenje procjene rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje za 2014. godinu na oko 2,3% u odnosu na prethodnu godinu.⁵

¹ European Commission, Directorate –General for Economic and Financial Affairs, “European Economic Forecast”, Autumn 2014

² European Commission, Directorate –General for Enterprise and Industry, “Industrial Policy Indicators and Analysis”, n.6/ 2014

³ Eurostat, News release euroindicators, „industrial production in EU for June 2014“. 124/2014, 13 August 2014.

⁴ Agencija za Statistiku BiH, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za juni 2014. godine“, Sarajevo, 29.07.2014.godine

⁵ Projekcija DEP- a, septembar 2014. godine.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za 2015. godinu

Tokom 2015. godine očekuje se postepeni oporavak BiH privrede. Očekuje se da bi BiH tokom godine trebala u velikoj mjeri sanirati štete nastale poplavama tako da bi i ukupni poslovni ambijent trebao biti dosta povoljniji u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane industrijska proizvodnja u BiH koja je u velikoj mjeri izvozno orjentisana trebala bi biti potpomognuta pozitivnim dešavanjima u međunarodnom ekonomskom okruženju posebno se to odnosi na trgovinske partnere iz EU.⁶ Tako se prema projekcijama DG ECFIN-a za 2015. godinu u zemljama EU očekuje nastavak trenda pozitivnog ekonomskog rasta od oko 2% koji će biti potpomognut i jačanjem investicija sa godišnjom stopom rasta od oko 2,9%.⁷ Oporavak gotovo svih sektora EU ekonomije pozitivno će se odraziti na proizvodne procese kako u širem regionu tako i u Bosni i Hercegovini. Povećani nivo izvozne tražnje rezultirat će poboljšanjem proizvodnje u svim sektorima industrijske proizvodnje u BiH gdje se prema projekcijama DEP-a očekuje godišnji rast proizvodnje od oko 5%. Industrijske grane koje imaju visoko učešće u strukturi prerađivačke industrije u BiH i uglavnom su izvozno orjentirane (metalna industrija, mašinska i autoindustrija, drvna industrija i proizvodnja namještaja te hemijska industrija) trebale bi dodatno iskoristiti svoj izvozni potencijal tokom 2015. godine. S druge strane proces rekonstrukcije poplavljenih područja i nastavak investicionog ciklusa u infrastrukturu tokom 2015. godine trebao bi rezultirati osjetnijim povećanjem proizvodnje u onim industrijskim granama koje su determinisane domaćom tražnjom (proizvodnja građevinskog materijala i metalnih proizvoda).

Tokom 2015. godine očekuje se da bi energetska sektor koji ima veoma važnu ulogu u ukupnoj industrijske proizvodnje i uključuje rudnike, sektor za proizvodnju električne energije te proizvodnju derivata nafte trebao ostvariti povećanje proizvodnje od preko 5% što će dodatno poboljšati nivo ukupne industrijske u BiH.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za period 2016-2017. godine.

Obzirom da se potpuni oporavak većine industrija u EU očekuje u periodu 2016-2017. godina, izvjesno je očekivati da će ova dešavanja omogućiti i potpuni oporavak industrijske proizvodnje u BiH. U ovom periodu očekuje se potpuna konsolidacija EU tržišta, oporavak privatne potrošnje, prevazilaženje problema oko finasiranja preduzeća i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene između zemalja EU. Pozitivan doprinos industrijskoj proizvodnji u EU treba očekivati i od mjera koje su sadržane u dokumentu EC-a „*Communication for a European Industrial Renaissance*“ a tiču se jačanja industrijske baze i konkurentnosti u zemljama EU.⁸ Ova pozitivna dešavanja u neposrednom okruženju trebala bi rezultirati povećanjem iskorištenosti industrijskih kapaciteta u BiH.

Očekuje se da će ovo povećanje kapaciteta rezultirati povećanjem broja zaposlenih i u konačnici povećanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji BiH na nivo predkriznog perioda kada je BiH ostvarivala rekordne stope rasta u regionu.

Planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetska sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu.⁹

Značajan doprinos poboljšanju industrijske proizvodnje u BiH i jačanju njene konkurentne pozicije trebale bi dati i konkretne mjere entiteskih vlada koje su sadržane u sektorskim strateškim

⁶ IMF, World Economic Outlook, „An update of key WEO projections“, 14. January 2014.

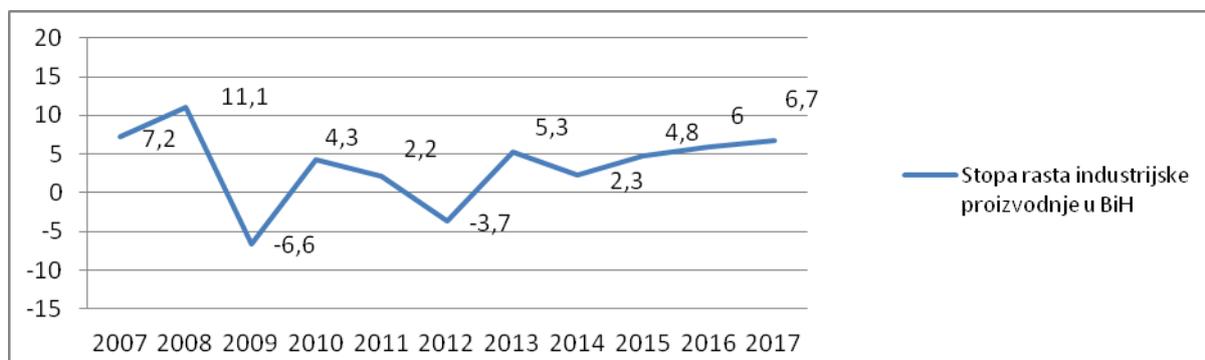
⁷ European Commission, Directorate –General for Economic and Financial Affairs, „European Economic Forecast“, Autumn 2014

⁸ European Commission, „Communication from the EC to the European Parliament, the Council and the European and Social Committee of the Regions, „For a European Industrial Renaissance“, Brussels, February 2014.

⁹ U periodu 2016-2017. godina planirano je puštanje u pogon novih proizvodnih kapaciteta u sektoru za proizvodnju električne energije.

dokumentima.¹⁰ Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh industrijske proizvodnje od preko 6% u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 1: Rast Industrijske proizvodnje 2007.-2017. godine

Rizici

Potencijalni rizik za navedenu situaciju pretstavlja neizvjesnost i još uvijek nesiguran ekonomski oporavak u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju. Visok nivo integracije sa zemljama EU i regiona kroz trgovinske i finasijske tokove praktički određuje kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Eventualno pogoršanje situacije na EU tržištu posebno u slučaju zemalja koje su glavni trgovinski partneri BiH pretstavlja najveći rizik po oporavak industrijske proizvodnje u BiH.

Tržište rada – projekcije 2014.-2017.

Iako se ne mogu očekivati veći pozitivni pomaci na bh. tržištu rada, smanjenje broja nezaposlenih lica u periodu I-IX 2014. godine (0,4% g/g) ukazuje na početak postepenog povećanja broja zaposlenih u 2014. godini. U periodu I-VIII broj zaposlenih je uvećan za 1,2%¹¹ g/g, a najveći rast broja zaposlenih je u područjima prerađivačke industrije, djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane.¹² U domenu neto plata u BiH se očekuje umjeren rast u odnosu na 2013. godinu, jer se plate u javnoj administraciji ne bi trebale bitnije mijenjati (budžetska ograničenja). Time bi obim poslovne aktivnosti u ostalim¹³ područjima djelatnosti determinisao nivo plata u BiH, ali i obim zapošljavanja. Prosječna plata i broj zaposlenih u BiH bi u 2014. godini mogli biti veći za 0,7% i 1% g/g respektivno. Pozitivne promjene na tržištu rada u BiH se mogu očekivati 2015. godine kada bi broj zaposlenih u BiH mogao biti veći u odnosu na 2014. godinu, a stopa nezaposlenosti nešto niža. EK predviđa smanjenje stope nezaposlenosti i povećanje broja zaposlenih u EU, uz brži ekonomski rast u odnosu na prethodnu godinu.¹⁴ U BiH se takođe očekuje nešto brži ekonomski rast¹⁵ u odnosu na 2014. godinu, što bi doprinijelo povećanju broja zaposlenih lica (1,3%). Bolja poslovna klima bi se pozitivno odrazila na neto plate, koje bi u posmatranoj godini mogle rasti oko 1,8% g/g.¹⁶

U 2016. i 2017. godini se prema DEP projekcijama očekuju bolja dešavanja u BiH. Uvećanje obima investicija, industrijske proizvodnje i trgovine bi trebalo imati pozitivan uticaj na tržište rada, odnosno na kreiranje novih radnih mjesta i uvećanje prosječnih neto plata. Broj zaposlenih lica u području industrijske proizvodnje (prerađivačka industrija), građevinarstva ali i uslužnih djelatnosti (trgovina,

¹⁰ Za pregled planiranih mjera pogledati: Federacija Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, Prečišćeni tekst akcionog plana za realizaciju projekata, "Razvoj industrijske politike u FBiH 2011-2015", Mostar, decembar 2013. god. Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva RS, "Sektorska strategija razvoja industrije RS", Banja Luka 2009.god.

¹¹ Privremeni podatak. Izvor: BHAS

¹² Izvor: BHAS. Svi podaci za 2014. godinu su administrativni, nisu iz Ankete o radnoj snazi.

¹³ Ostale djelatnosti u analizi obuhvataju sva područja djelatnosti izuzev javne uprave, zdravstva i obrazovanja.

¹⁴ Izvor: EK, European Economic Forecast, Jesen 2014.

¹⁵ DEP projekcije.

¹⁶ Uz veći obim poslovne aktivnosti bh. preduzeća prosječna neto plata i broj zaposlenih bi mogli rasti bržom stopom od pretpostavljene i obratno.

ugostiteljstvo i sl.) bi se trebao uvećavati, što je od značaja jer navedene oblasti zapošljavaju veliki broj zaposlenih u BiH. Na osnovu spomenutog očekuje se da ukupan broj zaposlenih u BiH u 2016. godini bude uvećan 1,6%, odnosno 2,1% u 2017. godini. Rast obima poslova bi se pozitivno odrazio na plate zaposlenih. Pretpostavlja se da bi prosječna neto plata u BiH mogla biti veća za 2,5% u 2016. godini, odnosno 3,2% u 2017. godini.

Rizici

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija na tržištu rada su prvenstveno nivo potražnje, investicija i trgovine ne samo u BiH nego i u EU. Nezadovoljavajući poslovni ambijent bi mogao uticati na ukupan ekonomski rast i odgoditi pozitivna dešavanja na tržištu rada, odnosno povećanje broja zaposlenih i neto plata.

Cijene – projekcije 2014.-2017.

Kao i prethodnih godina promjena cijena u BiH je determinisana kretanjem svjetskih cijena hrane i energenata (prvenstveno nafte i gasa), ali i promjenama cijena komunalija, akcizama i sl. Izrada projekcija bh. cijena za period 2014.-2017. je prvenstveno bazirana na analizi spomenutih kategorija. Prema posljednjim projekcijama¹⁷ EK cijene nafte na svjetskom tržištu bi trebale biti nešto niže u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Slično je sa cijenama hrane i gasa koje bi takođe trebale biti niže u posmatranoj godini.¹⁸ U skladu sa navedenim, EK za 2014. godinu predviđa da bi inflacija u EU trebala biti nešto niža u odnosu na 2013. godinu. U BiH se ne očekuje rast opšteg nivoa cijena uzimajući u obzir promjene cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu. U periodu I-IX 2014. godine u BiH je zabilježena deflacija od 1,2% g/g, a cijene su najviše smanjene u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, transporta, te odjeće i obuće. Od domaćih komponenti koje doprinose rastu cijena uzeto je u obzir novo uvećanje akciza¹⁹ na duvanske proizvode u BiH, što je nastavak procesa usklađivanja akciza sa evropskom regulativom. U periodu izrade projekcija nije bilo najave poskupljenja električne energije i dr. komunalija pa povećanja cijena u ovoj kategoriji nisu uzeta u obzir. Na osnovu analize cijena u svijetu, kao i domaćih komponenti, u BiH u 2014. godini se očekuje deflacija od 0,7% g/g.

U 2015. godini prema projekcijama EK i MMF-a cijene energenata na svjetskom tržištu bi trebale biti niže u odnosu na 2014. godinu. Slično je i sa cijenama hrane. U BiH se očekuje umjeren rast cijena u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu. Prilikom izrade projekcija uzet je u obzir i nastavak uvećanja akciza na cigarete (usklađivanje sa EU akcizama), pa se u BiH u 2015. godini očekuje inflacija od 1%. Slična kretanja cijena se predviđaju u periodu 2016.-2017., odnosno inflacija u BiH bi mogla iznositi između 0,9% i 1,2%.

Rizici

Osnovi rizici za ostvarenje projekcija cijena su podijeljeni u dvije grupe: eksterni i domaći. Eksterni rizici se odnose na smanjenja cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu koja bi doprinijela sporijem rastu opšteg nivoa cijena, a u ekstremnom slučaju i nastavku deflacije. Domaći rizici su prvenstveno vezani za neplanirane promjene cijena komunalija.

¹⁷ Izvor: EK, European Economic Forecast, jesen 2014. godine.

¹⁸ Izvor za projekcije cijena gasa, MMF, Price forecast, novembar 2014. Za cijene hrane izvor projekcije EK.

¹⁹ Odlukom o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete za 2014. godinu predviđeno je da se posebna akciza poveća na 0,90 KM po kutiji cigareta, a minimalna akciza na cigarete iznosi 2,09 KM po kutiji cigareta. Izvor: Uprava za inidrektno oporezivanje. Od avgusta 2014. godine, prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama u BiH, akciza na duvan za pušenje se utvrđuje u visini najmanje 80% minimalne akcize na cigarete.

Monetarni sektor 2014. - 2017. godine

Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor (eng. currency board), pa su njene aktivnosti vrlo ograničene u pogledu vođenja monetarne politike. Jedini instrument monetarne politike koji CB BiH koristi jeste određivanje obveznih pričuva komercijalnih banaka. Politika obveznih pričuva nije se mijenjala od 2011. godine. Od 2011. godine stopa obvezne pričuve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeca do jedne godine je smanjena s 14% na 10%, dok je stopa obvezne pričuve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeca preko jedne godine ostala nepromijenjena od 2009. godine i iznosi 7%²⁰. Izmjene stopa obveznih pričuva nisu pretjerano utjecale na ponašanje komercijalnih banaka. Jedna od karakteristika poslovanja komercijalnih banaka u BiH jeste da drže pretjerano visoke pričuve kod CB BiH. Višak iznad obveznih pričuva za razdoblje I. – IX. 2014. godine iznosio je 2,4 mlrd. KM, dok su prosječne obvezne pričuve iznosile 1,4 mlrd. KM.

Pravila valutnog odbora nalažu da pričuvni novac (monetarna baza) uvijek bude 100% pokriven deviznim pričuvama. Taj odnos za devet mjeseci 2014. godine iznosio je 109,3%, tj. pravila valutnog odbora su bila ispoštovana.

Ukupna novčana masa (M2) za devet mjeseci 2014. godine iznosila je 17,0 mlrd. i veća je za 7,9% u odnosu na isto razdoblje 2013. godine. Svi depoziti koji ulaze u sastav novčane mase, kao i gotovina izvan banaka zabilježili su pozitivan rast g/g. U tabeli ispod dan je detaljan pregled kretanja monetarnih agregata.

Tabela 2: Kretanje monetarnih agregata u BiH (u mil. KM na kraju razdoblja)

Godina	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
I-IX 2013.	2.507	4.124	6.631	2.888	1.133	5.081	9.103	15.734
I-IX 2014.	2.753	4.525	7.278	3.166	1.259	5.275	9.700	16.978
	stopa rasta g/g							
I-IX 2013.	3,5%	8,9%	6,8%	14,8%	9,2%	2,1%	6,7%	6,7%
I-IX 2014.	9,8%	9,7%	9,8%	9,6%	11,1%	3,8%	6,6%	7,9%

Izvor: Centralna banka BiH

Uz pretpostavku daljnjeg postepenog oporavka bh. ekonomije, do kraja 2014. godine može se očekivati stopa rasta ukupne novčane mase oko 4% g/g. Razlog mogućeg usporavanja rasta jeste da se očekuje usporavanje rasta ukupnih depozita²¹. U 2013. godini ukupni depoziti zabilježili su rast od 6,9%, što je najbrži rast unazad 5 godina, odnosno od ekonomske krize u 2008. godini. Ovaj rast prvenstveno je generiran od strane sektora stanovništva koji već godinama pokazuje veću sklonost štednji, nego potrošnji. Međutim, iako bh. ekonomija ide ka skromnom oporavku, situacija na tržištu rada još uvijek je daleko od značajnog oporavka. Ako se još uzmu u obzir i poplave koje su uništile mnoga imanja u 2014. godini, rast štednje građana će najvjerojatnije biti niži, jer će se dio dohotka morati usmjeriti na obnovu kuća i imanja. Ovo bi se uveliko trebalo odraziti na rast ukupnih depozita.

U razdoblju 2015. – 2017. godine očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH, pa samim tim i pozitivan učinak na razvoj monetarnog sektora, odnosno očekuje se nastavak rasta depozita (koji ulaze u sastav M2), kao i gotovine izvan banaka. Stopa rasta M2 mogla bi se kretati od 5,5% - 7% g/g.

²⁰ Izvor: www.cbbh.ba

²¹ U I-IX. 2014. godini 83,8% ukupne novčane mase činili su depoziti, a 16,2% gotovina izvan banaka.

Devizne pričuve u razdoblju 2014. – 2017. godine

Devizne pričuve u razdoblju I. - IX. 2014. godine ostvarile su rast od 12,1% g/g i dosegle razinu od 7,7 mlrd. KM. Do kraja godine očekuje se rast izvoza, ali i uvoza što bi moglo usporiti rast deviznih pričuva u odnosu na godinu ranije kada je BiH zabilježila pozitivan godišnji izvoz, a negativan uvoz. Također, projicira se i manji rast doznaka iz inozemstva, kao i priljeva po osnovu direktnih stranih ulaganja što će se pozitivno odraziti na stanje deviznih pričuva.

U razdoblju 2015. – 2017. godine očekuje se daljnji, ali spor ekonomski oporavak EU kao glavnog trgovinskog partnera²². Samim tim, očekuje se i rast vanjskotrgovinske razmjene BiH. Rast izvoza, ali i uvoza, praćeno manjim rastom doznaka iz inozemstva, priljevima po osnovu direktnih stranih ulaganja i dr. priljeva iz inozemstva, imat će pozitivan učinak na devizne pričuve čiji prosječan godišnji rast bi se mogao kretati oko 5%.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu ekonomskih poremećaja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, a koje bi utjecale na loše performace u vanjskotrgovinskom sektoru, slabljenje industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje.

Prognoza kretanja rasta bankarskih kredita i depozita za razdoblje od 2014.– 2017. godine

Budući da je financijsko tržište u BiH nerazvijeno, najznačajniji financijski posrednik jesu komercijalne banke, pa su u ovom dijelu dana očekivanja za bankarski sektor. Aktiva bankarskog sektora činila je 86,9% ukupne aktive financijskog sektora u prvom polugodištu 2014. godine.

Do kraja 2014. godine očekuje se nastavak ekonomskog oporavka bh. ekonomije (rast vanjskotrgovinske razmjene, krajnje potrošnje i investicija)²³. Međutim, zbog teških poplava koje su pogodile BiH u svibnju 2014. godine, rast BDP će najvjerojatnije biti nešto niži od projiciranog u prvom kvartalu zbog izmijenjenih ekonomskih očekivanja, prvenstveno na području vanjskotrgovinske razmjene²⁴.

Na tržištu rada i dalje se očekuje manji rast broja zaposlenih osoba i neto plaća (u nominalnom smislu), dok bi zbog procesa obnove zemlje moglo doći do neznatnog pada br. nezaposlenih osoba. Međutim, pritisak na dohodak građana mogao bi biti još veći i u 2014. godini upravo zbog procesa obnove, a što će imati odraz i na štednju ovog sektora. Iz toga razloga do kraja godine očekuje se manje usporavanje stope rasta depozita sektora stanovništva koji čine najveći dio ukupnih depozita i koji su prethodnih godina bili generator njihovog rasta. U 2014. godini može se očekivati stopa rast ukupnih depozita do 5%.

S druge strane, očekuje se i slab rast krajnje potrošnje u 2014. godine koja će dijelom biti financirana bankarskim kreditima. Ponuda kredita uveliko će ovisiti o kretanju domaćih depozita, budući da postoji trend smanjenja inozemne pasive banaka unazad nekoliko godina, odnosno prisutan je trend smanjenja izloženosti inozemnih bankarskih grupacija u BiH²⁵. Također, ponuda će ovisi i o kvaliteti kreditnog portfolija koji također unazad nekoliko godina pokazuje pogoršanje. S druge strane, zbog

²² Izvor: European Commission, „European Economic Forecast – Autumn 2014“, July 2014, str. 144, 167; International Monetary Fund, „World Economic Outlook“, October 2014.

²³ Procjena DEP-a.

²⁴ Procjena DEP-a. Pogledati dio pod naslovom „Realni sektor“ i „Vanjski sektor“.

²⁵ Izvor: „Izveštje o financijskoj stabilnosti za 2012. godinu“, Centralna banka BiH, str. 49 i podaci o inozemnoj aktivnoj i pasivnoj komercijalnih banaka u BiH.

procesa obnove, potražnja za kreditima će najvjerojatnije biti nešto veća u odnosu na prethodne godine. Do kraja 2014. godine rast ukupnih kredita mogao bi se kretati oko 4,5% g/g.

Iako će proces oporavka BiH trajati dugi niz godina, u razdoblju od 2015. – 2017. godine, ipak se očekuje pozitivan ekonomski rast BiH. Rast potražnje za bh. proizvodima od strane vanjskotrgovinskih partnera, kao i jačanje domaće potražnje u narednom razdoblju imat će pozitivan učinak na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH. U ovom razdoblju također se očekuje i rast industrijske proizvodnje i investicija, kao i daljnja stabilizacija tržišta rada. Ovakva kretanja trebala bi se pozitivno odraziti i na aktivnosti bankarskog sektora. U razdoblju od 2015. – 2017. godine rast kredita mogao bi se kretati oko između 5% - 6%. Slične godišnje stope rasta mogu se očekivati i na strani depozita (6% - 8%), a naročito pozitivan učinak na rast depozita može imati privatizacija strateških poduzeća u BiH.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu ekonomskih poremećaja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, a koje bi utjecale na loše performace u vanjskotrgovinskom sektoru, slabljenje industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje. Ovakva negativna kretanja odrazila bi se na bh. bankarski sektor u vidu daljnjeg povećanja nenaplative aktive, odnosno kredita, pada potražnje za novim kreditima, povećanja kamatnih stopa na kredite, a u ekstremnom slučaju i odljeva domaćih depozita.

Projekcije vanjskog sektora BiH 2014 – 2017. godine

Prema podacima BHAS-a izvoz roba je u 2013. godini zabilježio nominalni rast od 6,6%, a uvoz smanjenje od 0,5% (vidjeti objašnjenje u tekst boks).

Za potrebe izrade makroekonomskih projekcija i pripreme ovog dokumenta korišteni su podaci Centralne banke (Platni bilans) i BHAS-a (nacionalni računi). Brojevi koji se navode u ovim izvorima su drugačiji u odnosu na podatke koje objavljuje BHAS u okviru Statistike vanjske trgovine. Statistika vanjske trgovine objavljuje ukupan izvoz, koji se raščlanjuje na redovan izvoz, izvoz nakon unutrašnje obrade i izvoz za vanjsku obradu. Isto tako i uvoz. U platnom bilansu redovan izvoz (po BHAS-u), uz određenja prilagođenja, odgovara izvozu roba, a izvoz nakon unutrašnje obrade, odgovara izvozu usluga. Odstupanja po ova dva različita pristupa su beznačajna, a stope rasta, istorijski posmatrano, imaju isti trend, samo minimalno različitu vrijednost. Na primjer:

BHAS:

ukupan izvoz roba : 8,3 mld KM

redovan izvoz roba: 5,3 mld KM

izvoz nakon unutrašnje obrade: 3,1 mld KM

izvoz na vanjsku obradu: 0,01 mld KM

PB:

izvoz roba i usluga: 8,4 mld KM

izvoz roba: 5,4 mld KM

izvoz usluga: 3,0 mld KM

Na osnovu raspoloživih podataka za 2014. godinu, pretpostavlja se da će izvoz roba i usluga na kraju godine zabilježiti nešto niži rast, nego prethodne godine (5,0% realno), dok bi realni rast izvoza roba iznosio oko 7,9%. Na ovakav rast izvoza najveći uticaj ima smanjenje izvoza električne energije, za koju se pretpostavlja da bi do kraja godine trebala da uspori svoje smanjenje. Sa druge strane, na smanjenje izvoza utiče i smanjenje izvoza alumijuma i drugih baznih metala, koje je prisutno tokom tekuće godine, ali i elementarna nepogoda koja je zadesila BiH. Pretpostavlja se da će do kraja godine doći do jačanja domaće tražnje, što će se direktno odraziti na povećanje tražnje za uvoznim proizvodima. Uz povećanje domaće tražnje, i smanjenje svjetskih cijena vodećih uvoznih proizvoda, očekuje se rast uvoza roba i usluga od čak 7,5% u realnom smislu, dok će uvoz roba iznositi 7,8%. Ovakvo kretanje izvoza i uvoza dovelo bi do povećanja vanjskotrgovinskog deficita, čiji bi se udio u BDP-u time povećao.

Za period **2015.-2017.** godine predviđa se nešto brži ekonomski rast, praćen rastom kako domaće tako i inostrane tražnje za robama. Navedeni rast bi trebao ubrzati rast izvoza roba, ali i stopu uvoza održati u nekom stabilnom nivou (nakon značajnog povećanja uvoza u 2014. godini). Za 2015. godinu glavni BiH trgovinski partner (EU) predviđa povećanje stope uvoza, što rezultira povećanjem tražnje za našim proizvodima. U istom periodu, očekuje se da se poveća izvoz struje, glavnog izvoznog proizvoda. A očekuje se da će ga pratiti i drugi značajni proizvodi kao što su izvoz alumijuma, željeza i čelika, zatim mašine i aparati, dijelovi za motorna vozila, namještaj. Sve navedeno bi dovelo do rasta izvoza roba od oko 8,4% realno. Sa druge strane, rast domaće tražnje praćen porastom zaposlenih i njihovih primanja, doveo bi do rasta uvoza roba. Stopa rasta uvoza roba bi se kretala oko 3,5% u realnom smislu. Nešto niža stopa rasta uvoza, u odnosu na prethodnu godinu, se očekuje zbog pretpostavke o rastu uvoznih cijena. Za ovu godinu se očekuje i neznatno povećanje vanjskotrgovinskog deficita, koji bi nakon toga, u narednim godinama, trebao da se smanjuje. U periodu 2015.- 2017. se takođe očekuje povećanje udjela izvoza u BDP-u, a na račun smanjenja udjela uvoza i vanjskotrgovinskog deficita. Za 2016. i 2017. godinu se očekuje stabilan ekonomski rast, praćen bržim rastom izvoza u odnosu na uvoz, što bi rezultiralo poboljšanjem dešavanja u sektoru vanjske trgovine.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati ukoliko se ne desi neki od sledećih događaja: ponovno smanjenje izvoza struje, naglo povećanje izvoznih i uvoznih cijena glavnih robnih kategorija izvoza i uvoza, nekih problema u funkcionisanju ekonomije glavnih trgovinskih partnera BiH, smanjenje industrijske proizvodnje, investicija, potrošnje, ali i novih elementarnih nepogoda, ili bilo čega drugog što bi uticalo na pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene.

Projekcije stranih direktnih ulaganja za period 2014-2017. godina

Za 2014. godinu se očekuje ukupna strana ulaganja u iznosu od 540-600 miliona KM. Od toga iznosa oko 200 do 260 miliona KM bi iznosila uobičajena ulaganja na osnovu prosjeka iz zadnje tri godine i predviđanja blagog privrednog rasta u zemljama Evropske Unije i slabog u zemljama iz okruženja. Od stranih ulaganja u elektroenergetski sektor se očekuje oko 340 miliona KM (EFT grupacija, uložila bi oko 290 miliona KM, Comsar Energy Group Ltd. oko 50 miliona KM).

KTG Zenica je u julu 2013. godine potpisala ugovor sa kineskom kompanijom SEPCO III za izgradnju Termoelektrane-Toplane Zenica. SEPCO III bi trebao po sitemu ključ u ruke završiti TO-TE Zenica u roku od 29 mjeseci uz ukupno planirano ulaganje u projekat oko 500 miliona KM (250 miliona EUR). Prema najnovijim dostupnim podacima izgradnja TE-TO Zenica neće početi u ovoj godini.

EFT grupa (Energy Finacing Team) je potpisala koncesione ugovore za izgradnju TE Stanari i proširenje postojećeg rudnika te za izgradnju hidroelektrane HE Ulog (izgradnja je povjerena kineskoj firmi Sinohido). Ukupna ulaganja u ove projekte će iznositi 1,2 milijarde KM do kraja 2017. godine . Postojećom dinamikom ulaganja EFT grupacija, obezbjedila bi u 2014. godini oko 290 miliona KM.

U RS je planiran početak izgradnje TE Ugljevik 3 u ukupnom iznosu od oko 1,4 milijarde KM u periodu od 3-4 godine i poslovi bi se trebali izvoditi preko formiranog zajedničkog preduzeća Komsar enerđi RS u kome je vlasnik 90% Comsar Energy Ltd. a 10% Rudnik i Termoelektrana Ugljevik. Potpisan je ugovor za gradnju sa kineskom China Power Engineering Consulting Group Corporation (CPECC), dok će prema planu kompletnim procesom izgradnje u tehnološkom i tehničkom smislu rukovoditi američka firma Black and Veatch. Planiran je početak gradnje u drugom polugodištu 2014. godine uz pretpostavku da bi ulaganje u ovoj godini iznosilo oko 50 miliona KM .

Do kraja 2013.godine se nisu stvorili preduslovi za početak privatizacije tako da se nastavak procesa očekuje u 2014. godini prema već usvojenom planu.

Za 2015. godinu se očekuju direktna strana ulaganja u iznosu od 880–940 miliona KM. Od ulaganja u elektroenergetski sektor u ukupnom iznosu od oko 690 miliona KM (kompanije EFT do 340 miliona KM, Comsar Energy Ltd. do 200 miliona KM i TE-TO Zenica 150 miliona KM), te ulaganja u ostale sektore u rasponu 190-250 miliona KM.

Ulaganja EFT grupe u TE Stanari iznose oko 300 miliona KM a očekuje se i početak gradnje HE Ulog od strane iste grupe sa prosjekom godišnjeg ulaganja do 40 miliona KM. Comsar Energy Ltd. planira početak gradnje HE Mršovo (37,3 MW) ukupne vrijednosti oko 200 miliona KM. Gradnja bi trajala tri do četiri godine što bi godišnje u prosjeku donosilo oko 50 miliona KM. Tu je nastavak ulaganja u TE Ugljevik 3 u iznosu od 150 miliona KM. U 2015. godini TE-TO Zenica nastavlja izgradnju sa pretpostavljenim ulaganjem do 150 miliona KM.

Nije uzet u obzir mogući početak gradnje TE Tuzla Blok 7 ukupne snage 450 MW u ukupnom iznosu od oko 1,647 milijardi KM jer se trenutno razmatra opcija finansiranja putem kreditnog zaduženja (a ne stranog direktnog ulaganja). Nije uzeta u obzir najavljeno ulaganje u iznosu od 20 miliona KM za plinifikaciju postrojenja u Rafineriji nafte Bosanski Brod d.o.o. Bosanski Brod koje bi trebalo da se završi do kraja 2015. godine.

Upitan je početak realizacije projekta izgradnje elektroenergetskog sistema HES Gornja Drina (raskinut je ugovor o strateškom partnerstvu u istraživanju, razvoju, izgradnji i korišćenju hidroenergetskog potencijala gornjeg sliva rijeke Drine između Elektroprivrede RS i njemačke kompanije RWE-Innogy, trenutno se traži novi partner). Plan je bio da u prvoj godini izgradnje ulaganje u HES Gornja Drina bude oko 50 miliona KM, dok bi u narednom periodu prosječna godišnja ulaganja mogla iznositi oko 150 miliona KM .

U planu je izgradnja dijela autoputa na relaciji Doboj Jug-Žepče gdje bi se na bazi koncesije (po sistemu D-B, Desing and build) mogla obezbijediti potrebna sredstva u ukupnom iznosu od oko 380 miliona EUR koja bi se sukcesivno u skladu sa izgradnjom dionica puta uplaćivala u narednom periodu. Planirana je izgradnja dijela autoputa Doboj-Vukosavlje gdje bi potrebna sredstva u iznosu od oko 350 miliona EUR bila obezbjeđena na principu javnog privatnog partnerstva .

Direktna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 980-1.080 miliona KM. Ulaganje u elektroenergetski sektor BiH bi iznosila oko 680 miliona KM (ulaganje EFT grupa oko 230 miliona KM te ulaganje od strane Comsar EnergyLtd. u iznosu do 200 miliona KM TE-TO Zenica 250 miliona KM). Ulaganje u izgradnju dvije dionice autoputa na Koridoru 5c bi donio 100 miliona KM dok bi prosječno ulaganje u ostale sektore bilo u rasponu od 200-300 miliona KM.

Pored ulaganja EFT grupe (TE Stanari do 200 miliona KM i HE Ulog do 30 miliona KM) i Comsar Energy (Ugljevik 3 do 150 miliona KM i nastavak izgradnje HE Mršovo sa ulaganjem oko 50 miliona KM), tu je i završetak glavnih radova na TE-TO Zenica sa 250 miliona KM.

Izvjestan je početak izgradnje dionice autoputa Doboj-Vukosavlje koji bi donio 50 miliona KM te dionice Doboj Jug-Žepče sa 50 miliona KM.

U projekciju nisu uzeta moguća ulaganja u HES Gornja Drina koja bi u narednom periodu mogla donositi oko 100 miliona KM. Postoje dobri izgledi i za početak ulaganja na projektu HES Srednja Drina gdje bi u prvoj godini ulaganja bilo oko 50 miliona KM te u narednom periodu u prosjeku oko 100 miliona KM godišnje.

Još uvijek je upitan projekat u kojem bi se izvršila gasifikacija RS kroz spajanje na gasnu mrežu Južni tok čiji bi jedan krak gasovoda trebao doći početkom 2016. godine do Zvornika. Projekat u ukupnom

iznosu od 500 miliona EUR bi radile zajednički firme Gas-Res i Gasprom. U okviru projekta se planira izgradnja dvije elektrane na gas ukupne snage 600 MW uz gasifikaciju opština a grad Banja Luka bi dobila toplanu jačine 150 MW.

Direktna strana ulaganja u 2017. godini bi bila od 940 miliona – 1.040 miliona KM. Ulaganja u elektro energetske sektor su 440 miliona KM (TE Ugljevik 3 sa 250 miliona KM i HE Mršovo 50 miliona KM te finalni radovi na TE-TO Zenica 90 miliona KM uz ulaganje u HES Gornja Drina 50 miliona KM). Ulaganje u autoputeve od strane stranih ulagača 200 miliona KM te ostala ulaganja u rasponu od 300 do 400 miliona KM.

Nije uzeto u projekciju ulaganje u dio gasovoda kroz RS Južni tok koji bi u prvoj godini mogao iznositi oko 50 miliona KM. Takođe su izostavljena daljnja ulaganja u projekat HES Srednja Drina i moguća ulaganja u TE Kakanj Blok 8.

Nastavak izgradnje dionice autoputa Doboj Jug-Žepčebi donio 100 miliona te dionica na relaciji Doboj-Vukosavlje takođe 100 miliona KM.

Takođe u nije uzeto u obzir ulaganje u projekat HES Donja Drina. Do sada je potpisan sporazum Vlade RS i američke kompanije NGP za istraživanje i izradu studije izvodljivosti hidropotencijala donjeg sliva rijeke Drine (HES Donja Drina sa hidroelektranama Kozluk, Drina 1, Drina 2 i Drina 3 ukupne instalisane snage 365 MW čija bi ukupna vrijednosti investicije iznosila 1,3 milijarde EUR).

Rizici

Prema postojećim procjenama rizik bi se najviše odrazio na smanjena ulaganja u naftni sektor i djelomično u elektroenergetski sektor, te nezainteresovanost stranih ulagača pri provedbi procesa privatizacije preostalog držanog kapitala. Još uvijek je upitan pronalazak strateškog partnera i načini finansiranja u neodložnom procesu rekonstrukcije elektroenergetskog sistema FBiH za TO-TE Zenica, TE Tuzla i TE Kakanj te strateških partnera za projekte HES Gornja Drina i HES Srednja Drina gdje je potrebna saglasnost i vlada zemalja iz okruženja. Još nisu pronađeni partneri odnosno koncesionar za izgradnju dionica autoputa na Koridoru 5c, dok izgradnja dionice dijela gasovoda Južni tok, koji prolazi kroz RS trenutno je u zastoju . Pored smanjenog interesovanja stranih partnera zbog nedostatka finansijskih sredstava (najčešće kreditnih) kao prepreka bi se mogla pojaviti i moguća smanjena potreba za električnom energijom u regionu uzrokovana smanjenom ekonomskom aktivnošću, odnosno niska cijena električne energije. Kao realna opcija se pojavljuje sve češća saradnja sa kineskim kompanijama koje rade po sistemu ključ u ruke i koje pored izvođenja radova nude i mogućnost kreditiranja od strane kineskih razvojnih banaka (koje su najvećim dijelom u državnom vlasništvu). Daljnja ulaganja u proširenje proizvodnih kapaciteta Rafinerija Brod su takođe upitna usljed pojave na našem tržištu konkurentne firme Gasprom (Rafinerija Pančevo), koja je takođe značajnim dijelom u državnom vlasništvu (Ruska Federacija). Proces privatizacije u BiH može takođe doći pod znak pitanja, te se može očekivati da firme koja je prema planu privatizacije poput Energopetrol d.d. Sarajevo, Hidrogradnja d.d. Šipad export-import d.d. Sarajevo, ne pronađu zainteresovane kupce. Smanjenje direktnog ulaganje bi se takođe manifestovalo i kroz smanjenje ulaganja i u ostale sektore u odnosu na dosadašnji prosjek.

2.2. Alternativni scenario i rizici

Tabela 3: Glavni makroekonomski indikatori

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2013	2014	2015	2016	2017	
Nominalni BDP u mil KM	28.027	28.738	29.447	30.632	32.190	
Nominalni rast u %	2,6	2,5	2,5	4,0	5,1	
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,9	101,4	101,2	101,3	101,8	
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	27.501	28.328	29.107	30.250	31.612	
Realni rast u %	0,7	1,1	1,3	2,7	3,2	
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-0,1	-0,7	0,8	0,6	1	
Potrošnja u mil KM	28.815	29.477	29.982	30.544	31.432	
Vladina potrošnja u mil KM	5.986	6.457	6.534	6.665	6.865	
Privatna potrošnja u mil KM	22.829	23.020	23.448	23.879	24.567	
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	4.703	5.256	5.610	6.390	7.188	
Vladine investicije u mil KM	1.041	1.302	1.458	1.822	2.132	
Privatne investicije u mil KM	3.662	3.954	4.152	4.567	5.056	
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	11,9	12,0	12,4	13,7	14,9	
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.435	-1.924	-2.115	-2.214	-2.337	
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-5,1	-6,7	-7,2	-7,2	-7,3	
Nominalni Rast uvoza u %	-1,8	6,5	4,4	3,3	4,0	
Nominalni Rast izvoza u %	5,8	4,1	5,0	5,4	6,4	

Obzirom da u projekcijama DG ECFIN-a korištenim kao glavnim vanjskim pretpostavkama osnovnog makroekonomskog scenarija za BiH uglavnom dominiraju rizici usmjereni nadole, to je u najvećoj mjeri odredilo i bh alternativni scenario. Neizvjesnost kretanja u okruženju je jasno ilustrovana u značajnom smanjenju jesenjih ekonomskih projekcija Euro zone u odnosu na projekcije iz proljeća. Ostvarenje nekih od potencijalnih rizika rasta u okruženju bi moglo ugroziti projicirani bh ekonomski rast i to prije svega kroz oslabljen rast izvozne tražnje, te slabije (od očekivanih) tekuće i finansijske prilive novca iz inostranstva. U tom slučaju bi prema alternativnom scenariju rast domaće tražnje u 2015. bio skoro upola niži, a izvoza i više nego prepolovljen u odnosu na osnovni scenario. Za slabiji rast domaće tražnje je prije svega zaslužna privatna potrošnja čiji rast je smanjen sa 1,8% na 1% u alternativnom scenariju. Ovo je posljedica (u odnosu na osnovni scenarij) sporijeg rasta zaposlenih uslijed sporijeg rasta izvoza, te slabog rasta inostranih priliva kojima se finansira značajan dio potrošnje.

Rezultat ovih kretanja je nizak ekonomski rast u 2015. prema alternativnom scenariju od 1,3% što je tek jedna trećina projekcija iz osnovnog scenarija. Negativni rizici uglavnom dominiraju i u narednom periodu uz nepromjenjen modalitet djelovanja, ali uz postepeno slabljenje intenziteta. Tako je ekonomski rast alternativnog scenarija tokom 2016.-17. za približno trećinu niži u odnosu na osnovne pretpostavke.

U prethodnih nekoliko godina **kretanje industrijske proizvodnje** u Bosni i Hercegovini određeno je uzajamnim djelovanjem niza unutrašnjih i vanjskih faktora. Promjene domaće tražnje bile su manje značajne i odražavale su se ponajviše kroz energetske sektor, rudarstvo i veoma mali dio prerađivačke industrije, dok su dešavanja na izvoznim tržištima imala primarnu ulogu i praktički u potpunosti određivale kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Ovo se posebno odnosi na prerađivačku industriju koja je u velikoj mjeri izvožno orjentisana i čije kretanje je determinisano tražnjom za bh. proizvodima na tržištu glavih trgovinskih partnera. Upravo slabljenje izvozne tražnje i visoka

koncentracija bh. izvoza na tržištima zemalja EU i regiona pretstavlja najveći rizik kada je u pitanju kretanje industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini tokom 2015. godine. Naime određeni preliminarni podaci Eurostata²⁶ i istraživanja koje je obavio DG Enterprise and Industry²⁷ već ukazuju da bi trend relativnog oporavka u industrijama mogao biti zaustavljen. Ova dešavanja na izvoznim tržištima mogla bi se negativno odraziti na zemlje regiona i u konačnici na prerađivačku industriju u BiH.

S druge strane, zastarjelost termoenergetskih postrojenja i visoka ovisnost o hidrometeorološkim prilikama u energetskom sektoru također pretstavljaju rizik kada je u pitanju kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Tako se može konstatovati da bi eksterni rizici u prerađivačkoj industriji u kombinaciji sa internim rizicima iz energetskog sektora mogli rezultirati slabim rastom fizičkog obima industrijske proizvodnje na kraju 2015. godine.²⁸ U periodu 2016.-2017. godina očekuje se djelimično pobošanje poslovnih aktivnosti u međunarodnom ekonomskom okruženju što će se rezultirati poboljšanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji u BiH. U ovom periodu u sektoru za proizvodnju električne energije očekuje se puštanje u pogon novih termoenergetskih postrojenja što će dodatno ojačati ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH, međutim očekivane stope rasta nisu na nivou pretkriznog perioda kada je BiH ostvarivala najviše stope rasta u regionu.

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija **tržišta rada** su prvenstveno vezani za nivo potražnje, investicija i trgovine u EU i zemljama u okruženju.

Nezadovoljavajući obim vanjske trgovine i investicija u 2015.-2017. godini bi usporio ekonomski rast, a veća pozitivna dešavanja na tržištu rada bi izostala. Nizak ili čak negativan ekonomski rast u EU (u ekstremnom slučaju) bi se loše odrazio na obim poslova bh. kompanija. Mogućnost kreiranja radnih mjesta i zapošljavanja, kako u BiH tako i u inostranstvu, bi bila neizvjesna. Alternativni makroekonomski scenario bi ograničio rast broja zaposlenih, jer bi poslodavci nastojali da posluju sa nižim troškovima rada (zbog loših poslovnih prilika). Uz skroman obim poslova rast prosječne neto plata bi bio izrazito nizak, a u pojedinim djelatnostima bi mogao biti negativan. Generalno, navedeni scenario bi odgodio oporavak bh. tržišta rada.

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija **cijena** u osnovnom scenariju su podijeljeni u dvije grupe: eksterni i domaći. Eksterni rizici se odnose na promjene cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu suprotno pretpostavljenim. Domaći rizici su prvenstveno vezani za neplanirane i nenajavljene promjene cijene komunalija.

Alternativni scenario pretpostavlja nešto nižu inflaciju (u odnosu na osnovni scenario) ukoliko cijene u odjeljcima hrane i transporta u BiH u 2015. godini ne budu značajnije mijenjane u odnosu na 2014. godinu (uz stagnaciju cijena komunalija). U ekstremnom slučaju novi pad cijena nafte i hrane bi mogao ponovo rezultirati deflacijom u BiH. Budući da je BiH mala i otvorena zemlja, utjecaji iz šireg okruženja imaju velik utjecaj na ekonomska kretanja u zemlji. U slučaju da u zemljama Eurozone s kojima BiH najviše trguje, kao i u zemljama iz bližeg okruženja u razdoblju 2015. – 2017. godine, ponovno dođe do značajnih ekonomskih poremećaja kao što je nova recesija, BiH bi to osjetila prvenstveno u vanjskotrgovinskom sektoru, a što bi za posljedicu imalo usporavanje industrijske proizvodnje i investicija koje su svakako na nezavidnoj razini. Daljnja stagnacija na tržištu rada i smanjenje raspoloživog dohotka doveli bi do ponovnog usporavanja krajnje potrošnje.

Budući da je **kreditna aktivnost** svakako slaba unazad nekoliko godina, gore navedeni scenarij doveo bi do daljnjeg slabljenja, a moguće i do negativnog rasta kreditne aktivnosti. S druge strane, gore navedeni scenarij u kombinaciji s prirodnom katastrofom iz 2014. godine od koje će se zemlja oporavljati godinama, zasigurno bi doveo do znatnog usporavanja rasta domaćih depozita zbog

²⁶ Eurostat, Newsrelease euroindicators, 152/2014-14 October 2014.

²⁷ DG Enterprise and Industry, Industrial policy indicators and analysis, n. 9/2014.

²⁸ Projekcija DEP- a, novembar 2014. godine.

usporavanja rasta depozita stanovništva i negativnog rasta depozita nefinancijskih poduzeća, a koji bi dalje imao za posljedicu usporavanje rasta novčane mase.

Osnovna pretpostavka za izradu alternativnog scenarija za **vanjsku trgovinu** je negativan ekonomski rast u EU, praćen smanjenjem proizvodnih procesa u evropskoj ekonomiji, smanjenjem investicija, kao i smanjenjem tražnje za uvozom proizvoda. Pošto je preko 70% bh izvoza usmjereno na tržišta Evropske Unije, dešavanja u ekonomiji EU bi se direktno odrazila i na bh ekonomiju i to kroz: sporiji priliv ili čak smanjen priliv investicija, smanjenje novčanih doznaka iz inostranstva, povećanje trgovinskog deficita. Ako bi se desilo smanjenje proizvodnje u EU, a posebno u oblasti prerađivačke industrije, to bi dovelo do manje potrebe za uvozom bh proizvoda, posebno u kategorijama intermedijarnih proizvoda (različite sirovine, aluminijum, željezo), kapitalnih dobara (mašine, aparati i oprema), gdje dominiraju rezervni dijelovi za auto - industriju. Sve navedeno bi dovelo do značajnijeg usporavanja rasta izvoza (dvostruko sporije u odnosu na osnovni scenario).

Sa druge strane, navedena eksterna dešavanja, bi se, takođe, odrazila značajno na domaću tražnju. Uz niske investicije, novčane prilive, potrebe za potrošnjom određenih proizvoda se smanjuju, što bi dovelo do nešto nižeg uvoza od onog koji je pretpostavljen u osnovnim scenariju. Uvoz kapitalnih dobara, odnosno mašina, aparata i opreme, usled nedovoljnih investicija i slabe poslovne aktivnosti domaćih privrednika, uticalo bi na značajno nižu stopu rasta u odnosu na onu predviđenu u osnovnom scenariju. Isto se dešava i sa uvozom intermedijarnih proizvoda (različitih industrijskih sirovina) kao i proizvoda za široku potrošnju (aparati za domaćinstvo, namještaj, elektronski uređaji...).

Ukoliko se u 2016. i 2017. godini desi pretpostavljeni oporavak EU ekonomije, praćen nešto bržim ekonomskim rastom, onda je za očekivati da se i u BiH desi ekonomski rast brži od onog iz prethodne godine. Navedeni rast bi trebao biti praćen rastom investicija, dohodaka, a u skladu sa tim i potrošnjom. U navedenom periodu, glavni bh trgovinski partner (EU) predviđa povećanje stope uvoza, što rezultira povećanjem tražnje za našim proizvodima. Glavni izvozni proizvodi bi trebali da budu: električna energija, aluminijum, željezo i čelik, mašine i aparati, dijelovi za motorna vozila, namještaj.

I na strani domaće tražnje očekuje se porast, prvenstveno izazavan povećanjem potrošnje. Do povećanja potrošnje došlo bi usled povećanja broja zaposlenih i njihovih primanja, priliva investicija, kao i do ulaganja u proizvodne procese. Ovo bi trebalo da dovede do rasta uvoza (nešto nižom stopom) prehrambenih proizvoda, proizvoda za potrebe prerađivačke industrije, građevinarstva kao i drugih proizvoda. U navedenom periodu očekuje se da će izvoz rasti brže od uvoza, što bi trebalo da dovede do smanjenja vanjskotrgovinskog deficita.

Moguće usporavanje privrednog rasta praćeno manjim **direktnim ulaganjem** iz zemalja Evropske unije i zemalja iz okruženja neodložno bi se odrazila i u BiH. Rizik od prolongiranja postizanja političkog konsenzusa za formiranja vlasti na svim nivoima bi takođe djelovala negativno na političku i ekonomsku stabilnost zemlje, kao i poslovno okruženje, što bi moglo na kraju da rezultira i lošijim kreditnim rejtingom zemlje. Ovo bi se odrazilo na smanjeno interesovanje stranih ulagača na ulaganja u elektroenergetski sektor, infrastrukturne projekte te procesa privatizacije preostalog držanog kapitala.

Kao prepreka bi se mogla pojaviti i smanjena potreba za električnom energijom u regionu uzrokovana manjom ekonomskom aktivnošću i padom cijena električne energije na tržištu. Ovim bi se takođe doveli u pitanje proces pronalaženja odgovarajućeg strateškog partnera i načini finansiranja u neodložnom procesu rekonstrukcije i izgradnje novih kapaciteta.

3. FISKALNI OKVIR

Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2015-2017. godina izrađen je na osnovu Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08), kojim je definiran sadržaj dokumenta. S tim u vezi, dokument sadrži sve potrebne elemente koji su nosiocima fiskalne politike u Bosni i Hercegovini neophodni za izradu njihovih dokumenata okvirnog budžeta za period 2015-2017. godina, kao i godišnjeg budžeta za 2015. godinu. Ti elementi su: fiskalni ciljevi definirani kao primarni fiskalni bilans (primarni suficit ili primarni deficit), projekcije ukupnih indirektnih poreza zasnovane na makroekonomskim projekcijama i njihova raspodjela za narednu fiskalnu godinu, kao i gornje granice zaduženja budžeta institucija BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta.

Osnovu za utvrđivanje fiskalnog cilja čine projekcije osnovnih makroekonomskih indikatora, s posebnim fokusom na one makroekonomske veličine koje neposredno utječu na elemente fiskalne politike, prije svega na visinu javnih prihoda kao i projekcije prihoda od indirektnih poreza koji čine oko 80% poreskih prihoda.

Raspodjela prihoda vršit će se u skladu s postojećim zakonskim propisima, a za finansiranja institucija BiH u 2015. godini s Jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje izdvojit će se 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza će se raspodijeliti između entiteta i Distrikta Brčko u skladu sa zakonskim rješenjima i podzakonskim aktima koje donosi Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje.

Utvrđeni iznos od 750 miliona KM za finansiranje institucija BiH u 2016. i 2017. godini korigirat će se srazmjerno promjenama ukupnih prihoda od indirektnih poreza u postupku revidiranja dokumenta Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH 2015-2017. godine, u skladu sa članom 5. stav (3) tačka d) i članom 6. Zakona o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine.

Primarni fiskalni bilans, definiran u skladu sa članom 1. stav 2. Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini planira se u 2015. godini u vidu deficita u iznosu od 324,8 mil. KM ili 1,1% projektiranog BDP-a za 2015. godinu. Nove projekcije makroekonomskih indikatora i na osnovu njih izrađene projekcije prihoda od indirektnih poreza kao i konsolidovano projekcije prihoda i rashoda (nacrti budžeta za 2015²⁹) od strane svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini ukazuju da će se ovaj cilj postići.

Nivo javnih rashoda, kao udio u BDP-u, u periodu 2015-2017. godina treba smanjivati s ciljem da nivo javnih rashoda već od 2015. godine konsolidirano na nivou Bosne i Hercegovine bude ispod 40% BDP-a. U periodu 2015-2017. godina potrebno je učiniti dodatne napore kako bi se promijenila struktura javne potrošnje u pravcu jačanja kapitalnih investicija, a na teret smanjenja tekućih rashoda. svaki nivo vlasti u skladu s usvojenim politikama utvrđuje konačnu strukturu rashoda i prihoda u svojim DOB-ovima i godišnjim budžetima.

Konsolidovani podaci budžeta opšte vlade, koji su prilogu ovog dokumenta (Tabela 2), sačinjeni na bazi inputa dostavljenih od entiteta, Brčko distrikta i Institucija BiH ukazuje da nivo javne potrošnje u 2015 godini dostiže 40,6% BDP-a, i da će smanjiti do nivoa od 35,6% BDP-a da do kraja posmatranog perioda. Fiskalno prilagođavanje se najvećim dijelom odnosi na rashodovnu stranu gdje se namjerava putem niza mjera i politika vezanih za strogu kontrolu tekuće potrošnje. U skladu sa tim predviđeni nivo smanjenja potrošnje u periodu 2015-2017 je 5,0 indeksnih poena. Glavne politike kojima će se to postići, na svim nivoima vlasti, i dalje se tiču ograničenja novog zapošljavanja, ograničenja/smanjenja i stroge kontrole izvršenja tekućih rashoda (plate i materijalni troškovi) te ograničenja rasta socijalnih transfera. Na prihodovnoj strani u samom vrhu prioriteta je poboljšanje naplate poreza i jačanje kapaciteta Uprave za indirektno oporezivanje i poreskih uprava entiteta.

²⁹ Jedino je Republika Srpska u roku usvojila budžet za 2015. godinu.

Finansiranje nepokrivenog viška rashoda nad prihodima planirano je iz sredstvima SBA, prenesenih viškova iz prethodnih perioda u budžetu institucija BiH, priliva po osnovu dividendi javnih preduzeća, te izdavanjem kratkoročnih i dugoročnih hartija od vrijednosti.

U daljem dijelu teksta, uvažavajući Ustavno uređenje u BiH, detaljnije su opisane fiskalne pozicije institucija BiH i entiteta koje slijede politike definisane Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini, usvojenim Dokumentima okvirnog budžeta institucija BiH, entiteta i DB i u skladu sa usvojenim politikama svih nivoa vlasti.

3.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi

Indirektni porezi

Tokom 2014. godine stupile su izmjene Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana (na snazi od 1.8.2014.) i oporezivanja piva (na snazi od 1.9.2014.). Izmjene u politici oporezivanja duhana imaju dvojak cilj: dalje usklađivanje politike akciza sa EU standardima i stabilizaciju tržišta duhana i prihoda od akciza na duhan.

U segmentu cigareta nova politika podrazumijeva preuzimanje minimalne akcize od EUR 90 za 1.000 cigareta i uvođenje koncepta prosječne ponderirane cijene cigareta ('WAP') umjesto koncepta najpopularnije cjenovne kategorije ('MPPC'). Zadržan je isti godišnji tempo rasta specifične akcize na cigarete od KM 7,50 za 1.000 cigareta, dok ukupna akciza (ad valorem i specifična) za svaki brend cigareta ne dostigne minimalni standard EU od 90 EUR za 1.000 cigareta. Minimalna akciza na cigarete iznosi najmanje 60% prosječne ponderirane maloprodajne cijene cigareta. U segmentu oporezivanja fino rezanog duhana ukinuta je ad valorem akciza, a uvedena je specifična akciza, inicijalno u visini od KM 78,00 za 1 kg za 2014. godinu. Za svaku narednu godinu specifična akciza na fino rezani duhan (fine cut tobacco) može iznositi najmanje 80% minimalne akcize na cigarete. Vezivanjem rasta akciznog opterećenja rezanog duhana za rast akciznog opterećenja cigareta želi se destimulirati rastuća supstitucija cigareta rezanim duhanom i zaustaviti erozija prihoda. Osim poreskih mjera za stabilizaciju tržišta duhana i prihoda od akciza nužne su i koordinirane operativne mjere nadležnih institucija na nivou BiH u cilju suzbijanja šverca i krijumčarenja, kao i entitetskih institucija na otkrivanju nelegalne domaće proizvodnje i prometa duhana i cigareta. Izmjene Zakona o akcizama u području oporezivanja piva podrazumijevaju uvođenje diferencirane stope akcize, i to stope od 0,25 KM za 1 litar za obveznike čija godišnja proizvodnja premašuje 400,000 hl i niže stope od 0,20 KM/l za obveznike ispod propisanog praga.

Federacija Bosne i Hercegovine

Fiskalna politika Vlade Federacije BiH će i u narednom periodu biti usmjerena na:

- Osiguranje makroekonomske i fiskalne stabilnosti;
- Poboljšanje fiskalne transparentnosti sa naglaskom na povećanje fiskalne odgovornosti svih budžetskih korisnika;
- Osiguranje stabilnosti finansijskog sektora;
- Restrukturiranje javne potrošnje i očuvanje socijalne stabilnosti i socijalne pravde;
- Očuvanje tržišta rada i povećanje zaposlenosti kroz pokretanje javnih radova;
- Reformu javne uprave.

Vlada Federacije BiH, s obzirom na decentralizovani sistem Federacije BiH, u domenu fiskalne politike ima ograničenu nadležnost nad nižim nivoima vlasti (bez mogućnosti nalaganja direktnih mjera i politika izuzev kroz donošenje zakona u pojedinim oblastima).

U parlamentarnu proceduru upućen je novi Zakon o porezu na dobit, rađen uz tehničku pomoć MMF-a, čija rješenja su bazirana na zaštiti porezne osnovice. Između ostalog, propisan je i način

priznavanja, odnosno nepriznavanja, u porezne svrhe, rezervi koje su banke dužne formirati prema Odluci Agencije za bankarstvo BiH. Predložene izmjene ovog Zakona su također preciznije definisale pitanje transfernih cijena u skladu sa OECD modelom, pojednostavile oporezivanja dobiti pravnih lica primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda, te kaznene odredbe ovog Zakona usaglasile sa Zakonom o prekršajima.

Zbog ukazane potrebe za sveobuhvatnim zakonskim uređenjem oblasti igara na sreću, kao i zbog stvaranja uslova za postizanja efekata višestrukog povećanja prihoda koji bi se ubirali po osnovu naknada od priređivanja igara na sreću, izrađen je novi Zakon o igrama na sreću i upućen je u parlamentarnu proceduru u 2014. godini.

Donošenjem novog Zakona o igrama na sreću kao sistemskog zakona u ovoj oblasti, postigli bi se slijedeći ciljevi:

- uredilo tržište u oblasti igara na sreću i stvorili svi preduslovi za poboljšanje finansijske discipline subjekata koji posluju u ovoj oblasti,
- stvorile pretpostavke za višestruko povećanje prihoda koji bi se ubirali po osnovu naknada od priređivanja igara na sreću
- na jedan sveobuhvatan način detaljnije uredila cjelokupna procedura i uslovi za izdavanje odobrenja na način da se propisuju strožiji finansijski, prostorni, tehnički i drugi uslovi koji moraju biti ispunjeni da bi se dobilo odobrenje
- uspostavio efikasan i pouzdan sistem nadzora i kontrole cjelokupnog poslovanja i ostvarenog prometa priređivača igara na sreću
- ispunile obaveze na usklađivanju dijela odredbi ovog zakona sa legislativom EU iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma
- stvorile pretpostavke za znatno uvećanje ukupnog iznosa sredstava koja bi se raspodjelila za finansiranje projekata i programa iz oblasti rada i socijalne politike, kulture i sporta, zdravstva, nauke i obrazovanja, kao i razvoja tehničke kulture i inovatorstva.

Prateći inicijative i prijedloge za izmjenama i dopunama zakona kojima se regulišu direktni porezi, administrativne takse i ostali javni prihodi usklađivat će se odredbe Zakona o Poreznoj upravi u cilju efikasnije provedbe tih zakona. Također, sagledavaju se i mogućnosti donošenja Zakona o poreznom postupku po principu novog Zakona koji je u primjeni u Republici Srpskoj. S tim u vezi, u narednom periodu radit će se intenzivno na jačanju kadrovskih, tehničkih i finansijskih uslova kako bi se poboljšao rad i efikasnost Porezne uprave FBiH, što bi trebalo rezultirati povećanjem prihoda koje kontroliše Porezna uprava za 2% odnosno 64 miliona KM.

U vezi sa navedenim data je saglasnost na Protokol o razmjeni podataka između Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) i Vlade Federacije BiH. Riječ je o regulisanju načina i obima međusobne razmjene podataka iz baze podataka Uprave za indirektno oporezivanje i Vlade Federacije BiH, upotrebe i zaštite povjerljivosti podataka. Protokolom je predviđeno da podaci mogu biti korišteni isključivo za potrebe obavljanja poslova iz nadležnosti UIO, odnosno Vlade FBiH i ne mogu biti javno objavljivi.

Fiskalna politika Vlade FBiH će se u narednom periodu bazirati na jačanje Porezne uprave FBiH s ciljem poboljšanja naplate prihoda i smanjenja porezne evazije, odnosno povećanju discipline poreznih obveznika. U skladu s navedenim, Vlada Federacije BiH je usvojila Strateški plan Porezne uprave FBiH za period 2014.-2018. godina, čija će provedba ići u fazama u skladu sa raspoloživim budžetskim sredstvima. Implementacija Strateškog plana podrazumijeva značajne kadrovske i infrastrukturne kapacitete, što bi u narednom periodu rezultiralo povećanjem broja inspektora u Poreznoj upravi i Federalnoj upravi za inspeksijske poslove. Osnovni cilj Strateškog plana je povećanje i poboljšanje naplate poreza od strane poreznih obveznika. Modernizacija Porezne uprave Federacije BiH zahtijeva detaljno planiranje, jasnu identifikaciju odgovornosti, koordiniranje aktivnosti upošljavanja i obuke, izmjenu načina rada, unapređenje usluga poreznim obveznicima i građanima i

poboljšanje informatičke tehnologije. Vlada Federacije BiH će nastojati osigurati neophodne budžetske resurse kako bi dala podršku ovoj reformi, koja ima veliki značaj za Federaciju BiH. Ističemo da se najveći dio prihoda koji prikuplja Porezna uprava FBiH troši od strane nižih nivoa vlasti (kantoni i općine) i vanbudžetskih fondova, izuzev poreza na dobit javnih preduzeća u vlasništvu Federacije BiH.

Kada je u pitanju oporezivanje dohotka fizičkih lica u Federaciji BiH na osnovu prijedloga i inicijativa poreznih obveznika i nadležnih institucija vršit će se izmjene i dopune Zakona kojima će se nastoji osigurati potrebna ravnoteža u smislu zadovoljenja socijalnog aspekta ovog Zakona kroz pravednu raspodjelu poreznog opterećenja između različitih kategorija poreznih obveznika, ekonomskog aspekta u smislu kreiranja povoljnijih uslova za obavljanje privrednih aktivnosti, te fiskalnog aspekta koji se odražava kroz stabilnu poreznu osnovicu za fiskalnu održivost.

U svrhu racionalizacije opterećenja privrede, u narednom periodu poduzeti će se započete aktivnosti na provođenju projekta pojednostavljenja plaćanja javnih prihoda, čija implementacija bi imala višestruke koristi i za obveznika i za Poreznu upravu FBiH, kao što su uštede u vremenu i troškovima u odnosu na sadašnje stanje, smanjenje prosječnih troškova prikupljanja prihoda, kao i povećanje stepena dobrovoljnog izmirenja obaveza, olakšavajući privrednim subjektima da redovno izmiruju obaveze.

Ostale aktivnosti u oblasti porezne politike trebale bi afirmisati:

- transparentnost naplate svih javnih prihoda, a posebno poboljšanje naplate poreznih ugovanja
- modernizaciju Porezne uprave Federacije BiH
- razmjenu informacija o poreznim obveznicima i poreznim dužnicima između Uprave za indirektno oporezivanje, entitetskih poreznih uprava i Porezne uprave Brčko Distrikta
- fiskalno izvještavanje
- efikasnije upravljanje javnim prihodima
- iznalaženje rješenja smanjenja opterećenja poslodavaca uz postojanje fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova
- stvaranje uslova ubrzanog privrednog rasta, dogradnju i unapređenje poreznog sistema u oblasti direktnih poreza.

U narednom periodu, očekuje se od strane Parlamenta Federacije BiH, usvajanje zakona, koji su u 2014. godini upućeni u parlamentarnu proceduru:

- Novi Zakon o porezu na dobit, sa neutralnim utjecajem na prihode
- Novi Zakon o igrama na sreću, kojim bi se osigurala dodatna sredstva za Budžet FBiH, što bi prema procjeni, u 2015. godini iznosilo oko 30 mil. KM dodatnih sredstava i 20 mil. KM u 2016. godini.

Također, u periodu, koji predstoji, očekuje se i upućivanje u parlamentarnu proceduru Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o fiskalnim sistemima.

Potrebno je također, na osnovu izvršenih analiza primjene postojećih propisa u oblasti javnih prihoda i oblasti direktnih poreza, očekuje se priprema:

- Novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine
- Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica
- Zakona o izmjenama i dopuna Zakona o poreznoj upravi FBiH ili novi Zakon o poreznoj upravi FBiH

Realizacija srednjoročnih ciljeva u oblasti porezne politike i politike javnih prihoda prvenstveno zavisi od usaglašavanja prioriteta ekonomske politike novih zakonodavnih i izvršnih vlasti u Federaciji sa postojećim politikama, s obzirom da je 2014. godina u Bosni i Hercegovini bila izborna godina.

Pored navedenog, nepredviđeni događaji, poput prirodne katastrofe, koja se desila u 2014. godini, mogu prolongirati realizaciju nekih politika, preusmjeravanjem kako aktivnosti, tako i finansijskih sredstava na realizaciju drugih, nepredviđenih mjera politika.

Ralizacija planiranih aktivnosti takodjer će zavistiti od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosioca aktivnosti. Naplata prihoda od indirektnih poreza ovisit će i od kvalitetne koordinacije svih korisnika, Institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta s jedne strane i svih korisnika prihoda od indirektnih poreza unutar Federacije BiH s druge strane, sa naglaskom na nastavak prilagođavanja koeficijentata za raspodjelu ovih prihoda korisnicima.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, javni prihodi po osnovu poreza, taksi, naknada, doprinosa i drugih prihoda ostvaruju se, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije, a služe za finansiranje funkcija Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija cesta i ostalih korisnika javnih prihoda. Prema projekcijama za 2015. godinu ukupni javni prihodi iznose 6.866,7 miliona KM, za 2016. godinu 6.899,7 miliona KM i za 2017. godinu 6.997,0 miliona KM.

Imajući u vidu da su projekcije prihoda bazirane i na makroekonomskim pretpostavkama i da su usko vezane za privredni rast, jedan od rizika odnosi se na makroekonomske pretpostavke, koje će u mnogome ovisiti od uticaja vanjskih faktora i izmjena poreznih politika koje se očekuju u narednom periodu. Ukoliko su rast i drugi makroekonomski pokazatelji ispod procjenjenog nivoa imat će za posljedicu drugačija kretanja projekcija prihoda.

Republika Srpska

Nakon dešavanja uvezi poplava, u julu 2014. godine Vlada Republike Srpske je usvojila Dokument okvirnog budžeta Republike Srpske za period 2015-2017. godina (DOB), u kojem su definisani planirani okviri budžeta za taj period, i u kojem su veoma konzervativno projektovani prihodi, procjenjeni su dodatni rashodi, a takođe je procjenjeno i finansiranje i dug za sve nivoe vlasti u Republici Srpskoj.

Krajem 2014. godine, na osnovu urađene analize stanja po svim oblastima, Vlada Republike Srpske je odredila ključne ciljeve za 2015. godinu u dokumentu Ekonomska politika Republike Srpske za 2015. godinu, i to: oporavak privrede i privredni rast, reforma javnog sektora, fiskalna konsolidacija, očuvanje socijalne sigurnosti i evropski put Republike Srpske, o čemu će biti riječi u drugom dijelu dokumenta.

Što se tiče podataka na osnovu kojih je urađena konsolidacija za Republiku Srpsku za ovaj dokument, podaci za 2013. godinu predstavljaju izvršenje budžeta na svim posmatranim nivoima vlade, podaci za 2014. godinu su korigovani u skladu sa usvojenim rebalansima, dok su podaci za 2015. godinu navedeni u skladu sa usvojenim budžetima na svim nivoima vlasti. Podaci za 2016. i 2017. godinu su podaci iz DOB-a, koji su korigovani samo u pojedinim pozicijama na osnovu poznatih pokazatelja. Treba istaći da planirane analize i izmjene fiskalne politike tek trebaju biti urađene u 2015. godini, nakon čega će i biti uključene u budžet za 2015. godinu, kroz rebalans.

Kada govorimo o ciljevima fiskalne politike Republike Srpske, vazno je istaći da konsolidovani tekući deficit na nivou opšte vlade (uključuje deficit centralne vlade sa uključenim „escrow“ računom i investicionim projektima finansiranim iz inostranstva, jedinica lokalne samouprave i fondova socijalne sigurnosti) ne smije biti veći od 3,0% BDP-a. U skladu sa tim, konsolidovani deficit opšte vlade Republike Srpske u odnosu na BDP Republike Srpske u 2013. godini iznosio je 0,1%, dok se prema projekcijama kroz godine predviđa kretanje deficita od 3% u 2014. godini do suficita od 0,6%

BDP-a u 2017. godini. Osnovni razlog što je u 2013. godini ostvaren ovako mali deficit jeste što je budžet Republike Srpske, koji najviše učestvuje u konsolidovanom bilansu, ostvario suficit od 0,3% BDP-a, dok su na rast deficita u 2014. godini najviše uticale katastrofalne poplave.

Fiskalni okvir za period 2015 - 2017. godina po osnovnom scenariju

Fiskalni pokazatelj	2012	2013	2014	2015	2016	2017
(% BDP-a)	Izvršenje	Izvršenje	Rebalans	Plan	Plan	Plan
Ukupan prihod	41,8	40,6	41,4	42,3	39,5	39,1
Ukupna potrošnja	43,9	40,7	44,4	43,5	41,1	38,5
Neto zaduživanje/kreditiranje	-2,1	-0,1	-3,0	-1,2	-1,6	0,6
Izdaci po kamatama	1,0	0,9	1,1	1,4	1,4	1,4
Primarni bilans	-1,2	0,7	-1,9	0,2	-0,2	2,1

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Republika Srpska i dalje ostaje opredjeljena da jača fiskalnu stabilnost tako što i pored povećanja izdataka za kamate kroz godinene dođe do povećanja tekuće i ukupne potrošnje. Tako se uz projektovani rast BDP-a Republike Srpske očekuje kontinuirano smanjenje učešća potrošnje posmatranih nivoa vlasti Republike Srpske u BDP od 44,4 % u 2014. godini do 38,5% u 2017. godini.

Kada je riječ o politici duga, osnovni cilj Republike Srpske je svakako vezan za proces pridruženja Evropskoj uniji, što znači da je dugoročna opredijeljenost Republike Srpske zadržavanje javnog duga na nivou ispod 60% BDP-a Republike Srpske.

3.2. Implementacija budžeta u 2014. godini

Naplata indirektnih poreza

Prema preliminarnom izvještaju UIO je u periodu januar – septembar 2014. naplatila 4,575 mlrd KM bruto prihoda, što predstavlja povećanje od 4,8% u odnosu na isti period 2013. Zbog snažnog rasta povrata od 116,7 mil KM neto efekti naplate su iznosili 92,1 mil KM. Poređenje naplate u 2014. i 2013. po mjesecima i kvartalima ukazuje na oštre oscilacije u naplati indirektnih poreza u 2014. Nakon snažnog rasta prihoda u prvom kvartalu od 8,4%, drugi kvartal je donio pad od 6%, da bi u trećem kvartalu bio zabilježen rast prihoda od 6,6%. Na rast neto prihoda u prvom i trećem kvartalu uticao je rast investicija u energetskom sektoru (TE Stanari) i promjena carinskog i PDV režima kod nekih kompanija koje se bave unutrašnjom obradom, koje su prešle na standardni obračun PDV-a prilikom uvoza. Oba faktora dovela su i do snažnog porasta povrata, ali zbog vremenskog zaostajanja isplate povrata zbog zakonskih rokova (max 60 dana od podnošenja prijave PDV-a) u odnosu na bruto naplatu efekti povrata na neto naplatu ispoljili su se tek od mjeseca marta. Pored toga, na rast naplate je uticala je i povećana naplata starih dugova po osnovu PDV-a i akcize. Efekat naplate starih dugova na rast naplate samo u prvom kvartalu iznosio je 2,3 p.p. Pad prihoda u drugom kvartalu posljedica je visoke statističke osnovice za poređenje u 2013., kada je došlo do enormnog rasta prihoda od akciza i pripadajućeg dijela PDV-a pred ulazak Hrvatske u EU. Na rast prihoda u trećem kvartalu uticale su i izmjene Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana, u smislu gomilanja fino rezanog duhana pred povećanje akciza, a potom povećanja uvoza i proizvodnje cigareta nakon stupanja na snagu izmjena Zakona. U cjelini, pozitivni trendovi u periodu januar - septembar su rezultirali rastom prihoda od indirektnih poreza od 2,5%.

Na nivou devet mjeseci prihodi od carina su veći za 10,3%. Porast prihoda od carine je povezan sa snažnim rastom uvoza iz Kine, u najvećem dijelu za investicije u energetski sektor. Analiza

komponenti bruto PDV-a ukazuje na kontinuitet trendova u naplati PDV-a na uvoz i PDV-a u zemlji. Rast PDV-a na uvoz je svaki mjesec nekoliko postotnih poena iznad rasta uvoza roba, što ukazuje na povećanje osnovice za PDV. Pretpostavlja se da je glavni razlog za takvo neuobičajeno kretanje promjena carinskog i PDV režima kod uvoza za unutrašnju obradu. Iako je naplata PDV-a u zemlji kontinuirano pozitivna isključivanjem jednokratnog efekta naplate starih dugova dolazi se do suprotnog zaključka da se domaći PDV-e nalazi već pola godine u negativnoj zoni rasta. Povrati PDV-a obveznicima u periodu januar-septembar 2014 su 11,1% veći u odnosu na isti period 2013, dok su povrati međunarodnim organizacijama i projektima čak 49,4% veći nego u istom periodu 2013. Udio kumulativa povrata u kumulativu bruto naplate PDV-a je premašio 26%, što predstavlja maksimum od početka uvođenja PDV-a. Ipak, i pored negativnog trenda povrata kumulativna neto naplata PDV-a se zadržala na 2% rasta. Prihodi od akciza su zabilježili rast od 1,5% za devet mjeseci 2014 i to zahvaljujući rast akciza na duhan u trećem kvartalu.

Institucije Bosne i Hercegovine

Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu je usvojen od strane Parlamentarne skupštine BiH 30.12.2013. godine. Polazni osnov ovog Zakona sadržan je u sljedećem:

- odredbe Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, koje se odnose na sačinjavanje, sadržaj i donošenje budžeta;
- mjere štednje institucija BiH koje je Fiskalno vijeće BiH dogovorilo u okviru Stand by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom;
- operativna uputstva za pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz budžeta, data u instrukcijama za pripremu budžetskih zahtjeva za 2014. godinu, koje je Ministarstvo finansija i trezora uputilo svim institucijama BiH krajem jula 2013. godine;
- rashodi budžetskih korisnika u okviru usvojenog Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2013. godinu;
- dostavljeni prijedlozi zahtjeva za odobrenje rashoda institucijama BiH iz budžeta za 2014. godinu,
- zaključak sa sjednice Fiskalnog vijeća održane 17.09.2013. godine, kojim je utvrđen Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2014.-2016. godina, kojim se institucijama Bosne i Hercegovine utvrđuje okvir u ukupnom iznosu od 950 mil KM, kao i dodjela sredstava za finansiranje sa jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje u iznosu od 750 mil KM,
- obračun plate po osnovici 475,69 KM osim zaposlenim u diplomatsko-konzularnim predstavništvima čije se plate obračunavaju u skladu sa Pravilnikom o platama, dodacima i naknadama osoblja u DKP-ovima, obračun naknade za topli obrok u iznosu od 6 KM dnevno, obračunom regresa u iznosu od 300 KM za zaposlene sa koeficijentom za obračun plate manjem do 4, te 1 KM za zaposlene čiji je koeficijent za obračun plate preko 4, obračun naknade za smještaj i odvojeni život u skladu sa važećim odlukama Vijeća ministara i dr.
- Dokument okvirnog budžeta usvojen 28.10.2013. godine na 62. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
- smjernice usvojene na 71. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održane 19.11.2013. godine na kojoj je utvrđen nacrt Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godine.

Prihodi, primici i finansiranje za 2014. godinu obuhvataju sljedeće:

- 750 mil KM od neizravnih poreza i na razini su 2012. godine,
- 165,6 mil KM od neporeznih prihoda, što predstavlja rast od 25,6 mil KM ili 18% u odnosu na 2013. godinu.
- 3,2 mil KM od tekućih pomoći u novčanom obliku, što predstavlja pad od 3,9 mil KM ili 55% u

odnosu na 2013. godinu.

- 0,5 mil KM sredstava za finansiranje institucija BiH od strane nižih nivoa vlasti (entiteta i DB)

U budžetu za 2014. godinu na stavci finansiranje i primici planirana su sredstva u iznosu od 30,6 mil KM, a struktura se odnosi na:

- 14,6 mil KM prenesenih sredstava iz ranijeg perioda što u odnosu na 2013. godinu predstavlja povećanje od 144 %, a odnosi se na preneseni višak prihoda nad rashodima po izvještaju o finansijskom poslovanju institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2012. godinu;
- 0,6 mil KM primitaka od prodaje stalnih sredstava što predstavlja rast od 0,06 mil KM ili 10% u odnosu na 2013. godinu,
- 15,2 mil KM kreditnih sredstava za nepokriveni deficit
- 0,17 mil KM primitaka od sukcesije

Struktura rashoda institucija BiH odnosi se na:

- tekuće izdatke u iznosu od 845,2 mil KM koji su u odnosu na 2013. godinu veći za 16,2 mil KM ili 2%;
- tekuće grantove u iznosu od 26,1 mil KM koji pored ostalog uključuju izdvojena sredstva za povlačenje IPA fondova;
- kapitalne grantove u iznosu od 2,7 mil KM koji su u odnosu na 2013. godinu manji za 0,7 mil KM ili 19%, a odnose se na grantove u okviru višegodišnjih ulaganja za jačanje informatizacije pravosudnih institucija BiH kod Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, za ekshumaciju i grantove tužilaštvima na nižim nivoima vlasti kod Instituta za nestala lica i za implementaciju programa „Perspektiva“ kod Ministarstva odbrane;
- sredstva tekuće rezerve u iznosu 3,8 mil KM što je u odnosu na 2013. godinu manje za 5,2 mil KM ili 58% ;
- izdatke za inostrane kamate u iznosu od 0,7 mil KM, koji su manji za 0,18 mil KM u odnosu na 2013. godinu, a isti se odnose na kamatu na kredit Razvojne banke Vijeća Evrope za izgradnju Državnog zatvora i kamatu za kredit makro-finansijske pomoći Evropske komisije.
- kapitalne izdatke u iznosu od 71,5 mil KM.

Najveća stavka u okviru tekućih izdataka čine bruto plate i naknade koji su planirane u iznosu od 528,3 mil KM i u odnosu na 2013. godinu veće su za 6,1 mil KM ili 1% kao rezultat neznatnog povećanja broja zaposlenih tokom 2013. godine u skladu sa usvojenim odlukama Vijeća ministara, te po osnovu minulog rada (posebno Ministarstva odbrane zbog velikog broja zaposlenih), kao i odobravanja zapošljavanja u 2014. godini Centralnoj izbornoj komisiji.

Naknade troškova zaposlenih u 2014. godini planirane su u iznosu od 115,5 mil KM i u odnosu na budžet za 2013. godinu veće su za 1,5 mil KM.

Ukupni materijalni troškovi u budžetu za 2014. godinu iznose 201,4 mil KM i u odnosu na budžet za 2013. godinu veći su za 8,6 mil KM ili 5%. Značajnije povećanje materijalnih troškova prisutno je kod Agencije za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka u iznosu 15,8 mil KM zbog planiranja personalizacije većeg broja dokumenata u odnosu na 2013. godinu (izdavanja veće količine ličnih dokumenata u skladu sa dinamikom zamjene istih), te Centralne izborne komisije u iznosu od 8,4 mil KM zbog održavanja opštih izbora.

Kapitalni grantovi su u budžetu za 2014. godinu planirani u iznosu od 2,7 mil KM, što u odnosu na 2013. godinu predstavlja smanjenje od 0,7 mil KM ili 19% uglavnom zbog smanjenja iznosa kapitalnog granta kod Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH.

Izdaci za inostrane kamate planirane su u iznosu od 0,7 mil KM, koji su manji za 0,18 mil KM u odnosu na 2013. godinu, a isti se odnose na kamatu na kredit Razvojne banke Vijeća Evrope za izgradnju Državnog zatvora i kamatu za kredit makro-finansijske pomoći Evropske komisije.

Tekuća rezerva je planirana u iznosu 3,8 miliona KM, što je u odnosu na budžet za 2013. godinu manje za 5,2 mil KM ili 48%.

U cilju obezbjeđenja sredstava za pomoć područjima ugroženim poplavama u maju 2014. godine, 25.07.2014. godine, Parlamentarna skupština BiH usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu. Izmjenom i dopunom ovog Zakona struktura rashoda institucija BiH je sljedeća:

- Bruto plate i naknade 525,4 mil KM (smanjenje za 2,9 mil KM)
- Naknade troškova zaposlenih 114,9 mil KM (smanjenje za 0,6 mil. KM)
- Materijalni troškovi 197,6 mil. KM (smanjenje za 3,8 mil KM)
- Tekući grantovi 33 mil KM (povećanje 6,9 mil KM)
- Kapitalni grantovi 2,7 mil KM
- Izdaci za inostrane kamate 0,7 mil KM
- Kapitalni izdaci 71,9 mil KM (povećanje 0,4 mil KM)
- Tekuća rezerva 3,8 mil KM

Izmjenom i dopunom Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu osigurana su sredstva za pomoć područjima ugroženim poplavama u maju 2014. godine u iznosu od 7,1 mil KM. Shodno Odluci Vijeća ministara o raspodjeli izvršena je doznaka sredstva u omeru : Federaciji BiH (49%), Republici Srpskoj (49%) i Distriktu Brčko (2%). Ovo predstavlja jednokratnu mjeru institucija BiH u 2014. godini.

Prema procjenama Ministarstva finansija i trezora BiH, do kraja 2014. godine će institucije Bosne i Hercegovine ostvariti uštede na bruto platama i naknadama u skladu sa mjerama dogovorenim u Pismu namjere za realizaciju Stand by aranžmana sa MMF-om, te će ostvariti i dodatne uštede na materijalnim troškovima institucija BiH. Na taj način će kompenzirati nedostatak sredstava finansiranja planiranih u Zakonu o budžetu institucija BiH i međunarodnim obavezama BiH za 2014. godinu (finansiranje rashoda iz kreditnih sredstava u iznosu od 15,2 mil KM). Preostala planirana sredstva za finansiranje institucija BiH u iznosu od 14,6 mil KM predstavljaju preneseni akumulirani višak prihoda iz prethodnih godina, koji je na raspolaganju institucijama BiH do kraja 2014. godine. Takođe, na prihodovnoj strani institucije BiH su ostvarile dodatna sredstva na neporeznim prihodima i to od dobiti Centralne banke Bosne i Hercegovine u iznosu od 8 mil KM.

Pored toga institucije BiH će ostvariti i dodatna sredstva od donacija, koje su namjenskog karaktera (npr. donacije na ime pomoći poplavljenim područjima u BiH i sl.), kao i namjenska sredstva od UMTS dozvola, ali ista će se morati namjenski prenijeti u 2015. godinu, ako se ne utroše do kraja 2014. godine.

Federacija Bosne i Hercegovine³⁰

Budžet Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu usvojen je početkom mjeseca Decembra 2013. godine. Imajući u vidu da je Bosna i Hercegovina u Stand-by aranžmanu sa Međunarodnim monetarnim fondom, to podrazumijeva i poštivanje usaglašenih strukturalnih odrednica iz sporazuma. Međutim, početkom drugog kvartala 2014. godine dolazi do zastoja u ispunjavanju obaveza preuzetih iz dopunskog Pisma namjere upućenog Međunarodnom monetarnom fondu, čime

³⁰ Izvršenje budžeta za 2014. odnosi se samo na nivo Federacije BiH bez kantona, opština/gradova i vanbudžetskih fondova.

bi se ugrozilo doznačavanje dvije planirane tranše sredstava od MMF-a u iznosu od 124 mil. KM i što budžet Federacije BiH dovelo u težak položaj. U međuvremenu je došlo do pojave velikih poplava i klizišta za čiju sanaciju je bilo neophodno poduzeti određene mjere i aktivnosti.

U cilju iznalaženja nedostajućih sredstava na prihodovnoj strani Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu, Federalno ministarstvo finansija je pripremio Izmjene i dopune budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu. Ova aktivnost Vlade Federacije BiH bila je usmjerena na pronalasku alternativnih izvora finansiranja, prije svega emisijom vrijednosnih papira, kako bi se nadomjestio nedostajući iznos planiranih sredstava od Međunarodnog monetarnog fonda, kao i obezbijedila sredstva za interventnu sanaciju šteta prouzrokovanih poplavama i klizištima.

Nakon što su donesene Izmjene i dopune Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu nastavljen je pregled Međunarodnog monetarnog fonda koji je odobrio planirane tranše sredstava za Bosnu i Hercegovinu sa dodatnim povećanjem kao pomoć budžetima u Bosni i Hercegovini za pokriće značajnog gubitka prihoda koji je nastao zbog elementarne nepogode. U vezi s tim Federaciji Bosne i Hercegovine su doznačena sredstva u iznosu od 215,9 mil. KM. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine u namjeri da izvrši zamjenu dijela primitaka od domaćeg zaduživanja sredstvima Međunarodnog monetarnog fonda, odlučila je da ponovo pristupi izradi Izmjena i dopuna Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu. Dodatni iznos sredstava od 92,0 mil. KM od strane Međunarodnog monetarnog fonda raspoređen je na način da je 27,0 mil. KM iskorišteno kao pokriće smanjenog iznosa prihoda od indirektnih poreza u Federalni budžet, 25,0 mil. KM planirano na ime verifikacije duga prema Federalnom zavodu PIO/MIO i 40,0 mil. KM kao kreditna sredstva kantonima koja će se realizovati na kreditnoj osnovi i pod istim uslovima po kojima se Federacija Bosne i Hercegovine zadužila kod Međunarodnog monetarnog fonda.

Nastavak izvršenja Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu se odvija u skladu sa planiranom dinamikom bez primjetnih odstupanja po pojedinim kategorijama koje sačinjavaju ukupnu strukturu budžeta.

Na temelju izvršenja za prvih 11 mjeseci i projekcija za 12-ti mjesec, procjene Federalnog ministarstva finansija su da će ostvarenje prihoda i primitaka u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu iznositi 2,3 mrd. KM, odnosno 95% usvojenog plana.

Ostvarenje prihoda u ukupnoj strukturi budžeta prema dostupnim podacima će iznositi 1,7 mrd. KM odnosno 95% planiranih prihoda.

Prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija ostvarenje prihoda od poreza se očekuje od 1,3 mrd. KM što je 96% planiranog za 2014. godinu. U odnosu na prethodnu godinu, poreski prihodi bi trebali zabilježiti rast za nešto više od 4%.

U ukupnoj strukturi prihoda, primat i dalje zauzimaju prihodi od indirektnih poreza čije će izvršenje nadmašiti projekcije Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine, koje nakon revidiranja nisu bile optimistične, zbog posljedica poplava i klizišta. Na osnovu izvršenja za prvih 11 mjeseci i projekcija za 12-ti mjesec, po procjenama Federalnog ministarstva finansija udio prihoda od indirektnih poreza se očekuje u iznosu od 1,27 mrd. KM. Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju Federaciji BiH se očekuju u iznosu od 0,8 mrd. KM, dok se ostatak u iznosu od 0,47 mrd. KM odnosi na prihode od indirektnih poreza na ime finansiranja relevantnog duga.

Neporezni prihodi trebali bi imati ostvarenje u iznosu od 0,38 mrd. KM jer po podacima o njihovom ostvarenju za 11 mjeseci isti bilježe rast u iznosu od 111,4 mil. KM odnosno 40.5% u odnosu na ostvarenje iz prethodne godine. U ove prihode ubrajamo prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihode od pozitivnih kursnih razlika, naknade i takse i prihode od pružanja javnih usluga, te

novčane kazne.

U skladu sa tokom implementacije primitaka, njihovo ostvarenje u okviru 2014. godine se očekuje u iznosu od 678,3 mil. KM, a najznačajnije su sljedeće stavke:

- Sredstva IV Stand-by aranžmana odobrenog od MMF-a u iznosu od 278,2 mil. KM;
- Ino zaduživanje – Direktne obaveze Federacije BiH u iznosu od 0,05 mil. KM;
- Emitovanje dugoročnih obveznica u iznosu od 140,0 mil. KM;
- Emitovanje trezorskih zapisa u iznosu od 260,0 mil. KM.

Sveukupno posmatrano, ukupno prikupljeni prihodi i primici će biti dovoljni da Vlada Federacije BiH izvrši planirane rashode i izdatke u 2014. godini.

Napominjemo da se naprijed navedeni podaci odnose na projekcije jer se izvršenje budžeta, odnosno rashoda, za prethodnu godinu realizira sve do 31. januara tekuće godine. Vlada Federacije BiH će nastaviti sa preduzimanjem svih mjera u cilju daljih ušteda na svim pozicijama.

Republika Srpska

Najveći dio fiskalnog okvira Opšte vlade Republike Srpske čini budžet Republike Srpske. Budžet Republike Srpske za 2014. godinu, usvojila je Narodna skupština Republike Srpske 7. decembra 2013. godine, u iznosu budžetskog okvira od 2.025,0 miliona KM.

Zbog katastrofalnih poplava koje su se desile krajem maja 2014. godine, u julu je usvojen Rebalans budžeta Republike Srpske za 2014. godinu u iznosu od 2.156,0 mil. KM, što je povećanje od 6,5%. Kako bi se bar dijelom riješili nastali problemi, Vlada Republike Srpske je usvojila set zakona koji su podrazumjevali preduzimanje niza mjera na pružanju pomoći, iz budžeta i drugih novih izvora finansiranja (Fond solidarnosti za obnovu Republike Srpske) za saniranje nastalih šteta. Takođe, iz budžeta su obezbijeđena i dodatna sredstva za fondove socijalne sigurnosti, zbog nepovoljnih kretanja u naplati prihoda od doprinosa. Planirana je i realizacija značajnih projekata za kapitalna ulaganja iz primitaka od zajmova uzetih od domaćih banaka.

Najznačajnije izmene budžetskih pozicija izvršene Rebalansom budžeta za 2014. godinu:

Ukupni poreski i neporeski prihodi u 2014. godini Rebalansom su umanjeni za 24,9 mil. KM (1,6%) u odnosu na iste planirane Budžetom Republike Srpske za 2014. godinu, dok su primici za nefinansijsku imovinu u iznosu od 40,0 mil. KM umanjeni za isti iznos. Primici u dijelu finansiranja planirani Rebalansom budžeta su veći za 195,9 miliona KM u odnosu na plan budžeta za 2014. godinu.

- Rashodi za lična primanja zaposlenih povećani su za 37,5 mil. KM (5,7%) – kao rezultat promjena u zakonima iz 2014. godine koji regulišu plate zaposlenih u institucijama Republike Srpske i Odluke o utvrđivanju cijene rada.
- Rashodi po osnovu korišćenja roba i usluga umanjeni su za 8,4 mil. KM (8,2%) – kao rezultat preraspodjele sredstava između budžetskih korisnika, odnosno ušteda.
- Rashodi finansiranja i drugi finansijski troškovi umanjeni su za 7,0 mil. KM (13,3%) – u skladu sa planom otplate ino i unutrašnjeg duga.
- Doznake na ime socijalne zaštite koje se isplaćuju iz budžeta Republike su ostale na istom nivou ali je unutar ove grupe rashoda došlo do preraspodjele. Povećana je pozicija kapitalnih doznaka za stambeno zbrinjavanje PPB i RVI od I do IV kategorije, u iznosu od 8,1 mil. KM što će obezbjeđiti potpuno stambeno zbrinjavanje ovih kategorija. Istovremeno su izvršena umanjivanja određenih pozicija doznaka, kao što su sredstva doznaka za Program socijalnog zbrinjavanja radnika za 7,0 mil. KM.

- Transferi između budžetskih jedinica različitih nivoa vlasi uvećani su za 18,1 mil. KM (60,5%) – uvećanje transfera Fondu PIO za 15,0 miliona KM i transfera Fondu za zdravstveno osiguranje za 15,0 miliona KM.
- Izdaci za nefinansijsku imovinu uvećani su za 50,9 mil. KM – za finansiranje konačne realizacije Programa potpunog stambenog zbrinjavanja PPB i RVI od od I do IV kategorije (25,0 mil. KM); finansiranje kapitalnih investicija u Ministarstvu unutrašnjih poslova (14,0 mil. KM + 5,5 mil. KM); realizaciju Projekta „Dositej“ u Ministarstvu prosvjete i kulture (9,0 mil. KM) i izgranja 4. Paviljona u kampusu Univerziteta Banja Luka (6,2 mil. KM).
- Izdaci za otplatu dugova uvećani su za 9,4 mil. KM (1,9%).

Primici po osnovu zaduživanja uvećana su za 195,9 mil. KM kao rezultat povećanja primitaka od zaduživanja za 205,0 mil. KM (47,3 mil. KM kratkoročno i 157,7 mil. KM dugoročno zaduživanje) i umanjenja primitaka od refundacija otplaćenih zajmova od 9,1 mil. KM.

Prema izvještajima o izvršenju budžeta Centralne vlade Republike Srpske za deset mjeseci 2014. godine, ukupni prihodi su ostvareni u visini 96,8% u odnosu na plan, porezi 92,9%, a neporeski prihodi 96,3%. Na rashodovnoj strani, ostvarenje ukupnih rashoda iznosi 88,8%, tekući rashodi 90,9% a rashoda u nefinansijsku imovinu 70,1%. U okviru tekućih rashoda, troškovi zaposlenih izvršeni su 91,5%, materijalni troškovi 85,5%, kamate 82,8%, socijalne doznake 108,3% i transferi 90,2%.

3.3. Srednjoročni izgledi budžeta

Projekcije indirektnih poreza

Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza za period od 2015. do 2017. godine bazirane su na sljedećim postavkama: (i) prognozama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za pomenuti period, revidiranih u septembru 2014; (ii) izmjenama u politici akciza na duhan, u primjeni od 01.08.2014.; (iii) izmjenama u politici akciza na pivo, u primjeni od 01.09.2014.; (iv) efektima primjene Sporazuma³¹ o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA i (v) tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza.

Projektovane stope rasta prihoda od indirektnih poreza iznose 2,1%, 2,0% i 2,4% u 2015, 2016 i 2017. godini respektivno.

Osnovni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza, oktobar 2014.

Vrsta (neto)	u mil. KM					Projektovane stope rasta			
	izvršenje		projekcija			2014	2015	2016	2017
	2013	2014	2015	2016	2017				
PDV	3.102,9	3.173,3	3.238,4	3.303,2	3.385,0	2,3%	2,1%	2,0%	2,5%
Akcize	1.267,1	1.293,1	1.317,3	1.336,9	1.360,2	2,1%	1,9%	1,5%	1,7%
Carine	211,0	229,1	236,6	243,1	251,2	8,6%	3,3%	2,7%	3,3%
Putarina	285,3	293,2	303,1	315,3	329,1	2,8%	3,4%	4,0%	4,4%
Ostalo	19,9	20,5	20,7	20,9	21,1	3,4%	0,9%	0,9%	0,9%
UKUPNO	4.886,2	5.009,2	5.116,2	5.219,3	5.346,6	2,5%	2,1%	2,0%	2,4%
Putarina (0,10 KM/l)	-114,0	-117,3	-121,3	-126,1	-131,7	2,8%	3,4%	4,0%	4,4%
Za raspodjelu	4.772,2	4.891,9	4.994,9	5.093,2	5.214,9	2,5%	2,1%	2,0%	2,4%

³¹ "Službeni glasnik BiH – međunarodni ugovori" br. 18/14.

Projekcije akciza na duhan u periodu 2015-2017 podrazumijevaju godišnje povećanje specifične akcize na cigarete od 0,15 KM/paklici, te postepeno povećanje akciza na rezani duhan. Povećanje akciznog opterećenja trebalo bi donijeti porast maloprodajnih cijena i povećanje prosječne ponderirane cijene cigareta, koja predstavlja referentnu varijablu za izračun minimalne akcize na cigarete i specifične akcize na rezani duhan. Očekuje se da će drastičan inicijalni porast akciza na rezani duhan i kontinuirano usklađivanje sa rastom minimalne akcize na cigarete zaustaviti legalnu i nelegalnu supstituciju cigareta rezanim duhanom. Isto tako, očekuje se da će, uz adekvatne operativne mjere, u narednim godinama doći do stabilizacije tržišta cigareta i smanjenja potrošnje rezanog duhana, što bi trebalo rezultirati rastom prihoda od akciza. Najveći rast se očekuje u 2015.g. 2,2%, i pored činjenice da se efekti ispoljavaju samo za sedam mjeseci³², a u 2016. i 2017. 1,4% i 1,3% respektivno. Efekti nove politike oporezivanja duhana u 2015. procjenjuju se u visini od 0,05% BDP, a u 2016. i 2017. 0,03% BDP. Razlog za usporavanje rasta je nastavak harmonizacije akciza na cigarete u BiH sa minimalnom akcizom u EU koja dovodi do rasta maloprodajnih cijena i, posljedično, pada potrošnje cigareta. Drugi razlog je niska minimalna akciza na cigarete za 2015., koja predstavlja osnovicu za izračun akcize na rezani duhan³³. Treći razlog je metodološke prirode, a odnosi se na referentni period za izračun prosječne ponderirane cijene cigareta. Umjesto da, kao što je to u EU, obuhvata prethodnu fiskalnu godinu u odnosu na godinu u kojoj se minimalna akciza primjenjuje, referentni period u BiH obuhvata dvije prethodne fiskalne godine³⁴. Primjena navedene metodologije dovodi do usporavanja rasta minimalne akcize na cigarete, a time i akcize na rezani duhan.

Sporazum o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA podrazumijeva fazno ukidanje carina i ostalih nameta sa fiskalnim učinkom na uvoz iz članica EFTA u periodu od dana stupanja na snagu do 2017. Uvoz iz članica EFTA u 2013. predstavljao je samo 0,6% uvoza BiH³⁵. Međutim, imajući u vidu da se carine uglavnom naplaćuju na uvoz iz trećih zemalja udio naplaćenih carina iz članica EFTA u prihodima od carina iznosio je 2,3%. U skladu sa dinamikom predviđenom odredbama Sporazuma efekti ukidanja carina ispoljiće se u najvećem dijelu na smanjenje carina u 2015.g., a ostatak u naredne dvije godine.

Zbog konstantnog silaznog trenda u potrošnji piva u posljednje tri godine očekuje se da će diferencirane akcize na pivo donijeti tek minimalne efekte na prihode od akciza maksimalno do 4,3 mil KM godišnje u odnosu na naplatu iz 2013. Međutim, zbog visoke osnovice za poređenje iz 2014. koja uključuje naplatu starih dugova u 2015. se očekuje se negativan rast prihoda, a u naredne dvije godine minimalan rast do 1%.

Institucije Bosne i Hercegovine

Fiskalno vijeće BiH je 17.07.2014. godine usvojilo Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH za period od 2015. do 2017. godine. U skladu sa tim Minsitarstvo finansija i trezora jesačinilo nacrt Dokumenta okvirnog budžeta institucija BiH i isti dostavilo Vijeću ministara BiH. Ministarstvo finansija i trezora BiH je, shodno odredbama zakona o finansiranju institucija BiH pripremila nacrt Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2015.godinu i sti dostavilo Vijeću ministara.

Polazni osnov za sačinjavanje Nacrta budžeta institucija BiH za 2015. godinu su:

- odredbe Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, koje se odnose na sačinjavanje, sadržaj i donošenje budžeta;

³² Razlog je primjena izmjena Zakona o akcizama od 1.8.2014.

³³ Prema odluci UO UIO („Službeni glasnik BiH br. 80/14) minimalna akciza na cigarete za 2015.g. niža je od minimalne akcize na cigarete koja je bila utvrđena za 2014.

³⁴ Minimalna akciza na cigarete za fiskalnu godinu (Y_t) iznosi 60% prosječne ponderirane maloprodajne cijene cigareta izračunate na bazi akciznih markica izdatih u drugoj polovini godine Y_{t-2} i prve polovine godine Y_{t-1} .

³⁵ Izvor: Agencija za statistiku BiH, www.bhas.ba.

- mjere štednje institucija BiH koje je Fiskalni savjet BiH dogovorio u okviru Stand by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom;
- operativna uputstva za pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz budžeta, date u instrukcijama za pripremu budžetskih zahtjeva za 2015. godinu, koje je Ministarstvo finansija i trezora uputilo svim institucijama BiH sredinom jula 2014. godine;
- rashodi budžetskih korisnika u okviru usvojenog Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu;
- dostavljeni zahtjeva institucija BiH za dodjelu sredstava iz budžeta za 2015. godinu,
- zaključak sa sjednice Fiskalnog savjeta održane 17.07.2014. godine, kojim je utvrđen Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2015.-2017. godina i kojim se institucijama Bosne i Hercegovine utvrđuje okvir u ukupnom iznosu od 950 mil KM, kao i dodjela sredstava za finansiranje sa jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje u iznosu od 750 mil KM,
- obračun plate po osnovici 475,69 KM osim zaposlenim u diplomatsko-konzularnim predstavništvima čije se plate obračunavaju shodno Pravilniku o platama, dodacima i naknadama osoblja u DKP-ovima, obračun naknade za topli obrok u iznosu od 6 KM dnevno, obračunom regresa u iznosu od 300 KM za zaposlene sa koeficijentom za obračun plate manjem od 4, te 1 KM za zaposlene čiji je koeficijent za obračun plate preko 4, obračun naknade za smještaj i odvojeni život shodno važećim odlukama Savjeta ministara i dr.
- gornje granice rashoda izvedene iz preliminarnog nacrtu Dokumenta okvirnog budžeta koji je Ministarstvo finansija i trezora sačinilo na bazi usvojenog Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u BiH za period 2015.-2017. godina;

Ukupni prihodi, primici i finansiranje institucija BiH u 2015. godini iznose 950 mil KM i na nivou su 2014. godine, dok servisiranje spoljnog duga BiH iznosi 613,6 mil KM i manje je za 232,8 mil KM ili 28% u odnosu na budžet institucija BiH za 2014. godinu. Prema planu otplate iznos za servisiranje spoljnog duga 614 mil KM, te da je isti u tabeli „Pregled prihoda, primitaka i finansiranja po izvorima i namjenama“ i u tabeli „Zbirni pregled rashoda po ekonomskim kategorijama i izvorima finansiranja“ umanjena za iznos 0,4 mil KM (kamate na kredit Razvojne banke Savjeta Evrope za izgradnju Državnog zavoda) koji je evidentiran u okviru rashoda budžetskog korisnika Jedinica za implementaciju izgradnje Državnog zavoda i izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera BiH). Ukupnim iznosom spoljnog duga obuhvaćene su i potencijalne obaveze po osnovu izdatih garancija za Federaciju Bosne i Hercegovine u iznosu 1,2 mil KM.

Prihodi, primici i financiranje za 2015. godinu iznose 908,7 mil. KM i uljučuju sljedeće:

- 750 mil KM od indirektnih poreza i na nivou je 2014. godine;
- 155,5 mil KM od neporeskih prihoda
- 2,8 mil KM od tekućih pomoći u novčanom obliku,
- 0,4 mil KM sredstava za finansiranje institucija BiH od nižih nivoa vlasti

U Nacrtu budžeta u 2015. godini na stavci finansiranje i primici planirana su sredstva u iznosu od 41,3 mil KM, a struktura se odnosi na:

- 40,7 mil KM prenesenih sredstava iz ranijeg perioda a odnosi se na preneseni višak prihoda nad rashodima po izvještaju o finansijskom poslovanju institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2013. godinu;
- 0,6 mil KM primitaka od prodaje stalnih sredstava

Ukupni rashodi institucija BiH i servisiranje spoljnog duga BiH u Nacrtu budžeta za 2015. godinu iznose 949,2 mil KM i njihova struktura je sljedeća:

- tekući izdaci u iznosu od 840 mil KM, koji su u odnosu na 2014. godinu veći za 2 mil KM ili

- 0,2%;
- kapitalne izdatke u iznosu od 71,7 mil KM, koji su manji za 0,2 mil KM;
 - tekući transferi i grantovi u iznosu od 30,5 mil KM,
 - kapitalni grantovi i transferi u iznosu od 2,7 mil KM,
 - izdaci za inostrane kamate u iznosu od 0,8 mil KM,
 - kapitalni izdaci u iznosu 71,7 mil KM
 - tekuća rezerva planirana je u iznosu 4,3 mil KM

Bruto plate i naknade su planirane u iznosu od 539,2 mil KM i u odnosu na 2014. godinu veće su za 13,8 mil KM ili 3% kao rezultat neznatnog povećanja broja zaposlenih tokom 2014. godine shodno usvojenim odlukama Savjeta ministara i odlukama koje su u proceduri usvajanja, po osnovu primjene odredaba Zakona o posebnom doprinosu za solidarnost u Republici Srpskoj gdje je propisano izdvajanje 1,5% doprinosa počev od 23. juna 2014. godine do 31. maja 2015. godine što najveći efekt ima kod budžetskih korisnika sa velikim brojem zaposlenih), te planiranja sredstava za produženi radno-pravni status.

Naknade troškova zaposlenih u 2015. godini planirane su u iznosu od 114,6 mil KM i u odnosu na budžet za 2014. godinu manje su za 0,4 mil KM. Na smanjenje iznosa naknada troškova zaposlenih najveći uticaj ima izmjena računovodstvenih pravila.

Ukupni materijalni troškovi u budžetu za 2015. godinu iznose 186,2 mil KM i u odnosu na budžet za 2014. godinu manji su za 11,4 mil KM ili 6%.

Osnovne pretpostavke/politike rashoda za 2016. i 2017. godinu iz nacрта Dokumenta okvirnog budžeta institucija BiH za period od 2015. do 2017. godine.

U 2016. i 2017. godini, shodno usvojenom Globalnom okviru fiskalnog bilansa i politika u BiH, okvir za financiranje institucija BiH utvrđen je u iznosu od 950 mil KM i izdvajanje sa Jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje u iznosu od 750 mil KM u svakoj godini, uz napomenu da će se utvrđeni iznos od 750 miliona KM za finansiranje institucija BiH u 2016. i 2017. godini korigovati srazmjerno promjenama ukupnih prihoda od inderiktnih poreza u postupku revidiranja dokumenta Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH 2015-2017. godine, u skladu sa članom 5. stav (3) tačka d) i članom 6. Zakona o Fiskalnom savjetu Bosne i Hercegovine.

Prihodi i primici su planirani, prema sljedećem:

- Poreski prihodi u 2016. i 2017. godini u iznosu 750 mil KM
- Neporeski prihodi u 2016. godini 127,7 mil KM, a u 2017. godini 124,9 mil KM
- Transferi od drugih nivoa vlasti u 2016 i 2017. godini u iznosu 0,4 mil KM
- Tekuće podrške u novčanom obliku u 2016. i 2017. godini u iznosu od 0,6 mil KM
- Finasiranje i primici u 2016. godini u iznosu 71,3 mil KM, a u 2017. godini 74,1 mil KM.

Struktura rashoda u 2016. i 2017. godini je:

- U 2016. godini bruto plate i naknade projicirane su u iznosu od 538,4 mil KM, a u 2017. godini 547 mil KM
- U 2016. godini naknade troškova zaposlenih planirane su u iznosu od 116,3 mil KM, a u 2017. godini 118,5 mil KM
- Materijalni troškovi su za 2015. godinu projicirani u iznosu od 184,5 mil KM, a za 2017. godinu 182,2 mil KM
- Tekući grantovi su u 2016. godini projicirani su u iznosu 26,1 mil KM, a u 2017. godini 28,1 mil KM
- Kapitalni grantovi u 2016. godini projicirani su u iznosu 3,3 mil KM, a u 2017. godini u iznosu

- 2,6 mil KM
- Izdaci za inostrane kamate u 2016. godini planirani su u iznosu 0,9 mil KM, a u 2017. Godini u iznosu 0,4 mil KM
- Tekuća rezerva je u 2016. godini projicirana u iznosu 24,1 mil KM, a u 2017. Godini u iznosu 25,5 mil KM
- U 2016. godini projicirana su kapitalna ulaganja u iznosu od oko 56,3 mil KM, a u 2017. godini u iznosu 45,7 mil KM.

Federacija BiH

Vlada Federacije BiH je odlučna u nastavku provođenja restriktivne javne potrošnje u periodu 2015. – 2017. godine, s ciljem održavanja stabilnog finansijskog sistema i budžetske ravnoteže, te jače kontrole javne potrošnje.

Ukupna rashodi i izdaci u 2014. godini iznose 2.148,7 mil. KM uključujući otplate dugova, pozajmljivanje i izdatke za kamate. Ako se posmatraju samo javni rashodi u iznosu od 1.268,3 mil. KM (bez iznosa otplate dugova, pozajmljivanja i kamata) najveći udio se odnosi na transfere (tekuće i kapitalne) 78,1% (990,08 mil. KM), bruto plaće, naknade i doprinosi 17,1% (217,2 mil. KM), izdacima za materijal i usluge pripada dio od 4,2% (52,5 mil. KM).

Vlada je utvrdila Nacrt budžet Federacije BiH za 2015. godinu koji iznosi 2.345,2 mil. KM, što je 7,9 planiranog realnog BDP BiH. Imajući u vidu složenu proceduru konstituisanja vlasti u Bosni i Hercegovini nakon oktobarskih izbora izvjesno je da će se za I kvartal 2015. godine u Federaciji BiH primjenjivati Odluka o privremenom finansiranju.

Ekonomske aktivnosti tokom prethodnih godina direkto su utjecale na strukturu prihodovne strane, a kad se uzme u obzir da će Bosna i Hercegovina izvršiti otplatu III Stand-by aranžmana, a otplata IV Stand-by aranžman nije dospjela, neto prihodi od indirektnih poreza su povećani Budžetom Federacije BiH za 2015. godinu. Provođenja mjera restriktivne javne potrošnje od strane Vlade Federacije BiH, što predstavlja jedan od prioriteta ekonomske politike u narednim godinama, direkto su utjecale na strukturu rashodovne strane jer se planira dalje racionalno planiranje sredstava samo za ključne aktivnosti koje će doprinjeti ekonomskom i socijalnom jačanju Federacije BiH.

U 2016. godini budžet je projiciran na nivou od 2.450,7 mil. KM ili 11,9% planiranog realnog BDP-a Federacije BiH ili 7,9% planiranog realnog BDP BiH, dok je u 2017. godini na nivou od 2.411,5 mil. KM ili 11,00% planiranog realnog BDP-a Federacije BiH ili 7,3% planiranog realnog BDP BiH. Struktura projekcije budžetske potrošnje za 2015-2017. godinu po ekonomskim stavkama je slijedeća:

- Bruto plaće, doprinosi i naknade troškova zaposlenih u 2015. godini su projicirane na nivou od 249,1 mil. KM, što predstavlja povećanje od 2% na planirani budžet iz 2014. godine. Ovdje se striktno poštuje odlika Vlade o ograničenju rasta broja zaposlenih, a razlog povećanja je ispunjenje zakonske obaveze isplate plaća i naknada dužnosnicima te realizacija antikoruptivnog seta zakona zbog čega su formirana posebna tijela u okviru Federalnog tužilaštva i Vrhovnog suda Federacije BiH. Iznos ove kategorije projiciran za 2016. godinu je 250,4 mil. KM, dok je u 2017. godini 251,8 mil. KM.
- Izdaci za materijalne troškove i usluge za 2015. godinu su projicirani na nivou od 100,4 mil. KM, što predstavlja povećanje od 31,2% na planirani budžet iz 2014. godine. U strukturi planiranih sredstava najveće povećanje odnosi se na nabavku vakcina, na troškove spora iz osnova plaća Vojske FBiH i dobavljača, iz osnova ratnih potraživanja, te troškovi medicinskog vještačenja. Znan dio sredstava se odnosi na sredstva koja će se finansirati sa podračuna, tj.

za njihovo finansiranje su obezbjeđena namjenska sredstva na prihodovnoj strani Iznos predviđen za izdatke za materijalne troškove i usluge u 2016. godini proiciran je u iznosu od 101,5 mil. KM, dok je u 2017. godini proiciran u iznosu od 95,3 mil. KM.

- Tekući transferi za 2015. godinu su projicirani na nivou od 965,4 mil. KM, što je 5% manje u odnosu na planirani budžet iz prethodne godinu. Opredjeljenje Vlade Federacije BiH je dosljedno provođenjem reformi u oblasti naknada boračkoj populaciji i reviziji prava na prijevremenu starosnu penziju ostvarenu pod povoljnijim uslovima, eliminisanje bespravnih korisnika boračkih naknada, te smanjenje neciljanih socijalnih davanja s jedna strane i pomoć područjima pogodjenim poplavama i klizištima sa druge strane. Iznos transfera predviđen za 2016. godinu iznosi 926,3 mil. KM. U 2017. godini se očekuje nastavak blagog smanjenja ove kategorije, te je ona projicirana u iznosu od 916,6 mil. KM.
- Kapitalni transferi u 2015. godini projicirani su u iznosu 12,7 mil. KM i u odnosu na planirani budžet iz 2014. godine veći su za 31% jer je znatan dio sredstava koji je realiziran u 2014. izvršen sa podračuna, tj. za njihovo finansiranje su obezbjeđena namjenska sredstva na prihodovnoj strani, što će biti slučaj i u naredim godinama. Za 2016. godinu kapitalni izdaci su projicirani u iznosu od 11,5 mil. KM, te 12,3 mil. KM u 2017. godini.
- Otplate dugova i kamata u 2015. godini projicirane su u iznosu od 966,5 mil. KM, što je za 1,8% manje u odnosu na planirani budžet iz 2014. godine. Napominjemo da se od ukupno planiranih sredstava 36,75% odnosi na vanjski dug u čijoj strukturi 53,13% otpada na zaduženja ostalih korisnika čija je obaveza otplaćeni iznos vratiti u budžet Federacije BiH, dok se 63,25 planiranih sredstava odnosi na unutarnji dug u čijoj strukturi 53,13% se odnosi na kratkoročni vrijednosne papire – trezorske zapise za koje je emisija i otpalata planirana u tekućoj godini. Otplata duga i kamate predviđena za 2016. godinu iznosi 1.075,8 mil. KM, dok za 2017. godinu iznosi 1.144,4 mil. KM sa vrlo sličnom strukturom kao i u 2015. godini.

Osnovni ciljevi makroekonomske politike Vlade Federacije BiH odnose se na očuvanje makroekonomske stabilnosti i povećanje konkurentnosti privrede. Fiskalna politika je bazirana na ovim prioritetima i usmjerena je ka postizanju stabilnog i održivog budžetskog sistema u Federaciji BiH. Ona podrazumijeva nastavak restriktivne budžetske potrošnje, povećanje budžetske discipline, jačanje fiskalne odgovornosti, poboljšanje naplate javnih prihoda i provođenje strukturalnih reformi.

Republika Srpska

U Tabeli 2. Izgledi budžeta šire vlade Republike Srpske, dati su konsolidvani podaci o planiranim budžetskim sredstvima Opšte vlade.

Budžet Republike Srpske za 2015. godinu usvojila je Narodna skupština Republike Srpske u iznosu od 2.033,0 mil. KM, što je za 123,0 mil. KM (5,7%) manje nego Rebalans budžeta za 2014. godinu.

Budžetom Republike Srpske za 2015. godinu planiran je suficit u iznosu od 24,0 mil. KM, dok je na nivou Centralne vlade planirani deficit od 77,3 mil. KM, a na nivou Opšte vlade deficit od 105,9 mil. KM. Planirani deficit budžeta na nivou Opšte vlade u 2016. godini iznosi 146,1 mil. KM, što je posljedica veoma konzervativnih procjena nakon poplava u 2014. godini, dok se u 2017. godini očekuje suficit budžeta na nivou Opšte vlade od 58,7 mil. KM.

Planirani budžeti zasnivaju se na srenjoročnom makroekonomskom scenariju i tekućim trenodovima, poznatim promjenama u politikama, dok će određeni dio planiranih politika tek biti analizirani i uključeni kroz rebalans budžeta.

Procjenjeni poreski prihodi u 2015. godini iznose 1.419,0 miliona KM, što predstavlja uvećanje od 80,9 mil. KM (6,0%) u odnosu na sredstva planirana Rebalansom budžeta za 2014. godinu. Rast prihoda očekuje se i od uplate ranije odobrenih reprograma.

- Prihodi od indirektnih poreza planirani su u iznosu 1.049,0 mil. KM (sa ino dugom), što predstavlja rast od 2,7%.
- Prihodi od poreza na dobit iznose 128,0 mil. KM, što je uvećanje od 6,2 mil. KM, (5,1%). Očekuje se postepeni oporavak uplata po ovom osnovu.
- Prihodi od poreza na dohodak iznose 179,6 mil. KM, što je povećanje od 6,6 mil. KM (3,8%),
- Neporeski prihodi iznose 169,6 mil. KM, što je umanjeње od 32,8 mil. KM (16,2%) zbog očekivano manjih prihoda od dividendi i udjela u profitu u javnim preduzećima i finansijskim institucijama.
- Primici u dijelu finansiranja iznose 444,4 mil. KM i manji su za 171,0 mil. KM a odnose se na primetke od kratkoročnog i dugoročnog zaduživanja.

Ukupni budžetski rashodi i izdaci za nefinansijsku imovinu u 2015. godini iznose 1.555,7 mil. KM, što predstavlja umanjeње od 81,3 mil. KM (5,0%) u odnosu na sredstva planirana rebalansom budžeta za 2014. godinu:

- Rashodi za lična primanja iznose 701,6 mil. KM, što je povećanje od 7,5 mil. KM (1,1%). Treba naglasiti da iznos plata ostaje na nivou izvršenog povećanja plata iz aprila 2014. godine.
- Rashodi po osnovu korišćenja roba i usluga iznose 87,8 mil. KM, što je umanjeње od 6,2 mil. KM (6,6%). Planirano umanjeње je rezultat umanjeња sredstava za rashode po osnovu putovanja i smještaja, rashoda po osnovu reprezentacije, rashoda za stručne usluge, kao i rashoda po osnovu posebnog doprinosa za solidarnost na teret poslodavca. Zakon o posebnom doprinosu za solidarnost je u primjeni do 31. maja 2015. godine.
- Rashodi finansiranja i drugi finansijski troškovi iznose 61,2 mil. KM, što je uvećanje od 15,6 miliona KM (34,2%). Projekcija istih je u skladu sa planom otplate ino i unutrašnjeg zaduženja, ažuriranog plana povlačenja po investicionim kreditima u 2015. godini, planiranog finansiranja budžeta za 2015. godinu, te kalendara emisija trezorskih zapisa i dugoročnih obveznica.
- Subvencije iznose 99,8 mil. KM, što je uvećanje od 1,6 mil. KM (1,6%). Uvećanje je uglavnom rezultat otvaranja nove budžetske pozicije Subvencije za razvoj prerađivačke industrije, u iznosu od 1,5 mil. KM,
- Grantovi iznose 19,8 mil. KM, što je umanjeње od 5,6 mil. KM (22,2%). Planirano umanjeње je rezultat prenosa izdvajanja sa pozicije Tekući grantovi na poziciju transfera, a u cilju pravilnog knjigovodstvenog evidentiranja.
- Doznake na ime socijalne zaštite koje se isplaćuju iz budžeta Republike iznose 243,0 miliona KM, što je umanjeње od 8,6 mil. KM (3,4%) i uglavnom se odnosi na poziciju Kapitalne doznake za stambeno zbrinjavanje PPB i RVI od I do IV kategorije koji je okončan u 2014. godini i na ovu poziciju nisu planirana sredstva.
- Transfere između budžetskih jedinica različitih nivoa vlasti iznose 290,9 mil. KM, što je umanjeње od 6,0 mil. KM (2,0%), kao je rezultat smanjenja transfera Fondu za zdravstveno osiguranje u iznosu od 11,5 mil. KM, te uvećanja transfera Fondu PIO za 5,0 mil. KM, kao i uvećanja transfera jedinicama lokalne samouprave u okviru Javnih investicija, u iznosu od 1,4 mil. KM.
- Transfere između budžetskih jedinica istog nivoa vlasti iznose 32,0 mil. KM, što je umanjeње od 16,2 mil. KM (33,7%), a osnovni razlog je što Budžetom za 2015. godinu nisu planirana sredstva na poziciji Transfer Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, koji je rebalansom budžeta za 2014. godinu planiran u iznosu od 18,0 mil. KM.
- Izdaci za nefinansijsku imovinu iznose 16,7 mil. KM, što je umanjeње od 63,3 mil. KM (79,2%). Planirano umanjeње je rezultat realizacije projekata, za koje su sredstva obezbjeđena rebalansom budžeta za 2014. godinu.

- Izdatke za otplatu dugova koji u 2015. godini iznose 477,0 mil. KM, što je umanjeno od 41,5 mil. KM (8,0%) u odnosu na sredstva planirana rebalansom budžeta za 2014. godinu.

Budžeti jedinica lokalne samouprave za 2015. godinu planirani su na nivou iz 2014. godine, sa potrošnjom od oko 6% projektovanog BDP-a Republike Srpske i predviđenim suficitom od 24,5 mil. KM. Finansijski planovi fondova socijalne sigurnosti u 2015. godini, planiraju veća socijalna davanja. Potrošnja budžeta fondova socijalne sigurnosti je oko 20% projektovanog BDP-a Republike Srpske, a predviđeni deficit iznosi 53,1 mil. KM.

3.4. Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja

Ukupan javni dug u Bosni i Hercegovini na dan 30.09.2014.godine iznosio je 10.234,1 miliona KM i za 7,6 indeksnih poena je veći u odnosu na stanje u 2013. godini. U strukturi ovog duga 55% ili 5.667,5 mil. KM čini vanjski dug dok unutrašnji dug čini 45% ili 4.566,5 miliona KM. U strukturi vanjskog duga "stari dug" čini 19,6% a "novi dug" 80,4%. Procjenjuje se da će stanje javnog duga u BiH na kraju 2014 godine iznositi 10.604,1 mil. KM. Stanje izdatih garancija na dan 30.09.2014. godine iznosi 403,8 miliona KM od čega se na Institucije BiH odnosi 97,8 miliona KM, Federaciju BiH 99,7 miliona KM a Republiku Srpsku 206,3 miliona KM.

Stanje javnog duga i projekcije (u mil. KM)

	2013	2014	2015	2016	2017
1. Vanjski dug	6.489,9	7.338,7	7.378,1	7.481,6	7.173,7
Institucije BiH	45,0	59,0	66,1	73,1	69,9
Federacija BiH	4.671,2	5.374,0	5.283,7	4.989,1	4.484,0
Republika Srpska	1.763,5	1.890,2	2.012,8	2.404,4	2.604,6
Distrikt Brčko	10,2	15,5	15,5	15,0	14,2
2. Unutrašnji dug	3.020,7	3.265,4	3.114,2	2.675,5	2.175,9
Federacija BiH	957,5	1.094,6	977,9	809,8	615,0
Republika Srpska	2.029,3	2.148,4	2.125,6	1.860,1	1.556,0
Distrikt Brčko	33,9	22,4	10,7	5,6	4,9
UKUPNO (1+2)	9.510,6	10.604,1	10.492,3	10.157,1	9.349,6
BDP u mil. KM	28.027,0	28.738,0	30.008,0	31.649,0	33.682,0
Ukupan javni dug/BDP (%)	33,9	36,9	35,0	32,1	27,8

Otplata javnog duga i projekcije (u mil. KM)

	2013	2014	2015	2016	2017
Vanjski dug	448,2	508,9	396,5	480,2	578,4
Unutrašnji dug	222,4	366,0	570,1	595,6	566,1
Ukupno FBiH	670,6	874,9	966,6	1.075,8	1.144,5
Vanjski dug	187,1	202,1	141,1	186,8	277,8
Unutrašnji dug	246,0	335,2	392,1	415,1	460,5
Ukupno RS	433,2	537,4	533,2	601,9	738,3
Vanjski dug	0,8	1,5	2,8	1,7	2,2
Unutrašnji dug	11,6	13,2	14,0	8,6	0,7
Ukupno DB	12,4	14,7	16,8	10,3	2,9
Vanjski dug Institucija BiH	3,6	4,5	4,3	4,4	4,4
UKUPNO BIH	1.119,8	1.431,5	1.520,9	1.692,4	1.890,1
Vanjski dug	639,7	717,0	544,7	673,1	862,8
Unutrašnji dug	480,1	714,5	976,2	1.019,3	1.027,3
Otplata duga/BDP (%)	4,0	5,0	5,1	5,3	5,6

Struktura namjene ulaganja ostala je nepromjenjena i karakteriše je povećanje ulaganja u infrastrukturu i javni sektor u odnosu na ulaganje u privredne djelatnosti. Od ukupno angažovanih kredita, 66,75 % se nalazi u otplati, a 38,3 % angažovanog iznosa još uvijek je u grace periodu. Kredite karakterišu povoljni kreditni uslovi sa prosječnom kamatnom stopom od 1,45 % (51,2 % kredita je sa fiksnom kamatnom stopom, a 48,8 % kredita sa varijabilnom stopom) i prosječnim dospeljem kredita od 8 godina.

Valutna struktura kredita kroz period 2010.-30.09.2014. godine

Valuta	Učešće valuta u stanju vanjskog duga u [%]				
	31/12/2010	31/12/2011	31/12/2012	31/12/2013	30/09/2014
EUR	42,48	44,45	46,95	52,21	51,65
SDR	38,23	37,43	36,76	33,25	34,31
USD	10,26	9,41	8,20	7,24	6,87
CPU	4,68	4,28	3,52	2,86	2,64
Ostale valute	4,35	4,43	4,57	4,44	4,53
UKUPNO	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Sve dospjele obaveze po vanjskom javnom dugu u periodu 01.01.-30.09.2014. godine, a po kojima je Bosna i Hercegovina nosilac obaveza, izmirene su u cjelosti, u ukupnom iznosu od 559,7 mil. KM. Imajući u vidu da je većina kredita odobrenih Bosni i Hercegovini dospjela na naplatu, tj. da je istekao „grace“ period, učešće plaćenih glavnica u strukturi ukupno servisiranih obaveza, u odnosu na plaćene kamate, servisne i druge troškove, bilježi tendenciju rasta.

U strukturi ukupno plaćenog iznosa, udio isplaćene glavnice čini 87,35% ili 489,2 mil. KM, a na otplatu kamate, servisnih i drugih troškova odnosi se 70,49 mil. KM, ili 12,65%. U navedenom iznosu obaveza, Federacija BiH participira sa 360,09 mil. KM, Republika Srpska 195,2 mil. KM, Distrikt Brčko 0,78 mil. KM, te državne institucije – direktne obaveze BiH 3,66 mil. KM. Pri tome je 81,91 mil. KM utrošeno za otplatu „starog duga“, odnosno 14,70 %, a za otplatu novog duga 475,26 mil. KM ili 85,30 %.

Posmatrano po kreditorima, za otplatu „starog duga“ najviše je isplaćeno Londonskom klubu kreditora 33,71 mil. KM, Svjetskoj banci - IBRD 30,90 mil. KM, te Pariškom klubu kreditora 17,30 mil. KM.

U isplaćenom iznosu obaveza po osnovu novog duga participiraju: IMF 290,84 mil. KM, EBRD 66,18 mil. KM, EIB 45,50 mil. KM, WB 36,68 mil. KM itd.

Pokazatelji održivosti vanjskog duga

	2013	2014	2015	2016	2017
BDP (mil. KM)	28.027,0	28.738,0	30.008,0	31.649,0	33.682,0
Izvoz roba i usluga (mil. KM)	8.406,0	8.751,0	9.188,0	9.684,0	10.304,0
Vanjski javni dug (mil. KM)	6.489,9	7.338,7	7.378,1	7.481,6	7.173,7
Servis vanjskog javnog duga (mil. KM)	639,7	717,0	544,7	673,1	862,8
Neto prihodi od indirek.poreza (mil. KM)	4.772,2	4.891,9	4.994,9	5.093,2	5.214,9
Vanjski dug/BDP (%)	23,2	25,5	24,6	23,6	21,3
Servis vanjskog duga/BDP (%)	2,3	2,5	1,8	2,1	2,6
Vanjski dug/Izvoz roba i usluga (%)	77,2	83,9	80,3	77,3	69,6
Servis vanjskog duga/ Prihodi od indirektnih poreza (%)	13,4	14,7	10,9	13,2	16,5

Javna zaduženost Bosne i Hercegovine, prema istorijskim podacima i datim projekcijama, ostaje u okviru mastriškog kriterija i Bosna i Hercegovina je i dalje među umjereno zadužena zemlja. Standardni pokazatelji održivosti javnog duga ukazuju da javni dug Bosne i Hercegovine još uvijek ne ugrožava fiskalnu održivost Bosne i Hercegovine i entiteta.

Federacija BiH

Stanje javnog duga u Federaciji Bosne i Hercegovine, na dan 30.09.2014. godine, uzme li se u obzir iznos vanjskog duga prenesenog na krajnje korisnike (KK), kao i unutrašnji dug kantona, gradova i opština, iznosi 6.153,83 mil. KM, od čega se na dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine odnosi 3.675,64 mil. KM, a na dug kantona, gradova, opština, javnih preduzeća i ostalih korisnika 2.478,19 mil. KM. Procjenjuje se da će ovaj dug na kraju 2014. godine iznositi 6.468,61 mil. KM.

Stanje javnog duga i projekcije u FBiH (u mil. KM)

Kategorija duga	2013	2014	2015	2016	2017
Unutrašnji dug	957,59	1.094,61	977,94	809,75	614,97
- Vlada FBiH	795,80	908,00	837,90	677,90	546,79
- Kantoni	113,88	138,74	108,68	108,02	50,10
- Opštine i gradovi	47,91	47,87	31,36	23,83	18,08
Vanjski dug	4.671,20	5.374,00	5.283,70	4.989,11	4.483,97
- Vlada FBiH	2.652,30	2.780,50	2.659,70	2.438,29	2.121,51
- Kantoni	233,10	260,60	212,90	163,97	115,04
- Opštine i gradovi	53,50	102,90	127,80	136,28	131,05
- Javna preduzeća	1.732,30	2.230,00	2.283,30	2.250,57	2.116,37
Ukupno:	5.628,79	6.468,61	6.261,64	5.798,86	5.098,94

Otplata javnog duga i projekcije u FBiH (u mil. KM)

Kategorija duga	2013	2014	2015	2016	2017
Unutrašnji dug	222,45	366,03	570,14	595,58	566,07
- Vlada FBiH	222,45	366,03	570,14	595,58	566,07
- Kantoni	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Opštine i gradovi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vanjski dug Federacije BiH	448,18	508,88	396,45	480,18	578,37
- Vlada FBiH	327,77	225,31	185,66	279,29	362,71
- Kantoni*	120,41	283,57	60,57	58,69	56,01
- Opštine i gradovi*			3,67	4,30	5,99
- Javna preduzeća i ostali			146,56	137,90	153,66
Ukupno:	670,63	874,91	966,59	1.075,76	1.144,44

*Podatak za 2013. i 2014.godinu odnosi se na ukupnu otplatu duga kantona, gradova, općina, javnih preduzeća i ostalih

Stanje potencijalnih obaveza po garancijama (u mil. KM)

Dužnik	2014	2015	2016	2017
Federacija BiH	57,2	39,2	21,3	3,3
Kantoni	31,3	26	20,8	15,5
Opštine	8	9,3	6,7	5,6
Ukupno garancije	96,5	74,5	48,8	24,4

Dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine

Ukupan vanjski i unutrašnji dug Federacije BiH, sa stanjem na dan 30.09.2014. godine, iznosi 3.675,64 mil. KM, od čega se na vanjski dug odnosi 2.831,13 mil. KM i na unutrašnji dug 844,51 mil. KM. Ovakvo stanje duga Federacije BiH ne uključuje dug koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike.

Stanje duga Federacije BiH (u mil. KM)

Godina	BDP FBiH	Stanje duga			Odnos duga prema BDP		
		Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
	1	2	3	4 (2+3)	5	6	7
30.09.2014.	17.728	2.831,13	844,51	3.675,64	15,97%	4,76%	20,74%
31.12.2013.	17.728	2.652,32	795,83	3.448,15	14,96%	4,49%	19,45%
31.12.2012.	17.031	2.774,61	870,16	3.644,77	16,29%	5,11%	21,40%

Povećanje duga u odnosu na 2013. godinu rezultat je neplaniranih zaduženja nastalih zbog elementarnih nepogoda.

Unutrašnji dug Federacije BiH je dug nastao u skladu sa zakonom i dug nastao emisijom dužničkih vrijednosnih papira. Osnov za izmirivanje unutrašnjeg duga propisanog zakonom su sudske presude ili verifikacija. Unutrašnji dug propisan zakonom izmiruje se gotovinskim isplatama ili emisijom obveznica.

Gotovinski su do 30.09.2014. godine izmirene su sljedeće obaveze: prema dobavljačima u iznosu od 17.670.423 KM, vojničke plaće i naknade u iznosu od 32.565.264 KM, ratna potraživanja u iznosu od 14.608.832 KM i stara devizna štednja u iznosu od 102.041.092 KM.

Obaveze po osnovu stare devizne štednje i ratnih potraživanja, osim gotovinski, izmiruju se i emisijom obveznica. Za izmirenje obaveza iz osnova stare devizne štednje izvršno je šest emisija obveznica ukupne vrijednosti 784.473.553 KM, od čega je do 30.09.2014. godine plaćeno 532.800.753 KM. Za izmirenje obaveza iz osnova ratnih potraživanja izvršne su tri emisije obveznica ukupne vrijednosti 194.407.869 KM. Izmirenja glavnice za ratne potraživanja³⁶ za koje je izvršena emisija obveznica počinje po isteku grace perioda od 9 godina od emisije.³⁷

Kako se godišnja verifikacija stare devizne štednje smanjuje iz godine u godinu, a verifikacija ratnih potraživanja je završena, te imajući u vidu dinamiku i iznose dostavljanja sudskih presuda za ratne tražbine, ne očekuje se značajno povećanje ovih obaveza i ukupna potraživanja u Federaciji BiH po osnovu stare devizne štednje i ratnih tražbina će biti manja od procijenjenih 1.150,00 mil. KM, odnosno 500,00 mil. KM, iz kog razloga se unutrašnji dug posmatra samo u odnosu na verifikovani iznos.

U prvih devet mjeseci 2014. godine po osnovu izmirenja unutrašnjeg duga plaćeno je ukupno 266,8 miliona KM glavnice i 19,1 milion KM kamate. Do 30.09.2014 godine po osnovu izmirenja unutrašnjeg duga plaćeno je ukupno 829,1 milion KM glavnice pa je stanje verifikovanog duga 846,2 miliona KM.

Neotplaćeni unutrašnji dug Vlade FBiH u obliku vrijednosnih papira

	Vrijednosni papiri	Neotplaćeni dug na dan 30.09.2014.	Neotplaćeni dug na dan 31.12.2014. (procjena)
1.	Kratkoročni vrijednosni papiri_Trezorski zapisi	160.000.000	100.000.000
2.	Dugoročni VP-Obveznice, od čega	646.006.324	736.006.324
2.1.	Tržišne obveznice	200.000.000	290.000.000
2.2	Stara devizna štednja i RT	446.006.324	446.006.324
UKUPNO		806.006.324	836.006.324

³⁶ U skladu sa presudom Evropskog suda za ljudska prava vlasnicima obveznica kojima je osnov za emisiju obveznica bila sudska odluka izvršena je gotovinska isplata potraživanog iznosa, a vlasnik obveznica u iznosu od 7.597.727 KM postalo je Federalno ministarstvo finansija

³⁷ Otplata glavnice za I tranšu počinje 2019. godine, za II tranšu 2021. godine, a za III tranšu 2023. godine.

Projekcije otplate unutrašnjeg i vanjskog duga Vlade Federacije BiH do 2017. godine (u mil.KM)

Kategorija duga	2015.		2016.		2017.	
	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata
1.1. Unutrašnji dug Vlade Federacije BiH	537.6	32.5	562.0	33.6	537.1	29.0
1.1.1. Vrijednosni papiri	527.8	28.3	553.8	28.9	530.0	24.6
a) Dugoročni vrijednosni papiri	207.8	25.5	193.8	25.6	230.0	21.9
Stara devizne štednja	127.8	6.4	153.8	5.0	30.0	2.3
Ratna potraživanja	0	4.9	0	5.1	0	5.1
Obveznice Federacije	80.0	14.2	40.0	15.6	200.0	14.5
b) Kratkoročni vrijednosni papiri (TZ)	320.0	2.8	360.0	3.2	300.0	2.7
1.1.2. Krediti banaka	0	0	0	0	0	0
1.1.3. Obaveze bivšeg FMO, od čega	3.3	0.2	1.2	0.7	1.1	0.4
1.1.4. Verifikovani unutrašnji dug za koji nisu emitovane obveznice	6.5	4.0	7.0	4.0	6.0	4.0
2.1. Vanjski dug Vlade Federacije BiH*	146.3	56.6	226.5	52.7	316.8	49.3
UKUPNO	683.9	89.2	788.5	86.4	853.9	78.3

**Projekcija otplate bez nižih nivoa vlasti*

Zaduženost u Federaciji BiH i dalje je u okviru mastrihtskih kriterija. Obaveze za servisiranje duga rastu zbog servisiranja vanjskog duga i to, najvećim dijelom zbog obaveza prema MMF-u.

Servis duga³⁸ Federacije BiH i kantona zajedno (dugoročne obaveze) ne prelazi 18% konsolidiranih prihoda ostvarenih u prethodnoj godini, odnosno servis duga kantona, općina i gradova manji je od 10% pripadajućih prihoda ostvarenih u prethodnoj godini.

Učešće servisiranja vanjskog duga koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike u ukupnoj obavezi Federacije BiH se postupno povećava.

Servis unutarnjeg dugoročnog duga Federacije BiH ima značajno učešće u ukupnim godišnjim obavezama, od čega se najveći dio obaveza odnosi na otplatu duga iz osnova stare devizne štednje, s tim da će se do kraja 2016. godine isplatiti sve obaveze po tom osnovu verifikovane do 31.12.2013. godine.

Dinamika zaduživanja, namjena kredita te dugoročni problem deficita tekućeg računa platnog bilansa nalaže potrebu stalnog praćenja duga uz zaduživanje kod međunarodnih finansijskih institucija pod koncesionim uslovima (niska kamatna stopa, duži rok otplate i grace period od 4-6 godina). Također, novo zaduživanje bi trebalo biti povezano sa projektima koji bi doprinijeli ubrzanju reformi, kao osnove za dalji privredni rast. Donošenje svake pojedinačne odluke o novom zaduženju pretpostavlja nužnu analizu makroekonomskih tokova i njihove osjetljivosti u kontekstu svakog novog zaduživanja i njihovih implikacija na BDP.

Projekcije unutarnjeg zaduživanja Vlade F BiH emisijom vrijednosnih papira (u 000 KM)

	2015.	2016.	2017.
emisija obveznica Federacije BiH	80.000	40.000	100.000
emisija trezorskih zapisa Federacije BiH	320.000	360.000	300.000

³⁸Servisiranje duga kantona, gradova i općina može iznositi do 10% pripadajućih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Iznos servisiranja duga Federacije, zajedno sa ograničenjima iznosa duga kantona ne može prelaziti 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Prema stanju vanjskog i unutarnjeg duga, odnos ukupnog duga u Federaciji BiH prema BDP-u (koji se odnosi na FBiH) je u periodu od 2005. do 2008. godine imao tendenciju pada, te je sa 48,09% (2005. godine), opadao do 27,52% (2007. godine), da bi na kraju 2008. godine imao blagi pad (na 27,11%), a, uz konstatni rast od 2009. godine (27,70%), 30.09.2014. godine dostigao je 34,71%.

Obzirom da se dio unutarnjeg duga odnosi na zakonom preuzete obaveze koje se izmiruju u skladu sa dostavljenim sudskim presudama (vojničke plaće i dobavljači bivšeg Federalnog ministarstva odbrane i Vojske FBiH, te ratna potraživanja) ili vremenom verifikacije (stara devizna štednja), projekcija servisiranja unutarnjeg duga ne sadrži gotovinsko plaćanje tih obaveza.

Upravljanje dugom, s ciljem održavanja duga na istom nivou ili smanjenja njegovog učešća u BDP-u, većeg učešća zaduživanja po modelu garancija, te kontinuiranog razvoja i unaprijeđenje domaćeg tržišta vrijednosnih papira, u narednom periodu bi trebao biti jedan od prioriteta u Federaciji BiH.

Republika Srpska

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama RS detaljno je uređena oblast zaduživanja i izdavanja garancija RS i opština, te načini i procedure zaduživanja, što zajedno sa postojećim zakonima iz oblasti budžetskog sistema čini elovit pravni okvir za unapređenje i kontrolu budžetske discipline. Ovim zakonom utvrđeno je ograničenje iznosa duga tako da ukupan dug Republike Srpske na kraju fiskalne godine nemože biti veći od 60%, a javni dug Republike Srpske nemože biti veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini.

Dug Republike Srpske nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinstvenog registra šteta, propisanog u Zakonu o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima se iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske.

Na dan 31.12.2013. godine, stanje duga Republike Srpske koji se servisira iz budžeta Republike Srpske iznosilo je 4.335,5 mil.KM. Od tog iznosa 2.675,4 mil.KM (61,71%), se odnosilo na spoljni dug, a 1.660,1 mil.KM (38,29%) na unutrašnji dug.

Valutnu strukturu duga karakteriše dominacija 4 valute: KM, EUR, SDR, te USD. Najveće učešće u valutnoj strukturi duga ima KM (38,29%) jer je unutrašnji dug u cjelini denominiran u ovoj valuti. S obzirom da Centralna banka BiH održava monetarnu stabilnost u skladu sa currency board aranžmanom, učešće EUR-a u valutnoj strukturi duga od 33,08% može se ocijeniti povoljnim. Visoko učešće EUR-a i KM-a obezbjeđuje visok stepen predvidivosti budućih obaveza, te je u tom smislu Republika Srpska izložena manjem valutnom riziku. Međutim, zbog znatnog učešća USD-a u valutnoj strukturi duga (3,74%), a imajući u vidu i njenu dominaciju u strukturi SDR-a, jačanje vrijednosti USD-a bi moglo uticati na povećanje stanja spoljnog duga. Ovo bi zahtijevalo više domaće valute za servis spoljnogduga.

Kada je riječ o strukturi duga u pogledu ročnosti, veoma je bitno kao pozitivnu činjenicu istaći da je dug Republike Srpske gotovo u cjelini dugoročan. Naime, od ukupnog duga Republike Srpske na kratkoročni dug se odnosi samo 2,80%, dok je čitav preostali dug dugoročan i iznosi 97,20%.

Od ukupnog duga Republike Srpske u fazi otplate je 58,29%, a u grace periodu 41,71% duga. U cjelini gledano, spoljni dug je većim dijelom u otplati, tj. 64,85%, pri čemu je „stari“ dug u otplati 94,68%, dok je u otplati 55,13% „novog“ duga. Od ukupnog unutrašnjeg duga u fazi otplate je 47,73%, dok je u grace periodu 52,27%.

Veći dio ukupnog duga tj. 61,66% otplaćuje se po fiksnim kamatnim stopama. Za razliku od spoljnog duga koji se većim dijelom otplaćuje po promjenljivim uslovima (52,28%), unutrašnji dug se većim dijelom otplaćuje po fiksnim uslovima (84,68%).

Kad je riječ o strukturi duga sa stanovišta instrumenata, utrživi dio duga (obveznice i trezorski zapisi) iznosi 29,58%, a neutrživi dio duga (kreditni i dug koji se izmiruje kroz akcioni plan ili u gotovini) iznosi 70,42% ukupnog duga. Utrživi dug daje mogućnost da se iskoriste sve prednosti upravljanja dugom jer se istim otvoreno trguje na tržištu kapitala.

Uslovne finansijske obaveze

Sa 31.12.2013. godine stanje duga po svim kreditima za koje je Vlada Republike Srpske izdala garanciju iznosi 167,53 miliona KM. U okviru Budžeta RS planiraju se sredstva za otplatu obaveza po osnovu aktiviranih i neaktiviranih garancija koje su procijenjene kao rizične.

Servis ukupnog i javnog duga Republike Srpske, te servis duga iz Budžeta Republike Srpske

Kategorija	2013	sa 30.09.2014.	2014	2015	2016	2017
1 Servis spoljnog duga	241,9	195,2	263,0	208,5	276,7	373,2
1.1. Republike Srpske	184,7	151,5	198,0	133,5	178,7	269,1
1.2. Jedinica lokalne samouprave	2,4	1,5	4,2	7,5	8,1	8,7
1.3. Javnih preduzeća i IRB-a	54,8	42,2	60,9	67,5	89,9	95,4
2 Servis unutrašnjeg duga	246,0	281,5	335,2	392,1	415,1	460,5
2.1. Republike Srpske	148,0	194,1	222,1	265,5	300,2	353,6
2.2. Jedinica lokalne samouprave	52,2	49,7	57,5	57,3	64,5	61,8
2.3. Fondova socijalne sigurnosti	45,8	37,7	55,6	69,3	50,4	45,1
2.3.1. direktno	18,0	10,4	11,1	20,4	4,2	1,0
2.3.2. indirektno	27,9	27,3	44,5	48,9	46,3	44,1
3 Servis javnog duga RS	433,2	434,5	537,4	533,2	601,9	738,3
3.1. Spoljni dug (1.1.+1.2.)	187,1	153,0	202,1	141,1	186,8	277,8
3.2. Unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	246,0	281,5	335,2	392,1	415,1	460,5
4 Servis ukupnog duga RS	487,9	476,7	598,2	600,6	691,9	833,7
4.1. Spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	241,9	195,2	263,0	208,5	276,7	373,2
4.2. Unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	246,0	281,5	335,2	392,1	415,1	460,5
5 Servis duga iz Budžeta RS	417,7	416,6	529,6	522,9	623,2	770,9
5.1. Spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	241,9	195,2	263,0	208,5	276,7	373,2
5.2. Unutrašnji dug (2.1.+2.3.2.)	175,8	221,4	266,6	314,4	346,4	397,7

Stanje ukupnog i javnog duga Republike Srpske, te stanje duga po obavezama koje se finansiraju iz Budžeta Republike Srpske

Kategorija	2013	sa 30.09.2014.	2014	2015	2016	2017
1 Stanje spoljnog duga	2.675,4	2.897,0	2.929,9	3.208,1	3.651,5	3.918,1
1.1. Republike Srpske	1.715,3	1.869,3	1.829,6	1.927,3	2.293,4	2.481,2
1.2. Jedinica lokalne samouprave	48,2	49,9	60,7	85,5	110,9	123,4
1.3. Javnih preduzeća i IRB-a	911,9	977,8	1.039,6	1.195,3	1.247,2	1.313,5
2 Stanje unutrašnjeg duga	2.029,3	2.088,4	2.148,4	2.125,6	1.860,1	1.556,0
2.1. Republike Srpske	1.405,7	1.498,9	1.529,8	1.598,1	1.431,3	1.206,4
2.2. Jedinica lokalne samouprave	345,9	334,7	339,2	299,7	268,2	223,9
2.3. Fondova socijalnesigurnosti	277,6	254,8	279,5	227,8	160,6	125,8
2.3.1. direktno	23,3	15,2	52,8	35,2	0,9	0,0
2.3.2. indirektno	254,4	239,6	226,7	192,6	159,7	125,8
3 Stanje javnog duga RS	3.792,8	4.007,6	4.038,7	4.138,4	4.264,5	4.160,6
3.1. Spoljni dug (1.1.+1.2.)	1.763,5	1.919,2	1.890,2	2.012,8	2.404,4	2.604,6
3.2. Unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	2.029,3	2.088,4	2.148,4	2.125,6	1.860,1	1.556,0

4	Stanje ukupnog duga RS	4.704,7	4.985,4	5.078,3	5.333,7	5.511,7	5.474,1
4.1.	Spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	2.675,4	2.897,0	2.929,9	3.208,1	3.651,5	3.918,1
4.2.	Unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	2.029,3	2.088,4	2.148,4	2.125,6	1.860,1	1.556,0
5	Stanjeduga koje se servisira iz Budžeta RS	4.335,5	4.635,5	4.686,3	4.998,8	5.242,5	5.250,2
5.1.	Spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	2.675,4	2.897,0	2.929,9	3.208,1	3.651,5	3.918,1
5.2.	Unutrašnji dug (2.1.+2.3.2.)	1.660,1	1.738,5	1.756,5	1.790,7	1.591,0	1.332,1

Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ broj 71/12, 52/14) razlikuje termin ukupan dug i javni dug. U skladu sa pomenutim zakonom, ukupan dug Republike Srpske obuhvata javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, Investiciono-razvojne banke Republike Srpske i institucija javnog sektora. Javni dug Republike Srpske je dug Republike Srpske, dug jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti.

3.5. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom

Indirektni porezi

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uslove u BiH i u svijetu ostvarenje projektovanog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2015-2017 je podložno sljedećim rizicima, ekonomskog (interni i eksterni) i fiskalnog karaktera, u smislu efekata izmjena u politici indirektnih poreza:

- i. Projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektovanih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- ii. Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini. Isto tako, sporija sanacija šteta od poplava i slabiji priliv finansijske pomoći u odnosu na očekivanja DEP-a mogu usporiti oporavak pogođenih područja i revitalizaciju poljoprivredne i industrijske proizvodnje, umanjiti očekivani rast potrošnje i ekonomije i ugroziti izvršenje projekcija naplate prihoda;
- iii. Važan fiskalni rizik predstavlja efekat derogacija u sistemu PDV-a, koje se odnose na oslobađanje plaćanja PDV-a za projekte finansirane iz IPA fondova i povrate međunarodnim projektima pomoći. Obje derogacije, osim što negativno djeluju na neto naplatu PDV-a, dovode do povećanja diskrepance između oporezive i ukupne potrošnje, koja predstavlja osnov za projektovanje prihoda. Efekte oslobađanja PDV-a po osnovu korištenja IPA fondova je teško procijeniti, dok se za povrate po osnovu međunarodnih projekata u 2014. očekuje da će premašiti 0,5% BDP. Veći porast međunarodnih projekata od istorijskog trenda i ponovno uključivanje BiH u IPA program u vrćrm obimu nego što je bilo do sada, može u narednim godinama dovesti do povećanja navedene diskrepance, a time i do manjeg izvršenja prihoda od PDV-a u odnosu na projektovani;
- iv. Očekivani efekti primjene izmjena Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana mogu biti umanjeni ili neutralizovani neefikasnim političkim i operativnim mjerama usmjerenim na suzbijanje poreske evazije, nelegalnog uvoza duhana i nelegalne proizvodnje cigareta;
- v. Eventualne izmjene politika u području indirektnih poreza, npr. u smislu diferenciranih stopa PDV-a, uvođenja plavog dizela ili povećanja putarine koje bi dovelo do rasta jaza u oporezivanju supstituta, pored fiskalnih gubitaka i makroekonomskih implikacija u smislu distorzija na tržištu, mogu destabilizovati postojeći sistem PDV-a i naplatu prihoda, umanjiti efikasnost rada UIO, opteretiti poslovne subjekte i značajno povećati rizik od prevara.

Pored osnovnog scenarija izrađen je i alternativni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza koji se temelji na alternativnom scenariju makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje.

Alternativni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza, oktobar 2014

Vrsta prihoda (neto)	u mil. KM					Projektovane stope rasta			
	izvršenje		projekcija			2014	2015	2016	2017
	2013	2014	2015	2016	2017				
PDV	3.102,9	3.173,3	3.216,7	3.262,0	3.328,4	2,3%	1,4%	1,4%	2,0%
Akcize	1.267,1	1.293,1	1.313,3	1.329,2	1.349,1	2,1%	1,6%	1,2%	1,5%
Carine	211,0	229,1	235,4	242,4	251,2	8,6%	2,8%	2,9%	3,6%
Putarina	285,3	293,2	297,0	305,0	314,8	2,8%	1,3%	2,7%	3,2%
Ostalo	19,9	20,5	20,7	20,9	21,1	3,4%	0,9%	0,9%	0,9%
UKUPNO	4.886,2	5.009,2	5.083,2	5.159,5	5.264,5	2,5%	1,5%	1,5%	2,0%
Putarina (0,10	-114,0	-117,3	-118,8	-122,0	-125,9	2,8%	1,3%	2,7%	3,2%
Za raspodjelu	4.772,2	4.891,9	4.964,4	5.037,5	5.138,6	2,5%	1,5%	1,5%	2,0%

S obzirom da su projekcije prihoda od indirektnih poreza usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja, njihove korekcije u alternativnom scenariju značajno su se odrazile na projektovane iznose prihoda, osim prihoda od akciza na duhan, čije izvršenje je pod uticajem politike akciza na cigarete i rezani duhan u periodu 2015-2017. Najveće korekcije odnose se na prihode od PDV-a, što se može objasniti korekcijama projekcija potrošnje, ali i značajnim učešćem ovih prihoda u ukupnim indirektnim porezima (preko 63%). S obzirom da su u alternativnom scenariju makroekonomskih projekcija revidirane projekcije realnih pokazatelja, izvršene su i korekcije prihoda od putarine i akciza na derivate nafte i ostale akcizne proizvode. Carine nisu značajno revidirane s obzirom da se projekcije uvoza u alternativnom scenariju nisu bitnije mijenjale. Izraženo u mil KM projekcije u alternativnom scenariju korigovane su za -33,0 mil KM, -59,8 mil KM i -82,1 mil KM u 2015., 2016. i 2017. godini respektivno.

Prilikom poređenja projekcija sa prethodnim potrebno je voditi računa o korištenim pretpostavkama o izmjenama politike oporezivanja. Projekcije indirektnih poreza koje su predstavljene u EFP 2014 nisu uključivale procjene efekata prijedloga izmjena Zakona o akcizama koje su tada bile u proceduri, nego su oni bili posebno predstavljeni u dijelu 4.2.2. Poreske reforme.³⁹ Osim toga, projekcije iz EFP za 2014. godinu nisu uključivale ni efekte primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA, koji su sada uključeni počevši od 2015. godine. Osim pretpostavki o izmjenama politike oporezivanja, prilikom poređenja projekcija potrebno je imati u vidu izmjene u projekcijama makroekonomskih pokazatelja, na kojima su one zasnovane.⁴⁰

Tabela 3. Razlika u odnosu na projekcije iz EFP za 2014. godinu

Dokument	Vrijeme izrade	Projekcija indirektnih poreza (u mil KM)			
		2014	2015	2016	2017
EFP 2014	Novembar 2013	5.017,7	5.176,3	5.379,9	n/a
NERP 2015	Oktobar 2014	5.009,2	5.116,2	5.219,3	5.346,6
Korekcija (u %)		-0,17%	-1,16%	-2,99%	n/a

³⁹ S obzirom da Odjeljenje u vrijeme izrade projekcija predstavljenih u EFP za 2014.g. nije raspolagalo informacijama o vremenu stupanja na snagu izmjena Zakona o akcizama u oblasti duhana i piva, korištena je pretpostavka da će to biti od 1.1.2014.godine. Projekcije predstavljene u NERP 2015 uključuju efekte počevši od stvarnog datuma početka primjene izmjena, i to od 1.8.2014.godine u oblasti duhana i od 1.9.2014. u oblasti piva.

⁴⁰ Projekcije indirektnih poreza koje su predstavljene u EFP 2014 rađene su na osnovu na makroekonomskih projekcija DEP-a iz novembra 2013. godine, dok su projekcije predstavljene u ovom dokumentu rađene na osnovu DEP-ovih projekcija makroekonomskih pokazatelja iz septembra 2014. godine.

Iz Tabele 3. može se zaključiti da projekcije za 2014. godinu nisu značajnije revidirane (korekcija -8,5 mil KM ili -0,17%), dok su projekcije za 2015. i 2016. godinu korigovane za -1,16% i -2,99% respektivno. Najveći razlozi korekcija u 2015. i 2016. godini odnose se na izmjene projekcija makroekonomskih indikatora, prije svega potrošnje i uvoza.⁴¹

Potrebno je napomenuti da je, nakon projekcija koje su predstavljene u EFP 2014, Odjeljenje za makroekonomsku analizu UO UIO u međuvremenu, do pripreme NERP 2015, izradilo projekcije i u aprilu⁴² 2014. godine, u skladu obavezama prema budžetskom kalendaru Institucija BiH⁴³, te vanredne projekcije u mjesecu junu 2014, kako bi se procijenili efekti katastrofalnih poplava koje su BiH zadesile u maju 2014. godine.⁴⁴

Federacija Bosne i Hercegovine

Realizacija srednjoročnih ciljeva u oblasti porezne politike i politike javnih prihoda prvenstveno zavisi od usaglašavanja prioriteta ekonomske politike novih zakonodavnih i izvršnih vlasti u Federaciji sa postojećim politikama, s obzirom da je 2014. godina u Bosni i Hercegovini bila izborna godina. Pored navedenog, nepredviđeni događaji, poput prirodne katastrofe, koja se desila u 2014. godini, mogu prolongirati realizaciju nekih politika, preusmjeravanjem kako aktivnosti, tako i finansijskih sredstava na realizaciju drugih, nepredviđenih mjera politika. Realizacija planiranih aktivnosti također će zavistiti od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosioca aktivnosti.

Republika Srpska

Osjetljivost budžetskih projekcija na alternativne scenarije i rizike

Fiskalne projekcije zasnovane su na: kretanju ostvarenja prihoda i priliva u prethodnim godinama i prvih jedanaest mjeseci 2014. godine, dijelom planiranim izmjenama zakona i makroekonomskom okviru za narednu godinu. Za svaku pojedinu vrstu prihoda analizirani su trendovi ostvarenja u prethodnom periodu, uključeni su jednokratni uticaji koji će se desiti u narednom periodu, te utvrđen stepen korelacije pojedinih vrsta prihoda sa kretanjem makroekonomskih agregata. Svi prihodi su izraženi u tekućim cijenama, a stepen elastičnosti poreskih prihoda izračunat je na bazi promjene realnih i nominalnih veličina odnosnih makroekonomskih agregata, prije svega bruto domaćeg proizvoda.

Rizik ostvarenja jeste u (ne)ostvarenju makroekonomskih i drugih pretpostavki na kojima se zasniva projekcija. Takođe, rizici u realnom sektoru, odrazili bi se na očekivani privredni rast i broj zaposlenih.

Upoređivanje sa prethodnim programom

Ako se uporedi program za 2015. godinu sa programom za 2014. godinu može se vidjeti da je došlo do manjeg ili većeg povećanja deficita.

Usljed ostvarenja nižih stopa rasta BDP-a u 2014. godini, uglavnom kao posljedica velikih poplava koje su zadesile region, te konzervativnih projekcija prihoda, nivo prihoda za 2014. godinu je na nešto nižem nivou nego u prethodnom programu. Istovremeno, došlo je do rasta rashoda, što je u podacima za 2014. godini dovelo do većeg deficita.

⁴¹ U odnosu na projekcije DEP-a iz novembra 2013, procjene nominalnog rasta ukupne potrošnje korigovane su za -1,6 i -2,0 p.p. u 2015. i 2016. godini respektivno, dok su projekcije rasta uvoza u navedenim godinama korigovane za -3,2 p.p. i -8,0 p.p.

⁴² Projekcije dostupne na http://www.oma.uino.gov.ba/bilteni/Oma_Bilten_eng_106.pdf.

⁴³ Zakon o finansiranju institucija BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 49/09).

⁴⁴ Projekcije dostupne na http://www.oma.uino.gov.ba/bilteni/Oma_Bilten_eng_108_109.pdf.

Ovakva kretanja imala su uticaja i na projekcije budućih godina, tako da je u planu za 2015. godinu, došlo do blagog povećanja prihoda ali i nešto većeg povećanja rashoda što je ponovo povećalo projektovani deficit.

3.6. Održivost javnih finansija

Federacija BiH

U toku 2014. godine, u oblasti porezne politike i javnih prihoda aktivnosti su bile usmjerene na realizaciju planiranih politika definisanih u prošlogodišnjem EFP 2014-2016. godina. To se prvenstveno odnosi na analizu primjene poreznih propisa i propisa kojima su ustanovljeni ostali javni prihodi, kao i pripremu novih zakonskih rješenja, u cilju unapređenja stanja u ovoj oblasti, te harmonizacije propisa sa direktivama Evropske unije.

Aktivno se radilo na iznalaženju rješenja u pravcu smanjenja opterećavanja poslodavaca, što bi stimulisalo rast stope zaposlenosti, kao i povećanje novih privrednih ulaganja. Zbog velikog broja parafiskalnih davanja, koja predstavljaju značajno opterećenje za privredu Federacije BiH, Vlada Federacije BiH je u 2014. godini, na osnovu izvršene analize fiskalnog opterećenja obveznika, donijela Zaključak sa prijedlogom mjera smanjenjena parafiskalnih davanja. Osnov navedenih mjera se odnosio na smanjenje obaveznih plaćanja po osnovu opće vodne naknade, naknade za opće korisne funkcije šuma i članarine turističkih zajednica, sa aspekta obuhvata obveznika plaćanja, osnovice i stope za obračun. U okviru navedenog, data su zaduženja nadležnim ministarstvima (Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Federalnom ministarstvu okoliša i turizma), da pristupe izmjenama propisa kojim se regulišu gore navedeni prihodi, a poštujući usvojene principe iz Zaključka Vlade FBiH.

U okviru politike iznalaženje rješenje za rasterećenje privrede, već u 2013. je implementiran Zakon o dopunama Zakona o visini stope zatezne kamate, koji je bio temporalnog karaktera i donesen je sa ciljem djelimičnog rasterećenja privrednika od nagomilanih obaveza po osnovu dugovanja javnih prihoda. Ovaj zakon se odnosio na otpis kamata na dospjele, a neuplaćene javne prihode i privremeno oslobađanje od zateznih kamata za privredne subjekte koji su u predviđenom roku izmirili obavezu (glavnicu). Zbog pozitivnih efekata, koje je ovaj Zakon donio, u 2014. godini usvojene su još jedne izmjene i dopune Zakona o visini stope zatezne kamate, kojim je poreznim obveznicima produžen rok za izmirenje dugovanja po osnovu javnih prihoda do 30.06.2014. godine, sa datom mogućnosti za otpis zateznih kamata pod određenim uslovima. Na osnovu navedenih izmjena ovog Zakona, u 2014. i 2015. godini očekuje se priliv po osnovu izmirenja glavnice dospjelih neuplaćenih javnih prihoda, čiji stvarni efekti će se moći sagledati tek po isteku zakonom propisanih rokova za uplatu glavnog duga, odnosno nakon 31.12.2014. i 30.06.2015. godine.

Proces uvođenja fiskalnih sistema i implementacija Zakona o fiskalnim sistemima u toku četverogodišnje primjene se pokazala opravdanom zbog većeg stepena kontrole evidentiranja prometa, što je rezultiralo disciplinu u obračunavanju, prijavljivanju i plaćanju poreznih obaveza, te dalo doprinos vršenju pojačanih aktivnosti inspeksijskog nadzora. U cilju unapređenja ove oblasti, ukazala se potreba za dopunama određenih zakonskih rješenja. U 2014. godini je pripremljen tekst izmjena i dopuna Zakona o fiskalnim sistemima, koji preciznije definiše određene odredbe postojećeg Zakona, a isti je usaglašen i sa novim Zakonom o prekršajima u Federaciji BiH. Implementacija bi između ostalog išla u pravcu poboljšanja discipline svih aktera u procesu fiskalizacije, što bi olakšalo rad inspeksijskih organa i u konačnici rezultiralo većim prilivom prihoda od oporezivanja potrošnje i prihoda po osnovu direktnih poreza.

Efekti dosadašnje primjene Zakona o fiskalnim sistemima prvenstveno su se najvećim dijelom odrazili na praćenje krajnje potrošnje iskazane kroz PDV prijave, od kojih direktno zavisi koeficijent raspodjele prihoda od indirektnih poreza između entiteta FBiH i Republike Srpske, koji je i u 2014.

godini zabilježio trend rasta u korist Federacije BiH, započeo u 2011. godini.

Na osnovu izvršenih analiza dosadašnjih zakonskih rješenja u sferi pripadnosti javnih prihoda, koja su usklađena sa izvršenim reformama u sferi indirektnih poreza, direktnih poreza, načelima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi (čiji je potpisnik i BiH), načelima savremenih javnih finansija, posebno načela koje se odnosi na fiskalno izjednačavanje između jedinica vlasti iste razine (horizontalno izjednačavanje), ukazala se potreba za jačanjem fiskalnog kapaciteta pojedinih kantona/općina, u odnosu na ostale korisnike javnih prihoda. Iz tog razloga u 2014. godini je donesen i stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao prelazno rješenje do donošenja novog zakona nakon objave konačnih rezultata obavljenog popisa stanovništva u BiH, koji je rezultirao poboljšanjem finansijske situacije pojedinih, nedovoljno razvijenih kantona/općina, a sa neznatnim finansijskim utjecajem na ostale korisnike javnih prihoda.

U narednom periodu, pored mjera koje Vlada Federacije BiH poduzima u cilju izlaska iz ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, kojim bi se omogućilo efikasno privređivanje i ekonomski razvoj, dodatne aktivnosti treba usmjeriti na praćenje provedbe politika i preuzetih obaveza iz Pisma namjere, koje je Bosna i Hercegovina potpisala sa Međunarodnim monetarnim fondom.

Poboljšanje naplate poreznih prihoda bi trebalo biti na samom vrhu prioriteta, uz ispunjenje obaveza završetka modernizacije kako Uprave za indirektno oporezivanje, tako i Porezne uprave Federacije BiH i unapređenje koordinacije između Uprave za indirektno oporezivanje, entitetskih poreznih uprava i Porezne uprave Brčko Distrikta, što bi rezultiralo transparentnijom naplatom svih javnih prihoda, a posebno poboljšanjem naplate poreznih dugovanja.

U oblasti javnih prihoda daljne aktivnosti odnosit će se na ponovno sagledavanje cjelokupne fiskalne situacije u Federaciji BiH, sa posebnim naglaskom na davanje prijedloga za poboljšanje postojećeg vertikalnog i horizontalnog izjednačavanja sistema raspodjele prihoda od indirektnih poreza, kao osnov za pripremu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda.

Polazeći od makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za ovaj srednjoročni period, očekuje se blago povećanje prihoda od indirektnih i direktnih poreza, kao i ostalih neporeznih prihoda, s tim da treba imati u vidu ograničene fiskalne kapacitete u kojima će budžeti na svim nivoima vlasti funkcionisati u ovom periodu.

Potrebno je naglasiti da će naplata prihoda od indirektnih poreza, koji uzimaju najveći udio u poreznim i ukupnim prihodima svih nivoa vlasti zavisiti od visine otplate vanjskog duga budući da se od ukupnog iznosa prihoda sa Jedinstvenog računa koji pripada FBiH saglasno članu 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja („Sl.glasnik BiH“, br. 44/03) umanjuju sredstva za servisiranje vanjskog duga Federacije BiH. Ograničen kapacitet prihoda biti će i dalje pod pritiskom zbog izdvajanja sredstava na ime otplate vanjskog duga, što će se odraziti na budžete svih nivoa vlasti, posebno u 2016. i 2017. godini, zbog većih izdvajanja za otplatu vanjskog duga.

Republika Srpska

Realizacijom ciljeva Ekonomske politike Republike Srpske u 2015. godini, pružiće se dodatna podrška privredi i povećanju zaposlenosti, te tako obezbijediti održiva ekonomska i finansijska stabilnost i poboljšati položaj svih kategorija društva. Plan reformi u narednoj godini, koji će se sprovesti, dovešće do snažnijeg pokretanja privredne aktivnosti na bazi povećanja investicija, izvoza i zapošljavanja. Uz pomoć određenih politika i mjera sprovedeće se planirano fiskalno i strukturno prilagođavanje, stvarajući osnove za brži privredni rast i povećanje zaposlenosti i standarda stanovništva.

Stabilnost javnih finansija i stvaranje uslova za smanjenje nelikvidnosti privrede postići će se:

pojačanom aktivnosti na dodatnoj stabilnosti ukupnih javnih finansija, ostvarivanjem dodatnih ušteda na neproduktivnoj budžetskoj potrošnji, kontinuiranim radom na stabilizaciji učešća ukupnog duga u BDP-u; uvođenjem trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor i smanjenjem nelikvidnosti privrede.

Pored primarne restriktivne politike javne potrošnje, koju sprovodi Vlada Republike Srpske, restriktivna javna potrošnja će biti kontinuirana aktivnost svih aktera budžetskog sistema Republike Srpske, odnosno jedinica lokalne samouprave, fondova socijalne sigurnosti i javnih preduzeća. Na taj način, doći će se do smanjenja ukupnog deficita sistema, te smanjenja javnog duga Republike. Kroz dodatne reforme ukupnog budžetskog sistema Republike Srpske, planira se dodatno smanjenje neproduktivne budžetske potrošnje, uz istovremeno povećanje investicione potrošnje.

Reforme sektora socijalne zaštite, moraju da budu kontinuirane, u cilju praćenja stanja i predlaganja pravovremenih, efikasnih i efektivnih mjera, da bi navedeni sistemi zadržali fiskalnu stabilnost. S tim u vezi, posebna pažnja u 2015. godini biće posvećena aktivnostima na uvođenju trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor, da bi se omogućila bolja kontrola trošenja sredstava.

Detaljnije o mjerama koje će se preduzeti u cilju postizanja održivih javnih finansija, više je navedeno u tački 4. prvog dijela dokumenta i u dijelu sektorskih strukturalnih reformi u drugom dijelu ovog dokumenta.

3.7. Institucionalna obilježja

Federacija BiH

Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine počeo je da se primjenjuje od 1.1.2014. godine. Očekuje se da će doprinijeti značajnom jačanju koordinacije fiskalnih politika u Federaciji BiH, promovisati jaču fiskalnu disciplinu, ojačati nadzor Vlade Federacije BiH nad nižim nivoima vlasti, vanbudžetskim fondovima i javnim preduzećima, te poboljšati pravovremenost i tačnost fiskalnog izvještavanja. Njegova primjena bi kao krajnji rezultat trebala imati ekonomično i svrsishodno planiranje budžeta, efikasniji i efektivniji utrošak budžetskih sredstava, poboljšanje i povećanje kontrole utroška budžetskih sredstava, povećanje fiskalne odgovornosti, poboljšanje koordinacije fiskalnih politika u Federaciji BiH i ujednačavanje priliva i odliva sa JRT. Novim Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine uvedeno je sljedeće: (i) budžetski kalendar sa precizno utvrđenim rokovima za svaki od tzv. 10 koraka budžetskog procesa i isti je usklađen odnosno prilagođen donošenju i usvajanju dokumenata iz nadležnosti ostalih organa vlasti a koji su usko vezani za budžetski ciklus, (ii) fiskalno koordinaciono tijelo Federacije BiH sa ciljem koordinacije fiskalnih politika u Federaciji BiH i osiguravanja makroekonomske stabilnosti i fiskalne održivosti Federacije BiH, (iii) fiskalna pravila, (iv) uspostavljanje Odbora za likvidnost, (v) budžetska inspekcija.

U skladu sa novim Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine usvojeni su i sljedeći podzakonski akti:

Pravilnik o utvrđivanju i načinu vođenja Registra budžetskih korisnika budžeta u Federaciji BiH kojim se utvrđuju kriteriji na osnovu kojih se stiče status budžetskog korisnika, te način vođenja Registra budžetskih korisnika;

- Pravilnik o obliku, sadržaju, načinu, postupcima i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti kojim se propisuje oblik i sadržaj Izjave o fiskalnoj odgovornosti, način popunjavanja i rokovi sastavljanja i predaje Izjave, te način i rokovi izvještavanja Federalnog ministarstva finansija odnosno kantonalnih ministarstava finansija, kao i službi za finansije gradova i općina o uočenim nepravilnostima;
- Uredba o računovodstvu budžeta u Federaciji BiH kojom se uređuju budžetsko računovodstvo, poslovne knjige, knjigovodstvene isprave, interni računovodstveni nadzor,

priznavanje prihoda i primitaka, rashoda i izdataka, procjenjivanje bilansnih pozicija, revalorizacija i finansijsko izvještavanje;

- Uredba o budžetskom nadzoru u Federaciji BiH kojom se uređuju ciljevi i obim budžetskog nadzora nad korištenjem sredstava budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradova, općina i vanbudžetskih fondova, način provođenja postupka budžetskog nadzora, rad, ovlaštenja i obilježja ovlaštenih osoba.

Na snagu je stupio novi Zakon o penzijama ostvarenim pod povoljnijim uslovima u Federaciji Bosne i Hercegovine, kojim su značajno približene penzije ostvarene pod povoljnijim uslovima i penzije ostvarene iz redovnog radnog odnosa.

U parlamentarnu proceduru upućen je nacrt Zakona o Jedinostvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi, a kojim će se urediti način uspostave Jedinostvenoga registra korisnika gotovinskih naknada pojedincima na koje se ne uplaćuje doprinos, a koje se isplaćuju na teret federalnog, te budžeta kantona, općina, gradova i finansijskih planova vanbudžetskih fondova, kao i način prikupljanja i klasifikacija podataka. Usvajanjem ovog zakona bi se postiglo bolje ciljanje kada su u pitanju socijalna davanja gdje bi se sistema socijalnih davanja značajno unaprijedio u smislu davanja na temelju potreba a ne prava.

Republika Srpska

Fiskalna konsolidacija obezbjediće se, između ostalog, i usvajanjem principa fiskalne odgovornosti, te novim Zakonom o finansijskom upravljanju i kontrolom u javnom sektoru. Na taj način omogućiće se stvaranje obaveza budžetskih korisnika iznad nivoa sredstava datih budžetom, te uvesti veća transparentnost i odgovornost u trošenju javnih sredstava, sa ciljem dodatnog fiskalnog jačanja ukupnog budžetskog sistema Republike Srpske.

Pored toga, u proces reforme upravljanja javnim finansijama, uvođenjem programskog budžetiranja u narednom srednjoročnom periodu stvoriće se pretpostavke za dodatne uštede. Jasnim definisanjem ciljeva, programa i aktivnosti javna sredstva će se usmjeriti na realizaciju postavljenih ciljeva sa definisanim učincima i rezultatima koji će biti mjerljivi. Na taj način prepoznaće se odgovornost za izvršavanje ili neizvršavanje postavljenih ciljeva, kao i odgovornost o utrošenim javnim sredstvima.

Kada su u pitanju aktivnosti kontrolnih organa, kao što je već pomenuto Poreska uprava Republike Srpske će usmjeriti svoje aktivnosti na kontrolu poreza na dohodak fizičkih lica i dobit pravnih lica uz pojačanu primjenu indirektnih metoda utvrđivanja poreske osnovice, te će dodatno biti pojačane aktivnosti Poreske uprave u prinudnoj naplati.

Kontinuirano se prati i u tom smislu preduzimaju aktivnosti na usaglašavanju nacionalnog sa zakonodavstvom EU u oblasti računovodstva i revizije, pri čemu značajan doprinos daje i Savjet za računovodstvo i reviziju Republike Srpske, kao savjetodavno tijelo u ovoj oblasti. Ključne aktivnosti u oblasti računovodstva i revizije biće usmjerene na: unapređenje sistema poreskog knjigovodstva; funkcionalniji sistem javnog nadzora i kontrole kvaliteta računovodstvene i revizorske profesije; poboljšanje zakonskog okvira o računovodstvu i reviziji; jačanje discipline predaje finansijskih izvještaja, efikasniji pristup Ministarstva finansija i javnosti finansijskim izvještajima na osnovu čega bi se mogle raditi razne analize.

U oblasti finansijskog izvještavanja i konsolidacije finansijskih izvještaja javnog sektora, radiće se na daljem unapređenju sistema izvještavanja kroz aktivnosti usmjerene na: razvoj statističkih osnova finansijskog izvještavanja usaglašenih sa međunarodno priznatim standardima makroekonomskih statističkih sistema (ESA I GFS) i jačanje efikasnosti, obuhvatnosti i transparentnosti konsolidovanih finansijskih izvještaja korisnika budžeta i kontrolisanih entiteta javnog sektora. Navedene aktivnosti

treba da doprinesu povećanju kvaliteta finansijskih i revizorskih izvještaja, odnosno povećanju povjerenja zainteresovane javnosti u informacije prezentovane u tim izvještajima, kao i kontinuiranom usaglašavanju domaće zakonske i profesionalne regulative sa promjenama u relevantnim dijelovima evropskog zakonodavstva i u međunarodnim računovodstvenim, odnosno standardima finansijskog izvještavanja.

4. REFORME KOJE PODUPIRU MAKRO/FISKALNU STRATEGIJU

Ključne strukturne reforme koje će biti sprovedene u 2015. godini imaju prvenstveno za cilj prevazilaženje prepreka za rast, što se namjerava postići mjerama oživljavanja privredne aktivnosti, kroz podsticaje realnom sektoru i zapošljavanju, kroz stvaranje boljeg poslovnog okruženja i povećanje konkurentnosti domaće privrede, kao i kroz fiskalnu stabilnost uz istovremeno očuvanje socijalne sigurnosti.

U 2015. godini Republika Srpska će nastaviti sa ranije započetim reformama, a posebnu pažnju u narednoj godini će posvetiti onim reformama koje će pružiti dodatnu podršku privredi i povećanju zaposlenosti, te tako obezbijediti održivu ekonomsku i finansijsku stabilnost i time poboljšati položaj svih kategorija društva. U nastavku ćemo dati pregled glavnih prepreka za rast i ključne politike i mjere koje će doprinijeti realizaciji postavljenih ciljeva.

4.1. Prepreke za rast i plan makroekonomske strukturalne reforme

Republika Srpska

Republika Srpska je identifikovala ključne prepreke za rast u narednom periodu:

- Smanjena privredna aktivnost uzrokovana poplavama koje su pogodile region, i nedostatak inostrane tražnje, što bi ujedno prouzrokovalo porast nezaposlenosti;
- nedovoljna efikasnost rada javnog sektora i kontrolnih organa, povećana potreba za finansiranjem zdravstvenog sektora, neprofitabilnost javnih preduzeća i administrativne barijere;
- rast javne potrošnje, nekonkurentnost i nelikvidnost domaće privrede, povećanje nenaplativih kredita u bankarskom sketoru i smanjena mogućnosti za investiranje;
- problemi za dugoročnu održivost penzijskog i zdravstvenog sistema, problemi kod unapređenja socijalne, porodične i dječje zaštite;
- problem povlačenja sredstva iz fondova EU.

S tim u vezi, ciljevi Ekonomske politike Republike Srpske, na kojima će Vlada Republike Srpske kroz svoje mjere intenzivno raditi u 2015. godini su:

- oporavak privrede i privredni rast,
- reforma javnog sektora,
- fiskalna konsolidacija,
- očuvanje socijalne sigurnosti,
- evropski put Republike Srpske.

4.2. Ključne oblasti makroekonomskih strukturalnih reformi

4.2.1. Tržište proizvoda i poslovno okruženje

Federacija BiH

Svjetska ekonomska kriza imala je značajan uticaj na poslovanje subjekata i u Federaciji BiH kako u oblasti privrede tako i u oblasti finansijskog sektora. Finansijski sektor je zbog smanjenja jeftinih izvora finansiranja, povećao cijene kapitala što je imalo za posljedicu uticaj na rast kamatnih stopa i u Federaciji BiH. Na drugoj strani u realnom sektoru se smanjuje tražnja za robama i uslugama što za posljedicu ima i smanjenje obima proizvodnje koje uz otežane uslove za pribavljanje kapitala zbog njegove veće cijene dovodi do pogoršanja likvidnosti privrednih subjekata u Federaciji BiH.

Dugovanja uslijed nelikvidnosti znatno opterećuju poslovanje privrednih subjekata i prijeti da potpuno zaustavi njihovo poslovanje, što direktno ugrožava naplatu javnih prihoda i ekonomski rast i zaposlenost. Takva situacija podstiče sivu ekonomiju jer primorava poslodavce na aranžmane skrivene od poreznih organa.

Većina roba i usluga privrednih subjekata koje se isporučuje drugim subjektima i javnim organima na unutrašnjem tržištu ne plaćaju se u rokovima kako je navedeno u potpisanim ugovorima odnosno obaveze po isporukama roba i usluga se plaćaju nakon isteka ugovorenog roka što negativno utiče na likvidnost i solventnost društava i komplikuje finansijsko upravljanje subjekata. To također utiče na konkurentnost i profitabilnost subjekata, a naročito kada subjekt traži vanjsko finansiranje. Kašnjenje u plaćanju ima negativne učinke na poslovanje subjekata i dovodi do povećanja rizika koji se jako povećava u razdobljima privrednih kriza kada je finansiranje odnosno plaćanje otežano.

U cilju otklanjanja problema koji su vezani za poslovno okruženje, u narednom periodu potrebno je poduzeti određene aktivnosti za nesmetano funkcioniranje tržišnog i privrednog sistema.

Od izuzetnog je značaja da svaki njegov podsistem, poslovni subjekt, privredni subjekt, odnosno poduzetnik bude likvidan i solventan. Veoma je važno da održavanje kontinuiteta likvidnosti i solventnosti društava omogućava i ostvarenje ciljeva privrednog sistema u cjelini.

U tom kontekstu potrebno je poduzeti mjere na otklanjanju problema nelikvidnosti i solventnosti na način da se zakonskom regulativom unaprijedi unutrašnji platni promet te da se poboljša finansijska disciplina i uredi finansijsko poslovanje privrednih društava i javnih organa sa utvrđenim rokovima izvršenja novčanih obaveza kao i propisivanjem pravnih posljedica kašnjenja u izvršenju plaćanja koje su nastale na osnovu ugovora što ih pravna lica sklapaju između sebe ili sa javnim organima u obavljanju djelatnosti koje čine predmet poslovanja. Pravni instrument za navedeno je Zakon o finansijskom poslovanju čije se donošenje očekuje u 2015. godini.

U cilju stvaranja uslova za povećanja likvidnosti privrede Federacije BiH, potrebno je u svrhu rješavanja nagomilanih unutrašnjih dugova definisati mogućnost kompenziranja komercijalnih transakcija te definisati i učesnike koji imaju pravo i obavezu da prijavljuju nesporene novčane obaveze koje mogu kompenzirati. Zakonsku osnovu za nevedeno predstavlja Zakon o multilateralnoj kompenzaciji čije donošenje je planirano za kraj 2015 i početak 2016. godine.

Ne postoji poseban propis o faktoringu ni nivou Bosne i Hercegovine, niti na nivou Federacije, koji bi precizirao prava i obaveze svih subjekata ovoga, za privredu i posebno za izvozno orijentisana društva, izuzetno značajnog nekonvencionalnog izvora finansiranja obrtnih sredstava. Po tom osnovu u poslovnoj praksi bi trebalo ovu oblast definisati i propisati pravila i procedure, pa je planirano usvajanje Zakona o faktoringu koji bi trebao biti donešen tokom 2015. godine.

U cilju omogućavanja lakšeg i bržeg pristupa fondovima za finansiranje u sektoru malih i srednjih preduzeća, povećanja nivoa trgovanja na tržištu vrijednosnih papira, te razvijanja i jačanja jedinstvenog ekonomskog prostora BiH kroz osiguranje i jačanje povjerenja javnosti u korporativno finansijsko izvještavanje u BiH kao i usklađivanje sa standardima koji se primjenjuju u EU, potrebno je izvršiti daljnje harmoniziranje entitetskih propisa i usklađivanje sa novom direktivom o računovodstvu i novom direktivom o reviziji, a pravni osnov predstavlja Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, a realizacija ovog projekta je planirana za kraj 2015. i početak 2016. godine.

Privatizacija u FBiH

Program rada sa Planom prodaje preduzeća i imovine u 2015.godini, razmatran je i usvojen na 7. sjednici Upravnog odbora Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH održanoj 22.12.2014.godine i isti će biti u narednom periodu prosljeđen Vladi Federacije BiH na saglasnost.

Planom prodaje preduzeća i imovine u 2015.godini, planirana su sljedeća preduzeća:

- Bosnalijek d.d. Sarajevo, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 15.077.240 KM, odnosno 19,25% dionica putem berze. Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, svojim dopisom broj: 08-19-2844/14 od 28.11.2014.godine, dalo je saglasnost za prodaju navedenog kapitala.
- Energopetrol d.d. Sarajevo, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 15.188.891 KM, odnosno 22,12% dionica putem berze. Vlada Federacije BiH na sjednici održanoj 19.11.2013.godine, donijela Odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala u privrednom društvu Energopetrol d.d. Sarajevo, a na osnovu koje je utvrđeno da će se državni kapital, koji čini 1.215.111 dionica ili 22,1214% ukupnih dionica, prodati putem berze.
- Energoinvest d.d. Sarajevo, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 147.897.500 KM ili 67% ukupnog državnog kapitala. Agencija za privatizaciju FBiH je dana, 06.09.2012.godine, dostavila Vladi Federacije BiH, prijedlog Odluke o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala u preduzeću Energoinvest d.d. Sarajevo, a koje Vlada FBiH nije do danas razmatrala. Dakle, potrebno je donijeti Odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije navedenog preduzeća.
- Aluminijski zavod d.d. Mostar, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 83.648.000 KM ili 44% ukupnih dionica putem berze ili prodaja državnog kapitala metodom tendera uz ranije provedenu proceduru dokapitalizacije od strane strateškog partnera. Potrebno je da Vlada FBiH, donese potrebne Odluke o metodu, odnosno načinu privatizacije.
- Hidrogradnja d.d. Sarajevo, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 47.406.998 KM ili 67% dionica državnog kapitala preduzeća. Vlada FBiH je na 57. sjednici, održanoj 26.07.2012.godine donijela Odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala navedenog preduzeća i utvrdila metod neposredne pogodbe uz uslov da se prije privatizacije izvrši finansijska konsolidacija preduzeća, te da će se po izvršenoj konsolidaciji u saradnji sa resornim ministarstvom zauzeti stav o daljnjim aktivnostima vezanim za privatizaciju.
- Remontni zavod d.d. Travnik, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 2.595.340 KM ili 51% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. Nakon neuspjele prodaje metodom tendera, Vlada FBiH je na 75. sjednici održanoj 11.03.2013.godine donijela Odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije metodom neposredne pogodbe. Navedena prodaja je bila neuspješna, te se dalje aktivnosti vezane za privatizaciju trebaju provoditi u saradnji sa resornim ministarstvom.
- Šipad export-import d.d. Sarajevo, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 8.350.287 KM ili 66,56% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. Agencija za privatizaciju u FBiH je u proteklom periodu objavila tri javna poziva i sva tri su bila neuspješna. Takođe je Agencija u proteklom periodu provodila postupka prodaje Poslovne zgrade u ulici Maršala Tita 15. u Sarajevu i isto je bilo neuspješno. Nadzorni odbor Šipad export-import d.d. Sarajevo je donio Odluku o prodji nekretnina u procesu male privatizacije, a na koju treba dati saglasnost Vlada FBiH i poslije čega će Agencija za privatizaciju u FBiH objaviti ponovnu prodaju.
- Željezara Zenica d.o.o. Zenica, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 54.545.165 KM ili 100% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. Nakon što se riješe problemi sporne imovine sa Arcelor Mittalom, pitanja potraživanja od države u iznosu od cca 50 mil. KM, a nastalog pri formiranju zajedničke firme BH Steel, potrebno je u saradnji sa resornim ministarstvom uputiti Vladi FBiH prijedlog Odluke o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala preduzeća Željezara Zenica d.o.o. Zenica.
- KTK d.d. Visoko, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 69.629.267 KM ili 67% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. Po okončanju prodaje imovine u postupku male

privatizacije, potrebno je u saradnji sa resornim ministarstvom zauzeti stav o daljnjim aktivnostima vezanim za privatizaciju.

- Agrokomerc d.d. Velika Kladuša, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 280.247.684 KM ili 90,33% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. Vlada F BiH je na 142.sjednici održanoj dana 04.12.2014.godine donijela Odluku kojom se odobrava pokretanje postupka finansijske konsolidacije privrednog društva Agrokomerc d.d. Velika Kladuša. Imajući u vidu navedenu Odluku, postavlja se pitanje mogućnosti nastavka privatizacijskih aktivnosti, prija okončanja finansijske konsolidacije.
- Konfekcija Borac d.d. Travnik, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 10.314.807 KM ili 60,42% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. Potrebno je okončati postupak prijenosa vlasništva na osnovu potpisanog Sporazuma o raskidu Ugovora o kupoprodaji dionica preduzeća Konfekcija Borac d.d. Travnik, te nastaviti postupak prodaje imovine u postupku male privatizacije i prodaje imovine u izvršnom postupku, a u saradnji sa resornim ministarstvom zauzeti stav o daljim aktivnostima vezanim za privatizaciju.
- Fabrika duhana Mostar d.d. Mostar, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 6.951.817 KM ili 67% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. S obzirom na stanje u preduzeću, potrebno je prije privatizacije imenovati nadzorni odbor i upravu preduzeća, kao i izraditi finansijske izvještaje. Vlada F BiH je na 60. sjednici održanoj 11.09.2012.godine, donijela Odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije, kojom je utvrđeno da će se privatizacija vršiti metodom neposredne pogodbe, te će se u saradnji sa resornim ministarstvom razmotriti mogućnost nastavka privatizacijskih aktivnosti.
- PS Vitezit d.o.o. Vitez, prodaja ukupnog državnog kapitala u iznosu od 30.891.362 KM ili 100% dionica ukupnog državnog kapitala preduzeća. Potrebno je riješiti pitanje odnosa firmi čiji je osnivač ili suosnivač PS Vitezit („kćerke“) i potrebno je usvojiti program i početni bilans preduzeća.
- Holding preduzeće Putevi BiH d.d. Sarajevo, je preduzeće koje ima iskazan gubitak iznad visine kapitala u iznosu od 31.440,00 KM sa stanjem na dan 31.12.2013.godine. Postavlja se pitanje mogućnosti privatizacijskih aktivnosti, odnosno da li u preduzeću postoji kapital koji bi bio predmet privatizacije.

Republika Srpska

U cilju stvaranja povoljnijih uslova za domaća i strana ulaganja završen je proces reforme registracije poslovanja. Smanjeno je potrebno vrijeme za registraciju poslovnog subjekta sa 23 na 3 dana; smanjen je broj procedura sa 11 na 5, smanjeni su troškovi početka poslovanja za nekoliko puta u zavisnosti od pravne forme registrovanog subjekta, a u završnoj fazi je formiranje jedinstvenog registra poslovnih subjekata Republike Srpske. Kao rezultat ovih aktivnosti za prvih 6 mjeseci od početka reforme broj registrovanih privrednih subjekata se povećao za oko 50%.

U 2015. godini namjerava se zadržati stimulatívna poreska politika, tj. najniže poreske stope u domenu oporezivanja imovine i dohodaka građana i privrednih subjekata. Osim toga, planira se smanjenje troškova poslovanja i rasterećenje privrede, prije svega kroz rasterećenje obaveza na rad za novozaposlene radnike na određeni vremenski period. Na taj način očekuje se smanjenje nezaposlenosti.

Donošenjem Zakona o poreskom sistemu Republike Srpske stvoriće se pravni osnov za uspostavljanje registra svih fiskalnih i parafiskalnih davanja, kao i osnov za jedinstvenu kontrolu uvođenja, visine i vrste fiskalnih i parafiskalnih davanja. To znači da neće biti moguće uvesti dodatne obaveze, povećati postojeće ili ukinuti neke obaveze bez saglasnosti Ministarstva finansija i odobrenja Vlade Republike Srpske.

Sa ciljem rasterećenja privrede biće izmijenjen i Zakon o administrativnim taksama, na način da će svi oblici javnih davanja, koji po svojoj prirodi predstavljaju administrativnu taksu, biti u ovom propisu, što će imati za posljedicu ukidanje drugih akata kojima su propisana javna davanja (u obliku naknade), a u suštini predstavljaju administrativnu taksu. Pri tome će se sagledati i visina svake pojedine administrativne takse i odrediti optimalan iznos taksenog opterećenja u odnosu na uslugu za koju se ta taksa plaća.

Pored toga, donijeće se Zakon o rokovima izmirenja novčanih obaveza, u kome će se jasno precizirati rokovi plaćanja obaveza, da bi se poboljšala likvidnost privrede. Takođe, sa istim ciljem, implementiraće se Zakon o jedinstvenom sistemu za multilateralne kompenzacije i cesije, koji zbog veoma zahtjevnih pripremnih aktivnosti nije počeo sa realizacijom u 2014. godini. U 2015. godini planira se izvršiti i izmjena zakonske regulative koja reguliše oblast podsticaja.

S obzirom na to da je jedan od preduslova za ukidanje administrativnih barijera, ali i obezbjeđenja slobodne trgovine, zaštite potrošača i povećanja konkurentnosti domaće privrede, postojanje efikasnog sistema infrastrukture kvaliteta, u toku 2015. godine nastaviće se aktivnosti na donošenju savremene tehničke regulative Republike Srpske koja će se usaglašavati sa tehničkim propisima EU i evropskim postupcima standardizacije, metrologije, akreditacije i ocjenjivanja usaglašenosti. U tom smislu nastaviće se sa aktivnostima unapređivanja efikasnije komunikacije i saradnje sa svim institucijama infrastrukture kvaliteta, privrednim subjektima, certifikacionim tijelima, laboratorijama, privrednim komorama i sl.

U 2015. godini, obavljajući ulogu ovlašćenog prodavca državnog kapitala u Republici Srpskoj, Investiciono-razvojna banka Republike Srpske (IRBRS) će nastaviti da nudi na prodaju preostali državni kapital u preduzećima u kojim postoje ispunjene pretpostavke za privatizaciju, primjenom metoda koje su predviđene Zakonom. Pored toga, IRBRS će analizirati sve programe finansijskog restrukturiranja koji pristignu u toku godine te će iste, zajedno sa svojim mišljenjem, dostavljati Vladi Republike Srpske na konačno odlučivanje.

4.2.2. Finansijska stabilnost

Aktivnosti Stalnog odbora za finansijsku stabilnost

U toku 2014. godine, sjednice Stalnog odbora za finansijsku stabilnost (SOFS) održavane su redovito. U skladu sa politikama institucija članica SOFS-a za finansijski sektor, krajem 2013. godine u cilju očuvanja stabilnosti finansijskog sistema putem unaprijeđenja seta instrumenata za planiranje djelovanja i spremnosti u kriznim situacijama, sve članice su izradile individualne Planove za djelovanje u slučaju finansijske krize (Planovi) u kojima su detaljno opisane nadležnosti relevantnih institucija u okviru mandata i ovlasti svake članice. Planovi su dostavljeni SOFS-u, a institucije su se usaglasile da je neophodno izraditi sveobuhvatni plan djelovanja u kriznim situacijama koji bi se temeljio na usvojenim individualnim planovima. Za realizaciju ove aktivnosti zadužena je radna grupa koja je formirana u augustu 2014. godine i u čijem radu su učestvovali predstavnici svih članica SOFS-a, uz koordinaciju Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH). Radna grupa je izradila i dostavila SOFS-u Nacrt Sveobuhvatnog plana djelovanja u kriznim situacijama SOFS (Sveobuhvatni plan) u oktobru ove godine. Obzirom da je izrada Sveobuhvatnog plana jedna od strukturalnih odrednica iz Dopunskog pisma namjere u okviru Stand-by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom od 13.06.2014. godine, dokument je dostavljen i MMF-u, te je nakon pozitivnih ocjena MMF-a i usvojen na desetoj sjednici SOFS održanoj u decembru 2014.godine uz obavezu revidiranja nakon usvajanja Zakona o bankama.

Nakon poplava koje su u maju 2014. godine zahvatile područje Bosne i Hercegovine (BiH), SOFS je održao sjednicu na kojoj je razmatran Prijedlog mogućih mjera u okviru finansijskog sektora koje mogu pomoći klijentima na područjima ugroženim elementarnim nepogodama.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (FBA) i Agencija za bankarstvo Republike Srpske (ABRS) su ponudile zajednički set mjera za pomoć klijentima banaka sa područja ugroženih elementarnim nepogodama, koje su podržane od strane SOFS-a uz preporuku da se njihova implementacija realizira u najkraćem mogućem roku, najkasnije do 30.06.2014. godine, kako bi se bankama omogućilo da klijentima koji su predložili odgovarajuću dokumentaciju o pretrpljenim štetama pruže pomoć u vidu relaksiranja obaveza s ciljem očuvanja finansijskog zdravlja ovih klijenata i sposobnosti nastavka servisiranja njihovih obaveza u budućnosti. Predviđeni rok za donošenje odgovarajućih odluka entitetskih agencija za bankarstvo je ispoštovan. Odlukama se definiše mogućnost moratorijuma na kreditne obaveze i restrukturiranja kreditnih obaveza. U slučaju odobravanja i ugovaranja moratorijuma odnosno odgode plaćanja, odlukama je definisano maksimalno vrijeme trajanja moratorijuma do 12 mjeseci, kao i maksimalna visina kamate koju banka može obračunavati za period trajanja moratorijuma. Restrukturiranje kreditnih obaveza, podrazumijeva novo potraživanje kojim su zamijenjene postojeće kreditne obaveze klijenta u banci, što može da uključuje produženje roka vraćanja glavnice i/ili kamate, smanjenje kamatne stope, otpis dijela potraživanja, kapitalizaciju kamate, odobravanje novih kreditnih sredstava da bi se sanirale štete ili nastavio poslovni proces ili druge bitne promjene kojima se olakšava položaj klijenta. Takođe, odlukama su definisani i minimalni dokumenti koje klijent mora podnijeti uz zahtjev za odobravanje moratorijuma ili restrukturiranja kreditnih obaveza.

Tokom 2014. godine SOFS je redovno razmatrao relevantne informacije i rizike po finansijsku stabilnost analizirajući rezultate testova na stres i indikatore finansijskog zdravlja. Ove analize upućuju na zaključak da je bankarski sektor u BiH stabilan, likvidan i dobro kapitaliziran, te da je sposoban amortizirati malo vjerojatne ali moguće šokove iz makroekonomskog okruženja. U svjetlu potencijalnog sistemskog utjecaja na finansijsku stabilnost, SOFS je razmatrao i informacije o aktualnom stanju u bankama koje imaju problema u tekućem poslovanju, te je ocijenjeno da identificirani problemi u pojedinačnim bankama neće narušiti stabilnost finansijskog sistema.

Uloga i aktivnosti CBBiH u oblasti finansijske stabilnosti

CBBiH ima aktivnu ulogu u razvoju i implementaciji politike stabilnosti i održivog ekonomskog rasta Bosne i Hercegovine, kroz osiguranje stabilnosti domaće valute i ukupne finansijske i ekonomske stabilnosti u zemlji. Jedna od temeljnih zadaća CBBiH je uspostava i održavanje odgovarajućih platnih i obračunskih sistema kao dijela finansijske infrastrukture, u saradnji sa entitetima koji su ustavom ovlašćeni za uređenje oblasti platnog prometa. CBBiH doprinosi očuvanju finansijske stabilnosti kroz zakonom utvrđenu nadležnost koordinacije djelatnosti entitetskih agencija za bankarstvo. CBBiH, u skladu s odlukom Upravnog vijeća, sudjeluje u radu međunarodnih organizacija koje rade na učvršćivanju finansijske i ekonomske stabilnosti kroz međunarodnu monetarnu suradnju. Aktivnosti CBBiH na polju praćenja stabilnosti finansijskog sistema obuhvataju i specijaliziranu komunikaciju s relevantnim međunarodnim i domaćim institucijama kojom se osigurava kontinuitet procesa praćenja sistemskih rizika. Doprinos očuvanju finansijske stabilnosti CBBiH daje u okviru članstva u Stalnom odboru za finansijsku stabilnost BiH. U cilju unapređenja finansijske stabilnosti uspostavljeni su formalni kanali razmjene informacija sa širom javnosti putem publiciranja godišnjeg Izvještaja o finansijskoj stabilnosti CBBiH, kao i kvartalnim objavljivanjem indikatora finansijskog zdravlja na web stranici.

U cilju usklađivanja sa najboljim međunarodnim praksama CBBiH je nastavila aktivnosti na unapređenju procesa kompiliranja indikatora finansijskog zdravlja kroz učešće u MMF-ovom projektu mjerenja koncentracije i distribucije indikatora finansijskog zdravlja (eng. Pilot Exercise on concentration and distribution measures), kao i proširivanjem seta indikatora finansijskog zdravlja koji se prate u CBBiH.

CBBiH je nastavila sa kontinuiranim provođenjem testova na stres za bankarski sistem Bosne i Hercegovine na kvartalnom nivou u toku 2013. i 2014. godine. U 2013. godini potpisan je dokument Smjernice za izradu testova na stres i korištenje prudencijalnih instrumenata u CBBiH, FBA i ABRS čime je formaliziran proces provođenja testova na stres za bankarski sistem u BiH. Formalizacijom se

definišu obaveze i odgovornosti svih institucija uključenih u proces provođenja testova na stres, te utvrđuju veze između makroprudencijalnog monitoringa, kontinuiranog supervizorskog nadzora i procesa upravljanja rizikom i ublažavanja rizika. Smjernicama se definišu: interne procedure neophodne za provođenje testova na stres u CBBiH, FBA i ABRS-u, izračun i korištenje rezultata i mogući mikro i makroprudencijalni alati koji se mogu koristiti za ublažavanje identifikovanih rizika. Okvir za sprovođenje testova na stres kontinuirano se prilagođava i usklađuje sa regulatornim izmjenama koje mogu imati utjecaj na kapitaliziranost bankarskog sistema.

U junu 2013. CBBiH i agencije za bankarstvo su usvojile Metodologiju za utvrđivanje liste sistemski bitnih banaka u BiH. U skladu sa Metodologijom CBBiH jednom godišnje ili po potrebi i češće ažurira listu sistemski važnih banaka u BiH.

Navedene aktivnosti CBBiH u cilju unapređenja praćenja finansijske stabilnosti neminovno rezultiraju sve čvršćom i intenzivnijom saradnjom koja se ostvaruje između CBBiH i entitetskih agencija za bankarstvo, kako u pogledu razmjene informacija, tako i u pogledu analiziranja sistemskih efekata poduzetih mjera regulatora.

Budući da je obavezna rezerva jedini instrument monetarne politike CBBiH koji se koristi i u makroprudencijalne svrhe, CBBiH je nastavila sa aktivnim upravljanjem ovim instrumentom u 2014. godini. CBBiH je nakon uvođenja negativne kamatne stope ECB-a koja je u direktnoj vezi sa obračunom naknada na računima rezervi komercijalnih banaka kod CBBiH, promptnom izmjenom Odluke o obračunu naknade zaštitila sredstva na računu rezervi od potencijalnih gubitaka koji bi mogli biti pokretač rasta kamatnih stopa na kredite u BiH i drugih negativnih posljedica po bankarski sektor.

U proteklom periodu CBBiH je kontinuirano vršila aktivnosti na jačanju analitičkih kapaciteta Odjeljenja za finansijsku stabilnost. U saradnji sa FinSAC centrom Svjetske banke razvijeni su interni ekonometrijski modeli kreditnog rasta, kreditnog rizika i indikatora ranog upozorenja.

Izmjene i dogradnja regulatornog okvira za poslovanje bankarskog sektora u BiH, u toku 2013. i 2014. godine, navode se u nastavku.

Kao rezultat aktivnosti koje su se odvijale uz tehničku pomoć USAID PARE projekta, u drugoj polovini 2013. godine, entitetske agencije za bankarstvo donijele su Odluku kojom se utvrđuje politika i praksa naknada zaposlenicima banke. Prema ovoj Odluci, sve banke u BiH dužne su propisati i primjenjivati politiku naknada usklađenu sa poslovnom strategijom banke i efikasnim upravljanjem rizicima. Cilj je osigurati da varijabilne naknade zaposlenika zavise od postignutih ciljeva povezanih sa njihovim funkcijama. Uz ovu Odluku usvojene su i Odluka o procjeni članova organa banke te Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke.

Nakon što je odgovarajućim izmjenama Zakona o Agenciji za bankarstvo FBiH uspostavljena institucija ombudsmena u bankarskom sektoru, Agencija za bankarstvo FBiH (FBA) je u cilju zaštite interesa korisnika finansijskih usluga i očuvanja povjerenja u finansijski sistem donijela i Odluku o uslovima i načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta ukoliko on smatra da se povjerilac ne pridržava odredbi zakona, podzakonskih propisa, zaključenog ugovora te općih uslova njegovog poslovanja kao i postupanje ombudsmena u FBA po obavještenju klijenta.

U decembru 2013. godine u FBiH je na snagu stupio Zakon o zaštiti žiranata. Zakonom se, između ostalog, ukida kategorija žiranata za odobravanje kreditnih iznosa većih od 20.000 KM i periodom otplate kredita dužem od tri godine, a uvodi se i zabrana jemstva licima iznad 65 godina. Umjesto žiranata kao sredstvo osiguranja kredita zakon predviđa mjenice, hipoteku na nepokretnu imovinu, oročeni novčani depoziti, garanciju druge banke, dionice, polise osiguranja i sudužnike. FBA je početkom 2014. godine donijela Odluku o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva kao i Odluku o uslovima za procjenu i dokumentovanje kreditne sposobnosti kao podzakonske akte predviđene Zakonom o zaštiti žiranta u FBiH. Odlukom o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva se propisuju uslovi i

načini postupanja ombudsmena FBA po zahtjevu žiranata banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva, kako bi se zaštitili interesi žiranata i osigurala primjena odredbi Zakona o zaštiti žiranata.

Odlukom o uslovima za procjenu i dokumentovanje kreditne sposobnosti se propisuje obaveza povjerioca da prije zaključivanja ugovora o kreditu procijeni kreditnu sposobnosti i kreditnu historiju glavnog dužnika, sudužnika i žiranta na osnovu odgovarajuće dokumentacije i podataka dobivenih od svih učesnika u kreditnom odnosu kao i uvidom u CRK.

FBA je krajem 2013. godine usvojila niz propisa kojima se reguliše oblast deviznog poslovanja i koji proizlaze iz Zakona o deviznom poslovanju uključujući: Odluku o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom, Odluku o minimalnim standardima obavljanja mjenjačkih poslova, kao i Odluku o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova i Odluku o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci- platni promet, kojim se propisuje postupak kontrole deviznog poslovanja koji FBA vrši u banci te kod ovlaštenih mjenjača kako bi se osigurala primjena Zakona o deviznom poslovanju i ostalih propisa koji regulišu ovu oblast.

Početkom 2014. godine, Nacrti Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka upućeni su na javnu raspravu u oba entiteta. Ovim Odlukama uvodi se inovirani koncept regulatornog kapitala u odnosu na postojeći zakonski i regulatorni okvir, obuhvatajući dio elemenata iz Bazela III koji je nastao i služi kao kvalitativna i kvantitativna nadogradnja prethodnih sporazuma za mjerenje i standarde kapitala - Bazel I i Bazel II. Odluke su polovinom 2014. godine usvojene od strane obe entitetske agencije za bankarstvo a rokovi za usklađivanje banaka sa novim kapitalnim zahtjevima su 31.12.2015. godine, odnosno 31.12.2016. godine.

U toku 2014. godine FBA je donijela Odluku o izmjenama i dopunama odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka čime je održavanje prosječnog desetodnevnog minimuma likvidnosti u novčanim sredstvima smanjeno sa 20% na 10% iznosa kratkoročnih izvora sredstava prema knjigovodstvenom stanju na zadnji dan prethodnog kalendarskog mjeseca, s tim da ni na jedan dan visina novčanih sredstava ne može iznositi manje od 5%. Izmjenama Odluke FBA, priznata je i stabilnost jednog dijela depozita po viđenju i štednje po viđenju stanovništva (maksimalno do 15% iznosa prosječnog stanja prethodnog mjeseca) koji banka može koristiti kao korektivni iznos prilikom utvrđivanja propisane ročne usklađenosti finansijske imovine i finansijskih obaveza u periodima ročnosti do 180 dana. Na ovaj način bankama se omogućava korištenje dodatnih likvidnih sredstava za kreditiranje stanovništva i privrede FBiH pri tom uvažavajući sve okvire likvidnosti i standarde o upravljanju kreditnim rizikom što će imati pozitivne efekte i na porast efikasnosti i profitabilnosti bankarskog sektora. Donošenjem navedene Odluke FBA je uskladila održavanje prosječnog desetodnevnog minimuma likvidnosti u novčanim sredstvima sa odredbama ABRS.

Najznačajnije strukturne reforme koje se direktno ili indirektno odnose na finansijski sektor realizovane u toku 2013. i početkom 2014. godine, u cilju ispunjenja obaveza preuzetih Pismom namjere, kao uvjet za odobrenje finansijske pomoći MMF-a u 2012. godini, navode se u nastavku teksta.

U julu 2013. godine usvojeni su zakoni o izmjenama i dopunama Zakona o bankama u oba entiteta. Izmjenama Zakona prvenstveno se želi ograničiti vremenski rok trajanja privremene uprave u bankama na 12 mjeseci, uz mogućnost produženja za još šest mjeseci, u kojem je moguće ocijeniti vjerovatnoću oporavka banke i njenog funkcionisanja u uobičajenom režimu poslovanja. Zakonom se predviđa i uvođenje efikasnih instrumenata i preventivnih mjera u slučaju kada je ugrožena likvidnost i solventnost banke radi zaštite interesa deponenata, kao i očuvanje povjerenja u finansijski sektor u cjelini. Izmjenama Zakona preciznije su razrađeni mehanizmi djelovanja regulatora, odnosno data su mnogo veća ovlaštenja za djelovanje u slučaju banaka koje su u problemima. Između ostalog, FBA i ABRS će moći, u skladu sa svojim procjenama, sazvati skupštinu dioničara banke i vršiti kontrolu boniteta i zakonitosti poslovanja banke kao i pravnih lica koja su s bankom povezana imovinskim, upravljačkim i poslovnim odnosima. U pripremi su novi zakoni o bankama u oba entiteta, kao i izmjena Zakona o Agenciji za osiguranje depozita BiH, koji bi trebali biti u skladu sa zakonskom regulativom EU. Uz podršku tehničke misije MMF-a u decembru 2014. godine, predstavnici agencija

za bankarstvo, ministarstava finansija i CBBiH aktivno učestvuju u pripremi nacrtu zakona o bankama i nacrtu Zakona o Agenciji za osiguranje depozita BiH.

Vlada FBiH je početkom 2014. godine utvrdila Nacrt Zakona o porezu na dobit u FBiH koji ima za cilj pojašnjenje poreznog tretmana amortizacije i rezervisanja za kreditne gubitke banaka kako bi se banke potakle da vrše rezervisanja.

U cilju jačanja povjerenja deponenata Agencija za osiguranje depozita (AOD) je Odlukom Upravnog odbora povećala maksimalni iznos osiguranog depozita na 50.000 KM umjesto dosadašnjih 35.000 KM, sa primjenom od 01.01.2014. godine. Odluka je donesena na osnovu analize za procjenu limita osiguranja koja se u AOD radi na redovnoj osnovi.

Krajem 2013. godine usvojen je i Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o postupku indirektnog oporezivanja kojim je predviđeno javno objavljivanje podataka o poreskim dužnicima i njihovom dugu jer se više neće smatrati povjerljivim podatak o dospelom, a neplaćenom dugu obveznika indirektnih poreza ako se dostavlja sredstvima javnog informiranja ili objavljuje na internetskoj stranici. Na ovaj se način želi povećati stepen odgovornosti obveznika indirektnih poreza i istodobno utjecati na jačanje poreske discipline.

Početkom 2014. godine usvojen je prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o budžetima u FBiH sa ciljem promovisanja fiskalne discipline i jačanja nadzora Vlade FBiH nad nižim nivoima vlasti kao i poboljšanja fiskalnog izvještavanja. Usvajanjem novog Zakona projekti sa stranim finansiranjem kao i javna preduzeća za ceste i autoceste bit će uključena u izvještaj o konsolidiranoj generalnoj vladi Federacije. Vlada RS-a je već počela obuhvatati projekte sa stranim finansiranjem u izvještavanju o finansijama konsolidirane generalne vlade i ima za cilj okončanje ovog procesa u 2014. godini.

Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH usvojio je u junu 2014. godine Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Ovaj zakon usklađen je sa zahtjevom i standardima EU u ovoj oblasti i ima za cilj prevenciju negativnog etiketiranja BiH u oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

U proteklom periodu i u Republici Srpskoj, u oblasti bankarstva, nastavljene su aktivnosti na jačanju supervizije bankarskog sektora, sprovođenju aktivnosti i zadataka Agencije za bankarstvo Republike Srpske u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, primjeni propisa i standarda iz oblasti zaštite prava korisnika finansijskih usluga usklađenih sa direktivama EU.

U Republici Srpskoj, pored naprijed navedenih izmjena zakona u oba entiteta, u 2013. godini usvojen je **Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske**⁴⁵, kojim je definisana poslovna tajna i postupanje sa tajnim podacima do kojih Agencija za bankarstvo Republike Srpske dolazi tokom vršenja nadzora i obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, a koje pitanje je bilo neophodno urediti kako zbog stabilnosti domaćeg finansijskog sektora, tako i međunarodne saradnje u oblasti nadzora bankarskog sektora.

Okvir za rješavanje pitanja nekvalitetnih kredita

U martu 2013. godine misija Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), u saradnji s relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, napravila je pregled stanja, te sačinila okvirni plan mjera potrebnih za efikasno rješavanje problema nekvalitetnih kredita kroz niz preporuka u skladu s najboljim međunarodnim praksama vezanim za rješavanje problema nekvalitetnih kredita, a uvažavajući specifičnosti uređenja BiH i višestruke podjele ovlaštenja za većinu pitanja. U prvom redu, radi se o korekcijama postojećeg pravnog okvira koji uređuje prenos potraživanja, pitanja kolaterala, poreza i naplate potraživanja. Ocjena koju je dala misija MMF-a u vidu preporuka ukazuje na postojanje mogućnosti dužnika da koristeći postojeći pravni okvir odgađa plaćanje preuzetih obaveza, te time cjelokupan sistem dovodi u opasnost, a u prvom redu povjerioce i jemce. Date preporuke mogle bi osigurati bolji položaj povjerilaca, bržu naplatu potraživanja kao i onemogućavanje poslovnih aktivnosti dužnika dok ne izmiri preuzete obaveze.

⁴⁵ "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 59/13.

Okvirni plan mjera podijeljen je u pet setova preporuka:

- Prvi set preporuka vezan je za uspostavljanje adekvatnog zakonskog okvira za rješavanje prenosa nekvalitetnih kredita koji bi podrazumijevao formiranje kompanija za upravljanje finansijskom imovinom (Asset Management Companies – AMC) čija je uloga posredovanje u prodaji i upravljanju nekvalitetnim potraživanjima. U BiH ne postoji izgrađen zakonski okvir u vezi s ovom oblasti, te je nužno u skorije vrijeme ovo pitanje precizno definisati. Dosadašnja iskustva domaćih regulatora u pogledu prenosa nekvalitetnih potraživanja na druga pravna lica otvorila su niz pitanja uključujući prenos kolaterala, računovodstveni tretman naplaćenih sredstva, potrebe konsolidacije finansijskih izvještaja, načina osnivanja i vlasničke povezanosti. Preporuka misije MMF-a je da se osnivanje ovakvih pravnih subjekata koji bi se bavili djelatnošću upravljanja nekvalitetnim potraživanja mora vršiti uz strogu kontrolu i propise definisane od strane supervizora bankarskog sektora, vodeći računa o nivou potrebnog kapitala, stručnosti, ugledu i zakonskim preprekama ovlaštenih lica, te pitanjima vezanim za sukobe interesa koji mogu nastati u ovakvim slučajevima.
- Drugi set preporuka vezan je za upravljanje u kriznim situacijama i odnosi se na izradu planova banaka za djelovanje u kriznim situacijama, kao i provođenje testova na stres i njihovo dostavljanje nadležnom supervizoru.
- Treći set preporuka odnosi se na izradu nove ili dogradnju postojeće zakonske regulative koja će olakšati proces restrukturisanja i procedure vezane za vansudske nagodbe. Kako bi se izbjegli dugotrajni sudski postupci, visoki troškovi i smanjio rizik naplate potraživanja za povjerioce, preporučeno je uvođenje okvira za vansudska restrukturisanja obaveza prezaduženih pravnih lica. U okviru ovog seta preporuka trebalo bi se riješiti i pitanje poreskog tretmanu nekvalitetnih potraživanja i u vezi s tim izvršiti revizija postojeće zakonske regulative, čime bi se uvele stimulativne poreske mjere koje će podstaći restrukturisanje, otpis ili prodaju ovakvih potraživanja, s obzirom da su transakcije ovog tipa trenutno izložene neprikladnim poreskim opterećenjima.
- Četvrti set preporuka vezan je za prinudnu naplatu duga i neophodnu nadogradnju zakonske regulative vezane za ovu oblast.
- Peti set preporuka vezan je za uspostavljanje i reviziju zakona o stečaju i likvidaciji. Uvođenje koncepta ličnog bankrota, koji do sada nije bio uređen bh. zakonodavstvom, jedna je od preporuka misije MMF-a. Ocjena misije MMF-a je da su procesi stečaja i likvidacije neefikasni, te da je potrebno izvršiti reviziju zakona o stečaju i likvidaciji.

Prema raspoloživim informacijama, u pripremi je legislativa koja će regulirati transakcije kupoprodaje kreditnih plasmana, kroz novi zakon o bankama i osnaživanje odredbi ovog zakona u segmentu konsolidovane supervizije, ključne komponente okvira za rješavanje nekvalitetnih kredita, kao i revidiranje poreznog zakonodavstva u cilju lakše prodaje kredita. Strategija rješavanja nekvalitetnih kredita trebala bi biti dodatno ojačana uspostavom dobrovoljnog sistema vansudskog restrukturiranja kako bi se olakšao povratak poslovno održivih preduzeća na nivo duga koji bi bili u mogućnosti servisirati. Oba entiteta će revidirati zakone o stečaju u svojoj nadležnosti da bi racionalizirali i skratili stečajni postupak.

Federacija BiH

Reforma finansijskog sektora i rješenje problema nekvalitetnih kredita

Razvoj finansijskog sektora je ograničen slabom domaćom potražnjom, visokim zahtjevima u pogledu kolaterala, relativno visokom stopom NPL-ova (nekvalitetnih kredita) i preprekama za rast mikrofinansiranja i lizinga. Nepovoljna kretanja u realnom sektoru, uslijed produženog djelovanja globalne finansijske i kasnije dužničke krize u Euro zoni, negativno su se odrazila i na kreditne aktivnosti banaka, aktivnosti mikrokreditiranja i finansiranja putem lizinga, kao i na tržište kapitala koje se nije razvilo što za posljedicu ima prisutnost nedovoljnog broja investitora i nelikvidnost dionica.

Pojedina zakonska rješenja su dijelom uzrok odnosno prepreka za rast finansijskog sektora što se odnosi na propise u oblasti bankarstva, sektora leasing-a, mikrokreditnih organizacija (MKO) i osiguranja.

Posebne manjkavosti postojeće regulative odnose se na:

- neusklađenost Zakona o bankama sa relevantnim direktivama EU što za posljedicu ima: nedovoljna supervizorska ovlaštenja Agencije za bankarstvo (FBA), nesprovođenje Baselskih principa II, nedovoljno regulisane kapitalne zahtjeve i upravljanje rizicima, nerješene aktuelne probleme vezane za mjere rane intervencije i sanaciju banaka, neuređena konsolidovana supervizija, kao i nedovoljno jasno definirane nadležnosti i odgovornosti organa upravljana bankom.
- nepostojanje jasne regulacije mikrokreditnih organizacija (MKO) po pitanju transformacije mikrokreditne fondacije (MKF) kao neprofitne organizacije u mikrokreditno društvo (MKD) kao profitnu organizaciju koja bi poslovala po kriterijima korporativnog upravljanja, kao i nerješeno pitanje donatorskih sredstava prilikom ove transformacije što za posljedicu ima nemogućnost ove transformacije,
- zakonska rješenja za sektor leasinga ,
- neusklađenosti propisa iz oblasti osiguranja sa direktivama EU,
- nepostojanje propisa koji će omogućiti transformaciju zatvorenih investicijskih fondova (IF) - (bivših privatizacijskih fondova PIF-ova) u otvorene investicijske fondove što bi doprinijelo povećanju investicija u društva u kojima fondovi imaju udjele.

U cilju održavanja systemske i finansijske stabilnosti i otklanjanja prepreka ekonomskog rasta, utvrđuju se slijedeći ciljevi koji su određeni po sektorima, a trebaju doprinijeti razvoju finansijskog tržišta i to posebno za:

a) za bankarski sektor:

- rješavanje problema nekvalitetnih kredita (NPL-ova),
- jačanje likvidnosti solventnih banaka sa ugroženom likvidnošću,
- rješavanje/sanacija problematičnih banaka,
- saniranje manjkavosti u pogledu supervizorskih ovlaštenja, konsolidovane supervizije i i identifikacije stvarnog vlasnika,
- izmjena kriterijuma za izbor članova NO, upravljanje javnim banakama - poslovnim i Razvojnoj banci u cilju obezbjeđenja odgovornosti uprave,
- odgovornost nadzornih odbora u pogledu jačanja funkcije revizije,
- povećanje supervizorskih ovlaštenja Agencije za bankarstvo Federacije BiH (FBA)
- uvođenje usklađenih procedura restruktuiranja duga kao alternative stečajju, kao i donošenje smjernica za vansudsko poravnanje

b) za nebankarski sektor:

- jačanje mikrokreditnog sektora kroz davanje većih nadzornih i izvršnih ovlasti FBA i omogućavanje transformacije mikrokreditnih fondacija (MKF) u mikrokreditna društva (MKD) i rješavanje problema doniranog kapitala u MKF,
- jačanje sektora leasinga

c) za sektor osiguranja

- Daljnji razvoj tržišta osiguranja kroz jačanje kapitalnih zahtjeva, postepeno usklađivanje sa direktivama EU, jačanje saradnje između entitetskih regulatora i edukacija i finansijsko opismenjavanje stanovništva.

–

d) za tržište kapitala

- transformacija investicijskih fondova (IF) – (bivših PIF-ova) u otvorene fondove što će omogućiti restruktuiranje preduzeća u kojem IF imaju vlasničke udjele,
- uspostavljanje takozvanog »pasoša« koji bi omogućio emitentima, investitorima i posrednicima poslovanje na zajedničkom tržištu bez žrtvovanja bilo koje institucije ili nezavisnosti,

- usklađivanje propisa o preuzimanju dioničkih društava sa relevantnim propisima u EU.

Nadležnosti institucija u BiH za finansijsku stabilnost i makroprudencijalni nadzor

U Bosni i Hercegovini, entitetske agencije za bankarstvo su nadležne za održavanje i unaprjeđenje sigurnosti, kvalitete i zakonskog poslovanja tržišno orijentiranog stabilnog bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora. Iako se supervizija banaka odvija putem dvije entitetske agencije za bankarstvo, prisutan je visok stupanj harmoniziranosti regulatornih zahtjeva i razmjene supervizorskih iskustava, kao i u pogledu zajedničkog rada na pripremi novog regulatornog okvira.

Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (FBA) u vršenju svojih nadležnosti ostvaruje kontinuiranu suradnju s domaćim finansijskim institucijama, u prvom redu s Agencijom za bankarstvo Republike Srpske (ABRS), Centralnom bankom Bosne i Hercegovine (CBBH), Agencijom za osiguranje depozita (AOD) te relevantnim ministarstvima na državnoj i na entitetskim razinama.

Posebno važan aspekt suradnje FBA s drugim domaćim finansijskim institucijama ogleda se kroz rad Stalnog odbora za finansijsku stabilnost (SOFS), koji je uspostavljen 2009. godine, a na osnovu potpisanog Memoranduma između Fiskalnog vijeća BiH, CBBH, FBA, ABRS-a i AOD-a. U skladu s potpisanim Memorandumom, SOFS redovito razmatra rizike u makroekonomskom okruženju, njihov utjecaj na finansijsku stabilnost u BiH, koordinirano djeluje u slučajevima kada to zahtjevaju određene situacije koje mogu izazvati sistemski rizik i ugroziti finansijsku stabilnost. Iako odredbe potpisanog Memoranduma nisu pravno obavezujuće, Memorandum nadopunjava postojeće oblike suradnje i zajedničkog djelovanja, a osnova je i za buduće aranžmane između nadležnih institucija, potpisnica Memoranduma.

Tijekom rada SOFS-a, a potaknuto trenutnim dešavanjima u finansijskom svijetu države i šireg okruženja, identificirana je potreba unaprjeđenja saradnje svih organa i institucija tradicionalno uključenih u rješavanje sistemskih poremećaja i očuvanje finansijske stabilnosti i identifikovanje mehanizama za efikasno upravljanje sistemskim rizikom i koordinaciju aktivnosti nadležnih institucija u smislu prevencije rizika koji mogu predstavljati prijetnju finansijskoj stabilnosti, kao i da se evidentni naponi na unaprjeđenju efikasnosti supervizije i usklađivanju regulatornog okvira s međunarodnim standardima i najboljim supervizorskim praksama podrže uspostavom održive makroekonomske politike, kao preduvjetom za održavanje stabilnog finansijskog sistema zemlje.

Na osnovu Ustava i zakonom utvrđenih nadležnosti, a u skladu sa preuzetim obavezama sadržanim u Pismu namjere potpisanim sa Međunarodnim monetarnim fondom, članice SOFS-a, kako je naprijed objašnjeno, sačinile su akcione planove djelovanja u kriznim situacijama, uz konsenzus svih članica o potrebi poštovanja i djelovanja u okviru ustavno-pravnog poretka BiH i entiteta i zakonskih nadležnosti članica SOFS-a.

Makroprudencijalni instrumenti u upotrebi

U svezi naprijed navedenog o makroprudencijalnom okviru, postoji potreba da se formaliziraju i jasno reguliraju institucionalne nadležnosti u pogledu primjene makroprudencijalnih instrumenata. Prema sadašnjem stanju, institucije koje su u okviru svojih zakonskih nadležnosti uključene u okvir za finansijsku stabilnost i makroprudencijalni okvir, poduzimaju aktivnosti i mjere u skladu s njihovim zakonskim nadležnostima, te ostvaruju međuinstitucionalnu suradnju na bilateralnoj i multilateralnoj razini na osnovu potpisanih memoranduma o suradnji.

Promjene vezane za primjenu pojedinih makroprudencijalnih instrumenata, iz supervizorske perspektive

Entitetske agencije za bankarstvo su u okviru nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti propisali regulatorne zahtjeve u pogledu obaveze banaka da:

- osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge,

- uvedu zaštitne slojeve kapitala, a uvedeni su i zaštitni slojevi za sistemski rizik i protuciklični zaštitni sloj, čiju će primjenu i visinu FBA u slučaju potrebe propisati posebnom odlukom.

U svezi korištenja makroprudencijalnog instrumenta likvidnosni zahtjevi/zaštita FBA je planirala da u okviru implementacije Strategije za implementaciju Basela III, koja predstavlja usklađivanje s međunarodnim standardima, odnosno regulatornim okvirom na razini EU, pripremi i nove regulatorne zahtjeve u pogledu rizika likvidnosti u skladu sa zahtjevima Bazela III, uključujući i uvođenje LCR i NSFR koeficijenta likvidnosti.

Kada su u pitanju limiti koncentracije, odnosno upravljanja koncentracijskim rizikom, u okviru realizacije aktivnosti po spomenutoj Strategiji, napravljeni su nacrti odluka iz domena Pilara II.

Način praćenja učinkovitosti korištenja makroprudencijalnih instrumenata u upotrebi

Praćenje efikasnosti korištenih makroprudencijalnih instrumenata vrše nadležne institucije u okviru svojih redovitih aktivnosti. U okviru redovite suradnje između pojedinih institucija, a na osnovu potpisanih memoranduma o suradnji, vrši se razmjena informacija te je usklađeno i koordinirano djelovanje nadležnih institucija, s ciljem očuvanja financijske stabilnosti.

FBA, u okviru redovitog supervizorskog postupka, prati primjenu propisanih regulatornih zahtjeva od strane banaka po pojedinim makroprudencijalnim instrumentima, kao što su:

- ispunjene propisanih kapitalnih zahtjeva (stope adekvatnosti kapitala i drugih ograničenja rizika u odnosu na osnovni kapital banke),
- utvrđenih limita likvidnosti i koncentracije kreditnog rizika,
- ograničenja u pogledu individualne i ukupne devizne pozicije banke i dr.

U slučajevima kada se utvrde neusklađenosti s propisanim regulatornim zahtjevima, FBA u skladu s propisanim supervizorskim ovlaštenjima izriče korektivne mjere, a postupanje banke po naloženim korektivnim mjerama FBA prati putem ciljanih kontrola izvršenja naloga u bankama ili ciljanih kontrola tog segmenta poslovanja u banci, kao i u kontinuiranom off-site nadzoru.

U okviru postojećeg makroprudencijalnog okvira nije institucionalno i formalizirano analitičko praćenje efikasnosti korištenih makroprudencijalnih instrumenata na razini BiH, iako se njihova ocjena na određen način prati putem godišnjih izvještaja o financijskoj stabilnosti, kao i u okviru rada SOFS-a.

Potencijalni izvori sistemskih rizika, prioritetni za praćenje i nadzor

Izveštaj CBBH o financijskoj stabilnosti 2013. ukazuje da je financijski sistem Bosne i Hercegovine tijekom 2013. i u prvoj polovici 2014. godine iskazao otpornost na aktuelne rizike iz domaćeg i međunarodnog okruženja. Pozitivna kretanja u domaćoj ekonomiji, koja se ogledaju u rastu izvoza i smanjenju trgovinskog deficita, te promjene u strukturi javnog duga zemlje, kao i usporavanje trenda smanjenja strane pasive bankarskog sektora u 2013. godini, imali su pozitivan efekt na kretanje deviznih rezervi, koje su na kraju godine zabilježile rekordnu razinu vrijednosti od osnivanja CBBiH. Rezultati sprovedenih testova na stres upućuju na zaključak da je bankarski sektor i dalje stabilan i da je sposoban amortizirati malo vjerojatne, ali moguće šokove pretpostavljene u ekstremnom scenariju.

Kao najznačajniji rizik u zemlji i dalje se izdvaja slaba domaća potražnja koja na financijski sektor utječe prvenstveno kroz još uvijek slabu potražnju stanovništva za kreditima. Indirektni efekt slabe domaće potražnje izražen je kroz usporen kreditni rast u sektoru pravnih osoba, posebice u onim djelatnostima koje su orijentirane ka domaćim tržištima. Posljedično, trend rasta nekvalitetnih potraživanja, koja predstavljaju najznačajniji rizik po bankarski sektor u zemlji nastavljen je i u ovoj godini i posebno je izražen u djelatnostima koje zavise od domaće potražnje.

FBA, u okviru svojih nadležnosti, redovito objavljuje godišnje i kvartalne informacije o bankarskom sistemu u BiH, u okviru kojih se identificiraju i ključni rizici i trendovi u poslovanju banaka. Prema

Informaciji o bankarskom sistemu FBiH s 30.6.2014, ključni pokazatelji poslovanja bankarskog sistema uglavnom se, s manjim oscilacijama, u posljednje dvije godine održavaju na približno istoj razini.

U uvjetima djelovanja krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, segment kapitala banaka je pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankarskog sistema u FBiH.

Primjena makroprudencijalnih instrumenata /okvirni pravci budućih kretanja

Prepoznata je potreba unaprjeđenja regulatornog i institucionalnog makroprudencijalnog okvira, kojim bi se unaprijedila primjena makroprudencijalnih instrumenata, kao i efikasnost u upravljanju rizicima po financijsku stabilnost.

Uz aktualno provođenje testova otpornosti na stres (top-down pristup), potrebno je uspostaviti okvir i za provođenje bottom-up testova otpornosti na stres, što uključuje i definiranje regulatornih zahtjeva prema bankama, razvijanje institucionalnih kapaciteta i supervizorskih procedura u ovom segmentu, razmjenu iskustava s regulatorima iz okruženja, odnosno najboljih supervizorskih praksi.

Za primjenu i praćenja efikasnosti primjene makroprudencijalnih instrumenata od značaja je dodatno osnažiti djelovanje SOFS-a, u skladu sa zakonskim nadležnostima članica SOFS-a, kao i memorandumom o osnivanju SOFS-a, kao i okvir supervizorskog djelovanja prema sistemski važnim bankama, kako bi se adekvatno upravljalo sistemskim rizikom i pravovremeno poduzimale potrebite mjere.

Za makroprudencijalni okvir, odnosno efikasno upravljanje sistemskim rizikom od važnosti je i planirana priprema novog zakonskog propisa u okviru kojeg će se regulirati i oporavak banaka u skladu s predmetnim EU direktivama, u mjeri primjenjivoj u FBiH, a putem koga bi se uspostavio regulatorni i institucionalni okvir za rješavanje problematičnih banaka.

Regulatorni okvir

Izmjene i dogradnja regulatornog okvira za poslovanje bankarskog sektora u BiH nastavljene su i tijekom 2014. godine.

Krajem 2013. godine FBA je produžila rok važenja privremenih mjera za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih osoba u bankama radi olakšanja izmirivanja obaveza dužnika. Rok za podnošenje zahtjeva za reprogram produžen je do kraja 2014. godine.

U cilju ublažavanja negativnih efekata poplava koje su u maju 2014. godine zahvatile veliko područje u BiH, te olakšavanja otplate kreditnih obaveza fizičkih i pravnih osoba s ugroženih područja, FBA je polovicom 2014. godine donijele Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama. Odlukom se definiraju posebne mjere koje se odnose na mogućnost moratorijuma na kreditne obaveze, kao i na restrukturiranje kreditnih obaveza. Krajem oktobra tekuće godine, FBA je, također, donijela i Odluku o privremenim mjerama za tretman obaveza po osnovu lizing ugovora klijenata lizing društava koji su pogođeni elementarnim nepogodama.

Nakon što je odgovarajućim izmjenama Zakona o Agenciji za bankarstvo FBiH u 2012. godini uspostavljena institucija ombudsmena u bankarskom sektoru, FBA je u cilju zaštite interesa korisnika financijskih usluga i očuvanja povjerenja u financijski sistem u martu 2014. donijela Odluku o uslovima i načinu postupanja banke, MKO i društva za lizing po prigovoru klijenta, ukoliko on smatra da se povjerilac ne pridržava odredbi zakona, podzakonskih propisa, zaključenog ugovora, te općih uslova njegovog poslovanja kao i postupanje ombudsmena u FBA po obavještenju klijenta.

Stupanjem na snagu Zakona o zaštiti korisnika financijskih usluga uspostavljen je sistem zaštite potrošača-korisnika financijskih usluga i utvrđen je djelokrug rada Samostalnog odjela Ombudsmena

za bankarski sistem. Zakon je definirao stručnu i nepristranu pomoć za korisnike, jednostavniji način i pristup u rješavanju sporova u vezi s uslugama koje pružaju financijske institucije i na taj način osigurao veće povjerenje klijenta u financijski sistem. Propisujući zaštitu korisnika na ovaj način, izvršena su usklađivanja zakonske regulative u FBiH s pravnim tekovinama EU koje reguliraju ovu materiju.

Upravni odbor FBA donio je Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj 62/14), kojima se uređuju uvjeti i način postupanja po obavještenju u pisanoj formi, odnosno prigovoru klijenta - korisnika financijskih usluga, ako banka, MKO i lizing društvo u FBiH - davatelja usluga nije odgovorio na prigovor korisnika u pisanoj formi u roku koji je propisan zakonom ili propisima FBA, odnosno korisnik nije zadovoljan odgovorom davatelja usluga ili drugim ishodom postupka po prigovoru, kao i uvjeti i način postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva.

Zaštita korisnika financijskih usluga regulirana je Zakonom o zaštiti korisnika financijskih usluga („Službene novine FBiH“, broj 31/14) i Zakonom o zaštiti žiranata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 100/13).

Podzakonski akti koje je donijela FBA vezano za zaštitu korisnika financijskih usluga su slijedeći:

- Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, MKO i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 23/14, 26/14-isp. i 62/14);
- Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva („Službene novine FBiH“, broj: 23/14 i 62/14);
- Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 62/14);
- Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga („Službene novine Federacije BiH“, broj 62/14).

MMF je tijekom 2013. godine u okviru stand by aranžmana u BiH imao više tehničkih misija u cilju uspostavljanja sistemskog okvira za oporavak i rezoluciju, a koje se odnose na Plan za vanredne situacije i spremnost za rješavanje neočekivanih kriza financijskog sektora, jačanje bankarske supervizije i testova otpornosti na stres.

Kada je riječ o aktivnostima poduzetim u cilju jačanja otpornosti financijskog sistema i jačanja koordinacije između članica SOFS-a, sve članice SOFS-a su izradile planove za djelovanje u izvanrednim situacijama i u slučaju financijske krize, koji detaljno opisuju nadležnosti relevantnih institucija u okviru mandata i ovlasti svake članice; FBA je pripremila vlastiti Plan za vanredne situacije koji je dobio i suglasnost tehničke misije MMF-a. Na sjednici SOFS-a, 9. XII 2014. godine, usvojen je sveobuhvatni Plan djelovanja u kriznim situacijama na nivou Bosne i Hercegovine.

Sa stanovišta ingerencija FBA, Plan za vanredne situacije predstavlja skup mjera i postupaka koje FBA samostalno ili u suradnji s drugim članicama SOFS-a i drugim regulatornim institucijama poduzima u cilju preventivnog djelovanja i izbjegavanja kriznih situacija. Plan predviđa upravljanje i djelovanje u kriznim situacijama kada do njih dođe, kao odgovor na nastalu krizu u bankarskom sistemu ili neočekivane destabilizirajuće događaje, s ciljem sprečavanja ili umanjivanja negativnih efekata koji oni mogu imati na financijsku stabilnost. Plan za vanredne situacije sadrži i mjere i postupke, čiji je cilj da omoguće brzo djelovanje u smislu kapitalizacije bankarskog sistema, identifikaciju i rješavanje problematičnih banaka i ostalih problema prije nego što se oni pogoršaju, ako i kada ih kriza pogodi.

Implementacija Strategije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala“

U pogledu strukturnih reformi, FBA u okviru svojih zakonskih nadležnosti u periodu 2012. - 2016. godina vrši aktivnosti na implementaciji Strategije. Zbog sistemskog značaja i potrebe multi institucionalnog pristupa u implementaciji Strategije na razini Bosne i Hercegovine, u proces su uključene entitetske agencije za bankarstvo i CBBH, u čijoj je nadležnosti koordinacija bankarske supervizije u BiH.

Staretegija predstavlja generalne smjernice za implementaciju međunarodnih standarda za upravljanje rizicima i kapitalom banaka i usklađena je sa Strategijom ABRS-a.

Aktivnosti predviđene Strategijom obuhvaćaju vremenski period do zaključno sa 2018. godinom, a realiziraju se kroz godišnje operative planove.

1. Nacrt podzakonskog okvira u domenu Pilara 1

U skladu sa Strategijom za uvođenje „Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala" i Operativnim planom FBA sačinjen je nacrt podzakonskog okvira iz domena Pilara 1 koji se odnosi na izračun kapitalnih zahtjeva za kreditni, tržišni i operativni rizik prema standardiziranim pristupima. Izvršena je analiza usklađivanja i prilagođavanja sa najnovijim izmjenama u međunarodnom regulatornom okviru - CRD IV (Direktive o kapitalnim zahtjevima)/CRR - (Uredbe/regulatornog okvira za kapitalne zahtjeve) od 26.6.2013. godine i inkorporiran u jedan akt - nacrt Odluke o izračunavanju kapitala banaka.

2. Nacrt podzakonskog okvira po pitanju izvještavanja o kapitalu i kapitalnim zahtjevima banaka

Krajem 2013. godine otpočele su aktivnosti kroz Projektni tim u Agenciji za bankarstvo FBiH na sačinjavanju nacrta podzakonskog okvira u domenu izvještavanja o kapitalu i kapitalnim zahtjevima banaka, kroz jedinstveni okvir za izvještavanje - COREP u skladu sa tehničkim standardima, uputstvima, odnosno smjernicama koje propisuje Evropski bankarski autoritet - EBA, kao i primijenjenim praksama zemalja u okruženju.

3. Prednacrt podzakonskog okvira u domenu Pilara 2

U drugoj polovici tekuće godine, imenovani su timovi u okviru implementacije Strategije Agencije, za sačinjavanje prednacrta podzakonskog okvira u domenu Pilara 2, za upravljanje rizicima, postupak interne procjene adekvatnosti kapitala u bankama (ICAAP), kamatni rizik u bankarskoj knjizi i velike izloženosti banaka. Timovi su do kraja listopada/oktobra 2014. godine sačinili prednacrt spomenutih odluka iz domena Pilara 2.

Prednacrt Odluke o upravljanju rizicima predstavlja segment iz Pilara 2 - Supervizorski postupak, koji se odnosi na kvalitativne zahtjeve koje je banka dužna primijeniti u upravljanju rizicima kao sastavni dijelom zdravog korporativnog upravljanja i usko je povezana sa implementacijom procesa interne procjene adekvatnosti kapitala banaka.

Prednacrt Odluke o internom procesu procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) propisuje strategije, planove, postupak procjene, kao i način izvještavanja FBA o internom procesu procjene adekvatnosti kapitala banaka.

Prednacrt Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi propisuje minimalne zahtjeve za uspostavu sistema upravljanja kamatnim rizikom u knjizi banke koji bi bio primjeren vrsti, obimu i složenosti poslovanja i u skladu s profilom rizičnosti banke, a koji bi obuhvatio značajne izvore kamatnog rizika. Odlukom se uspostavlja i sistem izvještavanja o izloženostima kamatnom riziku u knjizi banke, kao i obaveza banke da provodi testiranja otpornosti na stres vezano uz kamatni rizik u knjizi banke uzimajući u obzir značajne izvore kamatnog rizika.

U ovom procesu, sačinjen je i prednacrt Odluke o velikim izloženostima banaka.

Nebankarski finansijski sektor

Nizak nivo ekonomske aktivnosti, kao i slaba domaća tražnja determinirali su kretanja u nebankarskom finansijskom sektoru kroz 2014. godinu.

Podaci o poslovanju MKO sektora ukazuju na blagi oporavak, međutim potrebno je dalje raditi na stabilizaciji i poboljšanju efikasnosti poslovanja. MKO sektor nastavlja pokazivati potrebe za konsolidacijom unutar sektora, čime bi se formirao manji broj jačih i zdravijih MKO. Osnovni cilj

konsolidacije je jačanje kapitalne osnove, stabilnosti i kvaliteta portfelja institucija, kako bi se osigurala veća dostupnost sredstava za financiranje i omogućilo pružanje povoljnijih i kvalitetnijih usluga klijentima.

MKO su nastavile smanjivati efektivne kamatne stope na mikrokredite, međutim one su i dalje jako visoke uslijed neopravdano visokih troškova poslovanja, te visokih cijena kapitala kojima se financira kreditni portfelj. S druge strane, rezerviranja za kreditne gubitke manja su za oko 30%, što je pokazatelj poboljšanja kvalitete aktive, ali i aktivnosti poduzetih na boljoj naplati i restrukturiranju loših kredita.

Od ukupnog iznosa mikrokredita, najveći dio je plasiran fizičkim osobama (preko 95%), od čega je najveći dio plasiran za financiranje sektora poljoprivrede.

S obzirom na sektorsku strukturu plasiranih kredita, a nakon elementarnih nepogoda koje su u maju 2014. godine zahvatile veliko područje BiH, u narednom periodu je moguće očekivati pogoršanje kvaliteta kreditnog portfelja MKO.

Agencija za banakarstvo FBiH je uputila Instrukciju za postupanje MKO u vezi s elementarnim nepogodama s ciljem iznalaženja olakšavajućih mjera za klijente čija je kreditna sposobnost ugrožena uslijed pretrpljenih šteta.

U okviru svojih nadležnosti vezanih za nadzor lizing društava FBA se rukovodi načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja kod lizing društava, kao i adekvatne zaštite korisnika financijskih usluga financiranih putem lizinga, s ciljem ostvarenja financijske stabilnosti pojedinačnih lizing društava i djelatnosti lizinga na razini FBiH.

Osim što je nastavljeno smanjenje obima lizing finansiranja, sektor lizinga i kroz 2014. godinu ostvaruje negativan financijski rezultat. Zabilježeni gubitak je u najvećem dijelu rezultat neadekvatnih poslovnih praksi u prethodnim periodima, koje su rezultirale pogoršanjem kvaliteta lizing potraživanja, a negativni finansijski rezultat utjecao je na pad aktive i smanjenje ukupnog kapitala lizing društava. U narednom periodu lizing društva trebaju dodatno da se fokusiraju na unaprjeđenju sustava naplate dospjelih nenaplaćenih potraživanja, te na unaprjeđenju prodajnih kapaciteta i kanala prodaje.

U strukturi novih plasmana, prema vrsti korisnika lizinga, dominiraju plasmani prema pravnim osobama (88% od ukupnog financiranja u prvoj polovici 2014), ponajviše uzrokovano činjenicom da je financiranje putem lizinga za fizičke osobe nepovoljnije, zbog obveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima, koji nisu PDV korisnici.

FBA je tijekom listopada/oktobra donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman obveza po osnovu lizing ugovora klijenata lizing društava koji su pogođeni elementarnim nepogodama.

Republika Srpska

Nakon osavremenjavanja propisa kojima se uređuje zaštita korisnika finansijskih usluga, kao i propisa koji uređuju blokadu računa dužnika, a koje je izvršeno u 2012. godini, reformske aktivnosti u bankarskom sektoru nastavljene su i u 2013. -2014. godini.

U proteklom periodu i u Republici Srpskoj u oblasti bankarstva nastavljene su aktivnosti na jačanju supervizije bankarskog sektora, sprovođenju aktivnosti i zadataka Agencije za bankarstvo RS u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, primjeni propisa i standarda iz oblasti zaštite prava korisnika finansijskih usluga usklađenih sa direktivama EU.

Nadalje, nakon osavremenjavanja zakona kojim se uređuje oblast tržišta hartija od vrijednosti i usklađivanja sa direktivama Evropske unije i međunarodnim standardima, a koje je izvršeno u 2012. godini, reformske aktivnosti u ovom sektoru nastavljene su i u 2013. -2014. godini.

U Republici Srpskoj u 2013. i 2014. godini usvojeni su:

Zakon o posebnim načinima izmirenja poreskog duga („Službeni glasnik Republike Srpske", broj 66/13), kojim se olakšava finansijski položaj privrednih subjekata pogođenih efektima ekonomske

krize, te održavanja likvidnosti i podsticanja zapošljavanja u privredi, i omogućeno reprogramiranje poreskih obaveza, pretvaranje poreskog duga u vlasnički udio u privrednom društvu, kao i predviđen otpis kamate ukoliko se izmiri cjelokupni dug u novcu.

Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 59/13), kojim je definisana poslovna tajna i postupanje sa tajnim podacima do kojih Agencija za bankarstvo Republike Srpske dolazi tokom vršenja nadzora i obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, a koje pitanje je bilo neophodno urediti kako zbog stabilnosti domaćeg finansijskog sektora, tako i međunarodne saradnje u oblasti nadzora bankarskog sektora.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 59/13), koji uređuje postupke privremene uprave i likvidacije, a sve u cilju preciznijeg utvrđivanja nadležnosti privremenih i likvidacionih upravnika, kao i nadležnosti Agencije za bankarstvo RS u ovim postupcima. Zakonom je vremenski ograničeno trajanje postupka privremene uprave najduže do godinu dana, u kojem roku je moguće ocijeniti vjerovatnoću oporavka banke i njenog funkcionisanja u uobičajenom režimu poslovanja.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu hartija od vrijednosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 59/13), koji ima za cilj: sistemsko i ujednačeno regulisanje oblasti uslovnog povećanja osnovnog kapitala konverzijom potraživanja u ulog, koja je definisana Zakonom o privrednim društvima i Zakonom o načinu izmirenja poreskog duga; preciznije definisanje apsolutnog roka zastare od šest godina od dana kada je prekršaj počinjen, a što je u skladu sa Zakonom o prekršajima Republike Srpske i definisanje roka u kojem se hartije od vrijednosti emitovane putem javne ponude uvrštavaju na berzu ili drugo uređeno javno tržište.

Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o tržištu hartija od vrijednosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 108/13) kojim je na adekvatan način utvrđen imunitet članova Komisije za hartije od vrijednosti Republike Srpske i drugih ovlašćenih lica u Komisiji.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju akcionarskih društava („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 59/13) kojim je izvršeno dalje usaglašavanje sa Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta 2004/25/EZ, usaglašavanje sa odredbama Zakona o privrednim društvima (utvrđivanje kontrolnog uticaja preko vlasničkog kapitala, a time i podizanja procenta akcija s pravom glasa, nakon čijeg sticanja nastaje obaveza preuzimanja, te brisanje odredaba koje se odnose na prinudnu kupovinu i prinudnu prodaju akcija), preciziranje slučajeva u kojima sticalac nije obavezan da objavi ponudu za preuzimanje, redefinisane odredaba koje uređuju cijenu u ponudi za preuzimanje i preciznije definisanje odredaba koje uređuju zajedničko djelovanje.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 20/14) - nastavljen je proces liberalizacije tekućih i kapitalnih transakcija sa inostranstvom, i to:

- kod tekućih poslova omogućeno je plaćanje, naplaćivanje i prenos prebijanjem, cesijom i preuzimanjem duga, samo na osnovu ugovora (ukinuto izdavanje prethodne saglasnosti Ministarstva finansija i smanjeni administrativni troškovi), dok je kod kapitalnih poslova ostavljena mogućnost da Vlada propiše uslove i način njihovog vršenja;
- u cilju smanjenja administriranja u realizaciji spoljnotrgovinskih poslova, produženi su rokovi kod izvoza i uvoza na godinu dana i pojednostavljen postupak izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom.

Osim zakonodavnih aktivnosti Republika Srpska je u cilju preduzimanja preventivnih mjera očuvanja finansijske stabilnosti, kao jedna od članica SOFS-a usvojila svoj Plan djelovanja u kriznim situacijama bankarskog sektora, koji predstavlja dio integralnog sistema planova djelovanja u kriznim situacijama u BiH.

U Republici Srpskoj, u skladu sa Zakonom o Komitetu za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske⁴⁶, redovno je zasjedao Komitet za koordinaciju nadzora finansijskog sektora RS i razmatrao sva relevantna pitanja stabilnosti finansijskog sektora Republike Srpske, uključujući sektor bankarstva, osiguranja i tržišta hartija od vrijednosti.

Regulatori finansijskog sektora (Agencija za bankarstvo Republike Srpske, Agencija za osiguranje Republike Srpske i Komisija za hartije od vrijednosti Republike Srpske) su vršeći svoju regulatornu funkciju kontinuirano osavremenjavali svoje akte tj. donosili akte iz svoje nadležnosti kojima se bliže uređuju poslovanje banaka, osiguravajućih društava i učesnika tržišta hartija od vrijednosti. Detaljne izvještaje za svaki podsegment finansijskog tržišta dat je u godišnjim izvještajima relevantnih privremenih pododbora (Pododbor za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbor za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku) koji prate napredak BiH u usklađivanju domaćeg zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU.

Posebno skrećemo pažnju na podzakonske akte koje je Agencija za bankarstvo Republike Srpske donijela u cilju implementacije Strategije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala“ - Bazel II (odluke koje uređuju minimalne standarde za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, upravljanje informacionim sistemima u bankama i upravljanje eksternalizacijom, savjesno postupanje članova organa banke, procjenu članova organa banke, politiku i prakse naknada zaposlenim u banci i drugo).

Pored navedenog, Agencija za bankarstvo Republike Srpske je u junu 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za kreditne obaveze klijenata koji su ugroženi elementarnim nepogodama⁴⁷, kojom se propisuju posebne mjere koje se odnose na kreditne obaveze klijenata banke, koji su ugroženi elementarnim nepogodama i posljedicama elementarnih nepogoda koje su se desile u maju 2014. godine, kao i posebni standardi za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive koje banke mogu primjenjivati ako klijentima odobre posebne namjene.

Saradnja sa supervizorima majki-banaka iz EU koje imaju svoje subsidiarne banke u RS

Agencija za bankarstvo Republike Srpske redovno učestvuje na Koledžima supervizora koje organizuju regulatori iz Slovenije i Srbije. Dopusnima Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske, kojim se uređuje poslovna tajna i postupanje sa povjerljivim informacijama, otklonjene su prepreke za potpisivanje Memoranduma sa austrijskim supervizorom

Planirane aktivnosti 2015.-2016. godine

U 2015. godini izradiće se novi Zakon o bankama, u čijoj izradi će se koristiti preporuke Bazelskog komiteta, relevantnih direktiva i regulativa Evropske unije, te preporuke međunarodnih finansijskih institucija (MMF-a, OECD-a i slično). U procesu osavremenjivanja propisa, posebna pažnja biće posvećena: upravljanju rizicima bankarskog poslovanja, unapređivanju i jačanju kontrolne funkcije Agencije za bankarstvo, sa akcentom na razvijanje posebnog režima systemske i konsolidovane supervizije, zahtjevima za izradu detaljnih planova rješavanja problema od samih banaka, kupovini i preuzimanju imovine i obaveza banaka, postupku likvidacije banaka, kao i ostalim bitnim pitanjima od značaja za rješavanje problema u bankama. U cilju rješavanja loše aktive, preduzeće se aktivnosti i stvoriti zakonske pretpostavke za restrukturiranje problematičnih kredita, te prodaju i prenos potraživanja po kreditima na druga pravna lica.

Prema Planu djelovanja u kriznim situacijama, vršiće se ocjena ekonomske opravdanosti i ispunjenosti kriterijuma za preduzimanje određenih mjera predviđenih Planom, u cilju rješavanja identifikovanih problema u poslovanju pojedinačne banke i očuvanja stabilnosti finansijskog sektora. Kontinuirano će se razmatrati i pratiti izvršenje aktivnosti predviđenih Planom, sa posebnim osvrtom

⁴⁶ "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 49/09.

⁴⁷ "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 57/14.

na unapređivanje zakonodavnog okvira, praćenje i razmjenu informacija, preduzimanje mjera za oporavak sistemski značajnih banaka, analizu efekata preduzetih mjera i slično.

U skladu sa nadležnostima utvrđenim zakonom, Komitet za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske pratiće stanje u bankarskom sistemu i ostalim segmentima finansijskog sektora, predlagati mjere radi očuvanja njegove stabilnosti, kao i preduzimati aktivnosti u cilju jačanja nadzora nad učesnicima finansijskog sektora, te ranog otkrivanja rizika na finansijskom tržištu. Takođe, Komitet će nastaviti aktivnosti na unapređivanju zaštite prava i interesa korisnika finansijskih usluga, kao i njihove edukacije.

Zbog nepovoljnog stanja u segmentu naplate kreditnih potraživanja koje dovodi do porasta kreditnog rizika i kreditnih gubitaka, te pada profitabilnosti, u narednom periodu ćemo insistirati na kapitalnom jačanju banaka, stavljanju ostvarene dobiti u funkciju povećanja kapitala, kao i vršenju pojačane kontrole nivoa dospjelih potraživanja, a posebno nekvalitetnih kredita.

Takođe, pripremiće se Strategija upravljanja bankama u državnom vlasništvu, definišući jasne planove i izlazne strategije.

Oporavak tržišta hartija od vrijednosti prvenstveno je uslovljen oporavkom i jačanjem realnog sektora, stvaranjem povoljnog ambijenta za privlačenje domaćih i stranih investitora, povećanjem kredibiliteta pojedinačnih emitenata, te kontinuiranom edukacijom o prednostima učestvovanja na tržištu hartija od vrijednosti, uz istovremeno usklađivanje sa regulativom i praksama razvijenih tržišta, direktivama Evropske unije i međunarodnim standardima. Takođe, nastaviće se aktivnosti na usvajanju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima, a koji će obezbijediti preduslove za transformaciju zatvorenih investicionih fondova i afirmisanje industrije investicionih fondova u skladu sa međunarodnom praksom.

U cilju daljeg razvoja sektora osiguranja u Republici Srpskoj i stvaranja regulatornih pretpostavki za postepenu liberalizaciju cijena u obaveznim osiguranjima u saobraćaju, nastaviće se aktivnosti na izradi Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju, nakon čega će se pristupiti i neophodnim izmjenama i dopunama Zakona o društvima za osiguranje, u smislu propisivanja mjera za efikasniji nadzor slobodnog određivanja premije, te izvršiti usklađivanje minimalnog nivoa kapitalnih zahtjeva sa relevantnim direktivama EU. Takođe, u 2015. godini preduzimaće se aktivnosti u cilju razvijanja svijesti o prednostima osiguranja imovine od prirodnih nepogoda, te analizirati mogućnosti i način podsticanja tražnje za ovom vrstom osiguranja u Republici Srpskoj.

U 2015. godini usvojiće se nova Strategija razvoja Investiciono-razvojne banke Republike Srpske i Strategija razvoja Garantnog fonda Republike Srpske, smanjujući troškove i prilagođavajući njihovu organizacionu strukturu, sa ciljem da navedene institucije još jasnije pozicioniramo kao glavne oslonce privrednog razvoja Republike Srpske.

Naime, Investiciono-razvojna banka Republike Srpske je u prethodnom periodu, posebno u periodu krize i poslije krize, bila osnovni oslonac i podrška ne samo privrednom, nego i finansijskom sektoru Republike Srpske. Međutim, smatramo da strategiju IRBRS treba usmjeriti prvenstveno u pravcu kreiranja fonda za početni biznis, koji će imati važnu ulogu u kreiranju preduzetništva, omogućavajući prvenstveno mladim ljudima sa željom i idejom za biznis, da pokrenu posao i izvrše samozapošljavanje. Ujedno, potrebno je intenzivnije raditi na restrukturiranju portfelja gdje je IRBRS manjinski akcionar, te ubrzati privatizaciju neprivatizovanog državnog kapitala. Nova strategija IRBRS zahtijevaće i promjenu organizacione strukture IRBRS, uspostavljanje jednostavniju i efikasniju organizacionu strukturu, uz povećanje odgovornosti zaposlenih, te smanjenje troškova. Ujedno, unapređivanje međunarodne saradnje IRBRS sa međunarodnim finansijskim institucijama biće jedan od veoma važnih zadataka IRBRS u narednom periodu.

4.2.3. Tržište rada

Tržište rada u BiH i u 2014. godini karakteriše veoma niska stopa formalne i visok udio neformalne zaposlenosti, te visoka nezaposlenost i neaktivnost radno sposobnog stanovništva.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u septembru 2014. godine, broj zaposlenih u pravnim licima u BiH iznosio je 704.724, a od toga 290.561 žena. U odnosu na avgust 2014. godine broj ukupno zaposlenih u pravnim licima se povećao za 0,4%, a broj zaposlenih žena se takođe povećao i to za 0,5%.

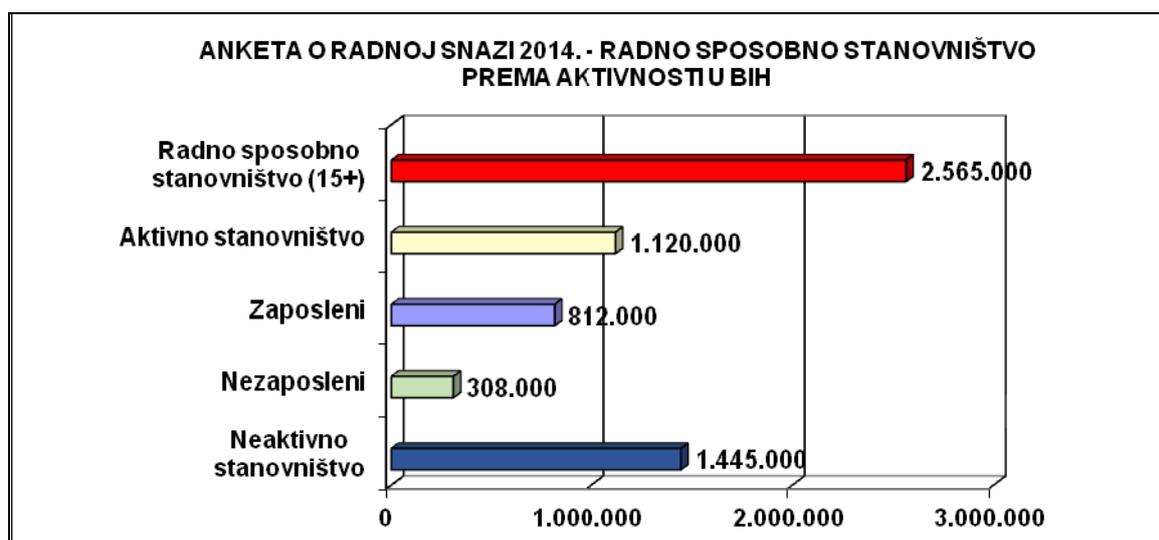
Prema podacima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini sa 31.10.2014. godine na evidencijama je prijavljeno 547.590 nezaposlenih lica, što u odnosu na 30.09.2014. godine predstavlja smanjenje za 347 lica ili 0,06%. Od ukupnog broja lica koja traže zaposlenje, njih 279.766 ili 51,09% su žene.

Tabela 4: Registrovana nezaposlenost – BiH / entiteti – oktobar 2014. godine

	Bosna i Hercegovina	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko - Distrikt BiH
Registrovana nezaposlenost - 31.10.2014.	547.590	392.646	142.825	12.119
Registrovana nezaposlenost - 30.09.2014.	547.937	391.856	143.955	12.126
Indeks 31.10.2014./ 30.09.2014	99,94	100,20	99,21	99,94

U strukturi lica koja traže zaposlenje, zaključno sa 31.10.2014. godine, NKV radnika je 148.742 ili 27,16%, PKV 10.091 ili 1,84%, KV 188.582 ili 34,44%, VKV 3.219 ili 0,59%, NSS 1.575 ili 0,29%, SSS 147.480 ili 26,93%, VŠS 7.493 ili 1,37% i VSS 40.408 ili 7,38%. Najveći broj evidentirane nezaposlenosti čine lica sa trećim stepenom obrazovanja KV radnici 34,44%, te NKV radnici 27,16%. Stopa registrovane nezaposlenosti za septembar 2014. godine iznosila je 43,7% i u odnosu na avgust 2014. godine smanjila se za 0,3 postotna poena.

Prema rezultatima Ankete o radnoj snazi za 2014. godinu⁴⁸, u BiH radnu snagu (ekonomski aktivno stanovništvo) je činilo 1.120.000 lica, dok je broj neaktivnih iznosio 1.445.000 lica. Stopa zaposlenosti veća je u odnosu na 2013. godinu za 0,1% i u 2014. godini bila je 31,7%. Stopa nezaposlenosti ostala je nepromjenjena u 2014. godini i iznosila je 27,5%.

⁴⁸ Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anкета o radnoj snazi.

Prema ovoj Anketi, polna struktura nezaposlenih bila je: 55,8% muškaraca i 44,2% žena. Obrazovna struktura nezaposlenosti pokazuje da najveći udio 68,3% čine lica sa završenom srednjom školom, 19,7% su lica sa osnovnim obrazovanjem i niže, dok je 12,0% završilo višu školu, fakultet, akademiju, magisterij ili doktorat.

Prijedlozi za jačanje ponude i potražnja radne snage

- Usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta je dugotrajan, ali neophodan proces. Neophodno je napraviti i uskladiti plan aktivnosti radi usklađivanja upisne politike u srednjem i visokom obrazovanju sa potrebama tržišta rada (upisna politika u srednjem i visokom obrazovanju nije usaglašena sa potrebama tržišta rada i više od 1/3 nezaposlenih lica na biroima rada je nezaposlivo iz tog razloga);
- Buduće tržište rada preferira kvalitetan i fleksibilan sistem obrazovanja, fleksibilnost u izboru posla i zapošljavanju, kvalitet nastave treba biti usklađen sa potrebama poslodavaca, jer završeni učenici i studenti ne posjeduju dovoljan fond znanja, vještina i sposobnosti;
- Svijet rada i potrebe se vrlo brzo mijenjaju što je presudno za primjenu koncepta cjeloživotnog učenja i permanentno sticanje novih znanja i vještina (stručno obrazovanje i osposobljavanje);
- Treba unaprijediti aktivne mjere zapošljavanja kao instrument za regulisanje tržišta rada, neposredno usmjerene ka smanjenju nezaposlenosti;
- Uspostaviti sistem za pružanje potrebnih informacija o tržištu rada, osposobljavanje za vještine i znanja za kojima su iskazane potrebe, profesionano informisanje i usmjeravanje u pravcu iskazanih potreba;

U cilju unapređenja fleksibilnosti tržišta rada, moguće je učiniti napredak:

- Nastaviti proces unapređenja zakonodavstva iz oblasti rada, zapošljavanja, obrazovanja i drugih propisa koji se tiču politike tržišta rada;
- Sistemski ohrabriti i osnažiti privatnu inicijativu za pokretanje malog biznisa u sektoru proizvodnje, prvenstveno na osnovu postojećih resursa i uslužnih djelatnosti;
- Obezbjediti ostvarivanje prava pojedinaca na način da ne budu spriječeni u traženju posla zbog straha da će izgubiti određena socijalna prava.

U cilju stabilizacije na tržištu rada treba dodatno intenzivirati aktivnu politiku zapošljavanja u 2015. godini, kroz:

- Jačanje funkcije posredovanja pri zapošljavanju institucionalnim jačanjem Zavoda za zapošljavanje;
- Nastavak aktivnosti na realizaciji aktivnih mjera zapošljavanja započetih u 2014. godini;
- Unapređivanja i podizanja nivoa socijalnog dijaloga i tripartitne saradnje sa reprezentativnim socijalnim partnerima.

Federacija BiH

Opterećenje rada odnosno, relativno visoke stope doprinosa, neusklađenost entitetskih propisa koji reguliraju ovu oblast i nedovoljna finansijska disciplina, negativno utiču na poslovni ambijent i imaju uzimajući i druge faktore za posljedicu nekurentnu domaću privredu, praćenu visokom stopom nezaposlenosti, neprijavlivanjem zaposlenika na obavezna osiguranja, te rad na crno. U Federaciji Bosne i Hercegovine značajan je broj naknada iz osnova radnog odnosa na koje se ne plaćaju doprinosi za obavezna osiguranja. Prava na naknade iz osnova radnog odnosa kao i visina naknada je regulirana kolektivnim ugovorima, gdje mjesečne naknade na koje se ne plaćaju doprinosi i porez na dohodak iznose više od najniže mjesečne plate zaposlenog utvrđene kolektivnim ugovorom.

Takođe, na nivou Federacije BiH nisu jednim zakonom obuhvaćeni svi obveznici doprinosa za socijalna osiguranja, već samo obveznici iz osnova radnog odnosa, što ima za posljedicu da se osnovice i stope za pojedine kategorije osiguranika reguliraju različito od kantona do kantona.

Temeljni ciljevi su stvaranje povoljnijeg poslovnog ambijenta, smanjenja opterećenja poslodavaca po osnovu troškova za plaće, smanjenja „rada na crno“, fiskalna stabilnost fondova za socijalno osiguranje, harmonizacija entitetskih propisa, stimuliranje zapošljavanja i jačanje discipline u oblasti plaćanja doprinosa.

U 2015. godini izvršiti detaljnu analizu važećih propisa, ocjenu stanja i predložiti moguća rješenja.

U periodu od 2015. do 2017. godine pratiti realizaciju predloženih rješenja i dalje postepeno uvoditi nove mjere radi realizacije utvrđenih ciljeva, a za ostvarivanje navedenog cilja pravni instrumenti je Zakon o doprinosima.

Rizici:

- Osjetljivost sistema penzijske i invalidske, zdravstvene zaštite i zaštite u slučaju nezaposlenosti, zahtijeva da predložene mjere osiguraju stabilnost i održivost vanbudžetskih fondova kao i efikasno provođenje reformi u ovim oblastima.
- Otpor od strane interesornih grupa i nemogućnost izmjene kolektivnih ugovora i redefiniranje prava zaposlenika.
- Privredna i ekonomska situacija u zemlji, odnosno, realizacija ostalih mjera koje dovode do privrednog napretka, privlačenja velikih investicija i novog zapošljavanja.

Republika Srpska

U oblasti rada i zapošljavanja, Vlada Republike Srpske će dijalogom i saradnjom sa socijalnim partnerima raditi na stvaranju povoljnog ambijenta za privređivanje, unapređivanje kolektivnog pregovaranja, ostvarivanje i zaštitu prava zaposlenih konvencionalnim i alternativnim metodama rješavanja sporova. Vlada će se boriti za svako radno mjesto programima podrške privredi ili kreativnijim programima zapošljavanja, da bi sredstva namijenjena za ovu svrhu imala jasno preciziran cilj, a rezultati davanja imali mjerljiv učinak.

Glavni ciljevi reforme tržišta rada su ublažavanje posljedica ekonomske krize na tržištu rada, povećanje fleksibilnosti tržišta rada, jačanje socijalnog dijaloga na granskim nivoima, doprinijeti očuvanju stabilnog okruženja za poslodavce te očuvanje socijalnog mira. Kako bi se postigli navedeni ciljevi aktivno će se raditi na povećanju najniže plate, s ciljem poboljšanja ekonomskog i socijalnog položaja radnika.

Kada govorimo o reformama na tržištu rada izvršiće se reformisanje i inoviranje pravnog okvira uređenja oblasti rada. Izradiće se novi Zakon o državnim službenicima i Zakon o radu, da bi se postigla veća efikasnost i odgovornost administracije, ali i veća fleksibilnost, između ostalog, i kada je riječ o premještaju i mobilnosti radne snage.

U cilju utvrđivanja realne ponude radne snage na tržištu rada, obezbijediće se da se evidencije nezaposlenih lica iz Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, koji su na evidenciji zbog zdravstvenog osiguranja, vode u Fondu zdravstvenog osiguranja, jer ne čine aktivnu ponudu radne snage.

U 2015. godini planira se uraditi sveobuhvatna analiza poreskog sistema i učešća poreskih prihoda u BDP-u, uključujući pri tome pomoć eksperata Evropske komisije, Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda, sa ciljem kreiranja optimalnog poreskog opterećenja, da bi i kroz taj vid dali podršku očekivanom privrednom rastu, povećanju zaposlenosti i ekonomskom razvoju Republike Srpske. Posebna pažnja će biti posvećena iznalaženju optimalnog poreskog opterećenja oporezivanja

rada (porez na dohodak i obavezni doprinosi). Pri sprovođenju ovih aktivnosti, svakako će se voditi računa o eliminisanju posljedica poreske konkurencije u okviru Bosne i Hercegovine.

4.2.4. Reforme javnih finansija

Federacija BiH

Vlada Federacije BiH kod federalnih budžetskih korisnika nastavlja sprovođiti restriktivnu politiku u domenu plaća kroz ograničavanje rasta broja zaposlenih uz zadržavanje osnovice za obračun plaće na istom nivou. Važno je naglasiti da će u 2015. godini na svim nivoima vlasti doći do povećanja iznosa na poziciji plaća zbog zakonskog prava izabranih zvaničnika i savjetnika da, ukoliko se nisu vratili na radno mjesto prije imenovanja ili nisu našli novi posao, narednih 12 mjeseci (zvaničnici) odnosno 6 mjeseci (savjetnici) primaju plaću koju su primali u prethodne četiri godine.

Usvajanje novog Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine, kojim su uvedena fiskalna pravila, budžetski nadzor i izjava o fiskalnoj odgovornosti, i koji je stupio na snagu 1.1.2014. godine, predstavlja jedan od važnijih koraka u unapređenju budžetskog procesa u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Jedna od mjera Vlade Federacije Bosne i Hercegovine predstavljena u dokumentu EFP-a za 2014. godinu je iznalaženje rješenja za smanjenjem opterećenja poslodavaca u sjeni neporeznih dadžbina, a time poboljšanja poslovnog ambijenta.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, od strane različitih nivoa vlasti (najviše nižih nivoa – kantoni i općine) uveden je veliki broj neporeznih nameta, koji nisu pod kontrolom centralne Vlade, koja nema nikakvog uticaja na njihovo uvođenje.

Pojedine vrste ovih nameta direktno povećavaju troškove poslovanja, utiču na finansijski rezultat poslodavca i kao takvi djeluju destimulativno na nova investiranja, a time i rast zaposlenosti.

Opredjeljenje Vlade Federacije BiH u 2014. godini je bilo, da se na jedinstven i sveobuhvatan način izvrši detaljna analiza postojećeg broja neporeznih prihoda i ostalih parafiskalnih davanja u Federaciji BiH, kako bi se mogle poduzet određene mjere u cilju smanjenja istih i njihovog stavljanja pod kontrolu centralne vlade.

Iz tih razloga Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je donijela Zaključak sa prijelogom mjera u pravcu izmjene obveznika plaćanja osnovice za obračun i obračunske stope za naknadu za općekorisne funkcije šuma, opću vodnu naknadu i članarinu turističkim zajednicama, kao najvećim nametima koji direktno utiču na poslovanje privrednih subjekata.

Navedene aktivnosti će biti praćene izmjenom propisa kojima su ove naknade regulisane, te su data zaduženja resornim ministarstvima za izradu izmjene propisa iz navedenih oblasti.

Republika Srpska

U procesu reforme upravljanja javnim finansijama, uvođenjem programskog budžetiranja u narednom srednjoročnom periodu, stvorit će se pretpostavke za dodatne uštede. Tokom 2014. godine, u saradnji sa projektnim timom EU, kao tehničkom podrškom, provođeno je niz obuka sa budžetskim korisnicima koje su imale za cilj definisanje jasnije vizije između budžetskih programa i strateških dokumenata ministarstava, a isto će se nastaviti i u 2015. godini. Naime, jasnim definisanjem ciljeva, programa i aktivnosti, javna sredstva će se usmjeriti na realizaciju postavljenih ciljeva sa definisanim učincima i rezultatima koji će biti mjerljivi. Na taj način prepoznat će se

odgovornost za izvršavanje ili neizvršavanje postavljenih ciljeva, kao i odgovornost o utrošenim javnim sredstvima.

U narednom periodu planira se da izdvajanje za plate ostanu na istom nivou. Treba naglasiti da iznos plata ostaje na nivou izvršenog povećanja plata iz aprila 2014. godine. Planirane su takođe značajne uštede na poziciji rashoda za bruto naknade troškova i ostalih ličnih primanja zaposlenih. Osim toga, Vlada će u najskorije vrijeme definisati mjere za racionalizaciju javne uprave, uključujući i zamrzavanje zapošljavanja, ograničavanje fonda plata, smanjenje broja zaposlenih nezapošljavanjem novih radnika nakon penzionisanja onih koji su za to ispunili uslove i slično.

Fiskalna konsolidacija obezbijediće se, između ostalog, i usvajanjem principa fiskalne odgovornosti, te novim Zakonom o finansijskom upravljanju i kontrolom u javnom sektoru. Na taj način onemogućiće se stvaranje obaveza budžetskih korisnika iznad nivoa sredstava datih budžetom, te uvesti veća transparentnost i odgovornost u trošenju javnih sredstava, sa ciljem dodatnog fiskalnog jačanja ukupnog budžetskog sistema Republike Srpske.

U 2015. godini, u saradnji sa Savezom opština i gradova, uspostaviće se Registar svih podsticaja i subvencija iz budžeta Republike i budžeta jedinica lokalne samouprave, radi bolje kontrole i praćenja namjenske upotrebe budžetskih sredstava.

Posebna pažnja u 2015. godini biće posvećena aktivnostima na uvođenju trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor, da bi se omogućila bolja kontrola trošenja sredstava.

4.3. Budžetske implikacije značajnih makroekonomskih strukturalnih reformi

Ukupan efekat mjera i politika prezentirani su u tabelama 9 (u prilogu). U Federaciji BiH neto efekat je pozitivan i odražava implementaciju zakona kojima se obezbjeđuju dodatni prihodi. Republika Srpska takođe ima pozitivan neto efekat mjera koje s jedne strane obezbjeđuju dodatne prihode, a sa druge strane uštede u potrošnji.

5. PRILOZI

Tabela 1a: Makroekonomski izgledi

	ESA kod	God.	God.	God.	God.	God.	God.
		2013	2013	2014	2015	2016	2017
		Nivo (mlrd. €)	Stopa promjene				
1. Realni BDP po tržišnim cijenama	B1*g	13,618	0,7	1,1	3,4	4,0	4,4
2. Tekući BDP po tržišnim cijenama	B1*g	13,962	2,6	2,5	4,4	5,5	6,4
Komponente realnog BDP-a							
3. Rashodi osobne potrošnje	P3	11,266	0,2	1,6	1,8	2,0	2,4
4. Rashodi javne potrošnje	P3	3,079	-0,5	0,3	0,8	1,2	1,0
5. Investicije u stalna sredstva	P51	2,482	-1,2	10,6	7,5	11,9	10,6
6. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti (% BDP)	P52+P53	0,079	-62,3	95,6	46,7	-80,4	-295,5
7. Izvoz roba i usluga	P6	4,023	7,0	5,0	6,6	5,3	5,6
8. Uvoz roba i usluga	P7	7,310	1,6	7,5	3,4	2,6	2,7
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		16,8	-0,2	3,1	3,0	4,1	4,3
10. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti	P52+P53	0,1	-0,3	0,2	0,2	-0,5	-0,3
11. Eksterni bilans roba/usluga	B11	-3,3	1,2	-2,3	0,2	0,3	0,4

Tabela 1b: Kretanje cijena

Procentne promjene, godišnji prosjeci	ESA kod	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
1. Deflator BDP-a		1,9	1,4	1,0	1,4	2,0
2. Deflator osobne potrošnje		0,8	-0,7	1,0	0,8	1,2
3. Usklađeni indeks potrošačkih cijena HICP ⁴⁹		:	:	:	:	:
4. Promjena državnog indeksa potrošačkih cijena		-0,1	-0,7	1,0	0,9	1,2
5. Deflator javne potrošnje		0,0	7,5	0,8	0,8	2,0
6. Deflator ulaganja		-0,5	1,0	1,6	1,8	1,7
7. Deflator cijene izvoza (robe i usluge)		-1,1	-0,9	1,3	1,5	2,4
8. Deflator cijene uvoza (robe i usluge)		-3,3	-1,0	1,4	0,5	1,0

⁴⁹ Agencija za statistiku BiH ne objavljuje HICP.

Tabela 1c: Razvoj događanja na tržištu rada

	ESA kod	2013	2013	2014	2015	2016	2017
		Nivo	Nivo/Stopa promjene				
1. Stanovništvo (u hiljadama)			3.831,6	3.831,7	3.831,8	3.831,9	3.832,0
2. Stanovništvo (stopa rasta u %)			-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Radno aktivno stanovništvo (broj lica)			2.598,1	2.565,0	2.572,7	2.583,0	2.593,3
4. Stopa učešća			43,6	43,7	43,8	44,0	44,3
5. Zaposlenost, broj lica			821,6	812,0	822,6	835,7	853,3
6. Zaposlenost, radnih sati			:	:	:	:	:
7. Zaposlenost (stopa rasta u %)			1,0	-1,2	1,3	1,6	2,1
8. Zaposlenost u javnom sektoru (broj lica)			183,8	184,7	:	:	:
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast u %)			1,4	0,5	:	:	:
10. Stopa nezaposlenosti			27,5	27,5	27,0	26,4	25,6
11. Radna produktivnost, lica		33,5	-0,3	2,3	2,1	2,4	2,2
12. Radna produktivnost, radnih sati			:	:	:	:	:
13. Naknade zaposlenima	D1	13,2	0,7	:	:	:	:

Napomena: Podaci za radno sposobno stanovništvo, zaposlenost i stope nezaposlenosti su preuzeti iz Ankete o radnoj snazi za 2013. i 2014. godinu. Agencija za statistiku BiH ne objavljuje podatak o broju zaposlenih po radnom satu. Podatak o zaposlenim u javnom sektoru ne objavljuje Agencija za statistiku BiH. Navedeni administrativni podatak u tabeli 1c (stavka 8.) je zbir broja zaposlenih u javnoj upravi, zdravstvu i obrazovanju. Ovaj podatak obuhvata ne samo zaposlene u državnim školama i zdravstvu već i zaposlene u privatnim školama i zdravstvu. S toga, podatak u potpunosti ne prezentira broj zaposlenih u javnom sektoru (kao i prethodnih godina). Stope rasta za broj zaposlenih i nezaposlenih lica u 2014. godini u tabeli 1c nisu jednake stopama rasta iz tekstualnog dijela NERP-a, jer su u tekstualnom dijelu NERP-a (Poglavlje 2.) prezentirani administrativni podaci koje objavljuje Statistika, a u tabeli 1c su prezentirani anketni podaci. Kompenzacije zaposlenim su preuzete iz nacionalnih računa i izražene u milijardama KM (projekcije za ovu stavku nisu raspoložive). Stavka 4. Stopa učešća - odnosi se na učešće radne snage u radno sposobnom stanovništvu (anketni podaci).

Tabela 1d: Sektorski bilansi

Procenti BDP-a	ESA kod	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
1. Neto kreditiranje/zaduživanje prema ostatku svijeta	B.9	-7,5	-3,9	-5,5	-5,2	-4,6
od čega:						
- Bilans roba i usluga		-22,9	-19,8	-21,3	-20,4	-18,8
- Bilans primarnog dohotka & transfera		14,2	14,7	14,6	14,1	13,1
- Kapitalni račun		1,2	1,2	1,2	1,2	1,1
2. Neto kreditiranje/zaduživanje privatnog sektora	B.9/ EDP B.9	-6,0	-2,1	-3,8	-3,6	-4,0
3. Neto kreditiranje/zaduživanje opće vlade		-1,5	-1,8	-1,7	-1,6	-0,6
4. Statistička nepodudarnost						

Tabela 1e: BDP, ulaganja i bruto dodana vrijednost

	ESA kod	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
BDP i ulaganje						
<i>Nivo BDP-a po trenutnim tržišnim cijenama (u domaćoj valuti)</i>	B1g	28,0	28,7	30,0	31,6	33,7
Omjer ulaganja (% BDP)		16,8	18,3	19,1	20,7	21,8
Rast bruto dodane vrijednosti, procentualne promjene pri stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		16,1	:	:	:	:
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		4,8	:	:	:	:
3. Građevinarstvo		-3,3	:	:	:	:
4. Usluge		0,7	:	:	:	:

Tabela 1f: Razvoj događanja u vanjskom sektoru

		God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
1. Bilans tekućeg računa (% BDP)	% BDP	-5,5	-6,8	-6,4	-5,7	-5,0
2. Izvoz roba	Mlrd. KM	5,5	5,9	6,4	6,9	7,6
3. Uvoz roba	Mlrd. KM	13,3	14,2	14,9	15,4	15,9
4. Trgovinski bilans	Mlrd. KM	-7,8	-8,3	-8,5	-8,4	-8,4
5. Izvoz usluga	Mlrd. KM	2,9	2,9	3,0	3,2	3,4
6. Uvoz usluga	Mlrd. KM	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
7. Bilans usluga	Mlrd. KM	2,3	2,2	2,3	2,5	2,6
8. Neto kamatna plaćanja iz inostranstva	Mlrd. KM	-0,2	-0,2	:	:	:
9. Neto prihod po ostalim faktorima iz inostranstva	Mlrd. KM	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
10. Tekući transferi	Mlrd. KM	3,7	3,8	3,8	3,7	3,6
11. <i>Od čega</i> iz EU	Mlrd. KM	:	:	:	:	:
12. Bilans tekućeg računa	Mlrd. KM	-1,5	-2,0	-1,9	-1,8	-1,7
13. Kapitalni i finsnsijski račun	Mlrd. KM	1,3	2,0	:	:	:
14. Direktna strana ulaganja	Mlrd. KM	0,4	0,8	:	:	:
15. Rezerve u stranoj valuti	Mlrd. KM	0,7	0,6	:	:	:
16. Vanjski dug	Mlrd. KM	:	:	:	:	:
17. <i>Od čega</i> : javni	Mlrd. KM	:	:	:	:	:
18. <i>O/č</i> : denominirano u stranoj valuti	Mlrd. KM	:	:	:	:	:
19. <i>O/č</i> : prispjele otplate	Mlrd. KM	:	:	:	:	:
20. Tečaj naspram Eura (kraj godine)	NCU/EUR	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
21. Tečaj naspram Eura (godišnji prosjek)	NCU/EUR	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
22. Neto štednja u stranoj valuti (stavke 21-25: % BDP)	% BDP	:	:	:	:	:
23. Domaća privatna štednja	% BDP	:	:	:	:	:
24. Domaća privatna ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:
25. Domaća javna štednja	% BDP	:	:	:	:	:
26. Domaća javna ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:

Tabela 1g: Pokazatelji održivosti

	Dimenzija	God. 2010	God. 2011	God. 2012	God. 2013	God. 2014
1. Bilans tekućeg računa	% BDP	-5,9	-9,3	-8,6	-5,5	-6,8
2. Pozicija neto međunarodnog ulaganja	% BDP	-55,5	-57,2	-58,0	-53,4	:
3. Izvozni tržišni udjeli	% g/g	:	:	:	:	:
4. Realni efektivni tečaj	% g/g	-0,9	0,4	-0,8	-1,8	:
5. Nominalni jedinični troškovi rada	% g/g	-1,1	-0,5	1,7	-4,5	:
6. Privatni sektor, protok kredita	% BDP	:	:	:	:	:
7. Zaduženje privatnog sektora	% BDP	:	:	:	:	:
8. Zaduženje opće vlade	% BDP	22,4	23,2	34	30	31,5

Napomena: Nominalni jedinični troškovi rada su kalkulirani na slijedeći način: Sredstva zaposlenih (nacionalni računi) po zaposleniku (anketa o radnoj snazi)/nominal BDP (tekuće cijene u KM) po ukupnom broju zaposlenih u BiH (ARS). Podatak za 2014. nije raspoloživ jer Agencija za statistiku BiH nije objavila sredstva zaposlenih (nacionalni računi). Referentna baza indeksa je 2008=100.

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Konsolidovana BiH

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-1,5	-1,8	-1,7	-1,6	-0,6
2. Centralna vlada	S1311	-1,2	-1,7	-1,6	-1,5	-0,6
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,1
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	40,8	40,2	38,9	36,5	35,0
7. Ukupna potrošnja	TE	42,3	42,1	40,6	38,1	35,6
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-1,5	-1,8	-1,7	-1,6	-0,6
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	0,6	0,8	0,9	0,9	0,8
10. Primarni bilans		-0,8	-1,0	-0,8	-0,7	0,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		20,7	20,2	19,7	18,9	18,2
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	17,4	17,0	16,6	16,0	15,3
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	3,2	3,0	2,9	2,8	2,8
12c. Porez na kapital	D91	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
13. Socijalni doprinosi	D61	14,6	14,5	13,9	13,0	12,4
14. Prihod od imovine	D4	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		5,3	5,4	5,2	4,5	4,3
16=6. Ukupan prihod	TR	40,8	40,2	38,9	36,5	35,0
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		35,3	34,7	33,6	31,9	30,6
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	18,9	18,5	17,9	17,0	16,0
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	15,9	16,0	15,5	14,5	13,6
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	15,9	16,0	15,5	14,5	13,6
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	0,6	0,8	0,9	0,9	0,8
20. Subvencije	D3	1,3	1,1	1,1	1,0	0,9
21. Investicije u stalna sredstva	P51	3,8	4,0	3,7	3,3	2,9
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		1,8	1,7	1,5	1,5	1,4
23. Ukupna potrošnja	TE	42,3	42,1	40,6	38,1	35,6
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	11,5	11,4	11,2	10,6	10,1

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije BiH

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
2. Centralna vlada	S1311	0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	3,5	3,2	3,0	2,8	2,6
7. Ukupna potrošnja	TE	3,2	3,3	3,2	3,0	2,8
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Primarni bilans		0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		2,7	2,6	2,5	2,4	2,2
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2,7	2,6	2,5	2,4	2,2
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5					
12c. Porez na kapital	D91					
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		0,8	0,6	0,5	0,4	0,4
16=6. Ukupan prihod	TR	3,5	3,2	3,0	2,8	2,6
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		2,7	2,6	2,5	2,4	2,2
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	2,9	3,0	2,8	2,7	2,5
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20. Subvencije	D3					
21. Investicije u stalna sredstva	P51	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
23. Ukupna potrošnja	TE	3,2	3,3	3,2	3,0	2,8
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	2,2	2,2	2,2	2,1	2,0

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – FBiH

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-1,7	-0,8	-1,2	-0,9	-0,6
2. Centralna vlada	S1311	-1,6	-0,8	-1,2	-0,9	-0,5
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	24,0	24,0	22,9	21,8	20,8
7. Ukupna potrošnja	TE	25,6	24,8	24,1	22,7	21,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-1,7	-0,8	-1,2	-0,9	-0,6
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4
10. Primarni bilans		-1,3	-0,4	-0,7	-0,5	-0,1
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		11,2	11,0	10,7	10,3	9,9
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	9,5	9,3	9,1	8,7	8,3
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6
12c. Porez na kapital	D91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	9,7	9,6	9,1	8,6	8,1
14. Prihod od imovine	D4	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		3,0	3,4	3,0	2,8	2,7
16=6. Ukupan prihod	TR	24,0	24,0	22,9	21,8	20,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		20,9	20,6	19,8	18,9	18,0
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	11,3	10,8	10,6	10,0	9,4
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	9,0	8,8	8,5	8,1	7,6
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	9,0	8,8	8,5	8,1	7,6
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4
20. Subvencije	D3	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6
21. Investicije u stalna sredstva	P51	3,0	2,9	2,8	2,6	2,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		1,2	1,0	0,9	0,9	0,8
23. Ukupna potrošnja	TE	25,6	24,8	24,1	22,7	21,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	5,8	5,7	5,6	5,3	5,0

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – RS

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	0,0	-0,9	-0,4	-0,5	0,2
2. Centralna vlada	S1311	0,1	-0,8	-0,3	-0,4	0,1
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,0
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	12,7	12,4	12,4	11,3	11,1
7. Ukupna potrošnja	TE	12,7	13,3	12,8	11,8	10,9
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	0,0	-0,9	-0,4	-0,5	0,2
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
10. Primarni bilans		0,2	-0,6	0,0	-0,1	0,6
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		6,2	6,0	5,9	5,7	5,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	4,7	4,6	4,6	4,4	4,3
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1,4	1,2	1,2	1,2	1,2
12c. Porez na kapital	D91	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
13. Socijalni doprinosi	D61	4,9	4,9	4,8	4,4	4,3
14. Prihod od imovine	D4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1,5	1,3	1,6	1,2	1,2
16=6. Ukupan prihod	TR	12,7	12,4	12,4	11,3	11,1
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		11,1	10,9	10,7	10,1	9,8
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	4,3	4,3	4,1	3,9	3,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	6,7	6,9	6,8	6,2	5,8
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	6,7	6,9	6,8	6,2	5,8
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
20. Subvencije	D3	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
21. Investicije u stalna sredstva	P51	0,6	0,8	0,6	0,5	0,2
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		0,5	0,6	0,5	0,4	0,4
23. Ukupna potrošnja	TE	12,7	13,3	12,8	11,8	10,9
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	3,2	3,3	3,2	3,0	2,9

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – BD

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	0,0				
2. Centralna vlada	S1311					
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
7. Ukupna potrošnja	TE	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	0,0				
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	0,0	0,0			
10. Primarni bilans		0,0	0,0			
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
12c. Porez na kapital	D91					
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
16=6. Ukupan prihod	TR	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	0,0	0,0			
20. Subvencije	D3					
21. Investicije u stalna sredstva	P51	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23. Ukupna potrošnja	TE	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Konsolidovana BiH

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		Nivo u mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-409,4	-525,2	-509,2	-511,4	-203,5
2. Centralna vlada	S1311	-342,1	-499,6	-479,9	-465,9	-205,6
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	15,0	54,4	46,6	44,8	43,3
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-80,7	-80,0	-75,9	-90,3	-41,2
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	11.442,3	11.562,1	11.684,9	11.556,2	11.790,8
7. Ukupna potrošnja	TE	11.851,7	12.087,2	12.194,2	12.067,6	11.994,4
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-409,5	-525,1	-509,3	-511,4	-203,6
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	181,7	224,5	267,2	276,9	276,6
10. Primarni bilans		-227,8	-300,6	-242,2	-234,5	73,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere		11,5	7,1	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		5.808,8	5.800,7	5.901,8	5.982,5	6.129,9
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	4.863,4	4.891,6	4.986,5	5.055,5	5.146,9
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	908,6	867,7	878,3	894,3	949,3
12c. Porez na kapital	D91	36,9	41,5	37,0	32,6	33,7
13. Socijalni doprinosi	D61	4.082,6	4.159,7	4.167,9	4.106,7	4.180,3
14. Prihod od imovine	D4	65,3	61,6	56,7	37,4	37,3
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1.485,3	1.540,0	1.558,5	1.429,6	1.443,3
16=6. Ukupan prihod	TR	11.442,2	11.562,1	11.684,9	11.556,2	11.790,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		9.891,5	9.960,4	10.069,7	10.089,2	10.310,2
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	5.305,8	5.302,9	5.376,2	5.372,9	5.379,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	4.456,2	4.597,2	4.650,1	4.581,8	4.587,5
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4.456,2	4.597,2	4.650,1	4.581,8	4.588,5
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	181,7	224,5	267,2	276,9	276,6
20. Subvencije	D3	358,9	323,7	333,5	313,1	309,8
21. Investicije u stalna sredstva	P51	1.051,2	1.157,7	1.106,5	1.060,2	962,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		497,9	481,2	460,7	462,7	478,7
23. Ukupna potrošnja	TE	11.851,7	12.087,2	12.194,2	12.067,6	11.994,4
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	3.229,9	3.285,1	3.351,8	3.365,7	3.386,6

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije BiH

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		Nivo u mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	66,2	-29,8	-40,7	-71,0	-74,1
2. Centralna vlada	S1311	66,2	-29,8	-40,7	-71,0	-74,1
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	969,5	919,4	908,7	878,7	875,8
7. Ukupna potrošnja	TE	903,3	949,2	949,4	949,7	949,9
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	66,2	-29,8	-40,7	-71,0	-74,1
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	0,0	0,7	0,8	0,9	0,4
10. Primarni bilans		66,2	-29,1	-39,9	-70,1	-73,7
11. Jednokratne i druge privremene mjere		11,5	7,1			
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5					
12c. Porez na kapital	D91					
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		219,5	169,4	158,7	128,7	125,8
16=6. Ukupan prihod	TR	969,5	919,4	908,7	878,7	875,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	811,5	848,6	842,8	842,0	850,5
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	5,3	2,0	2,0	2,0	2,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	5,3	2,0	2,0	2,0	2,0
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	0,0	0,7	0,8	0,9	0,4
20. Subvencije	D3					
21. Investicije u stalna sredstva	P51	54,9	71,1	71,1	56,0	45,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		31,6	26,8	32,7	48,8	51,5
23. Ukupna potrošnja	TE	903,3	949,2	949,4	949,7	949,9
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	626,3	640,3	653,7	654,7	665,5

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – FBiH

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		Nivo u mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-462,8	-236,6	-362,6	-294,3	-188,1
2. Centralna vlada	S1311	-443,8	-232,1	-361,9	-281,4	-177,4
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	17,4	25,0	22,1	21,3	18,5
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-36,4	-29,5	-22,8	-34,2	-29,2
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	6.718,6	6.893,9	6.866,7	6.899,7	6.997,0
7. Ukupna potrošnja	TE	7.181,4	7.130,5	7.229,4	7.194,0	7.185,2
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-462,8	-236,6	-362,7	-294,3	-188,2
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	104,7	125,2	147,0	146,3	138,4
10. Primarni bilans		-358,1	-111,4	-215,7	-148,0	-49,8
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.141,7	3.164,1	3.214,5	3.262,6	3.347,8
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.655,3	2.671,8	2.716,7	2.758,5	2.809,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	485,3	491,2	496,7	503,0	537,2
12c. Porez na kapital	D91	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
13. Socijalni doprinosi	D61	2.707,0	2.748,1	2.725,7	2.720,3	2.725,7
14. Prihod od imovine	D4	42,8	17,2	17,4	16,9	17,4
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		827,0	964,5	909,1	899,9	906,1
16=6. Ukupan prihod	TR	6.718,5	6.893,9	6.866,7	6.899,7	6.997,0
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		5.848,7	5.912,2	5.940,2	5.982,9	6.073,5
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	3.168,8	3.117,9	3.174,1	3.173,8	3.177,6
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.510,7	2.542,5	2.550,3	2.554,4	2.561,1
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.510,7	2.542,5	2.550,3	2.554,4	2.561,1
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	104,7	125,2	147,0	146,3	138,4
20. Subvencije	D3	235,3	212,6	222,7	203,4	204,2
21. Investicije u stalna sredstva	P51	832,8	838,6	851,0	833,2	825,8
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		329,1	293,7	284,3	282,9	278,1
23. Ukupna potrošnja	TE	7.181,4	7.130,5	7.229,4	7.194,0	7.185,2
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	1.630,3	1.633,3	1.672,3	1.680,8	1.689,4

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – RS

		ESA kod	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Nivo u mil. KM							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1.	Šira vlada	S13	-11,2	-258,7	-105,9	-146,1	58,7
2.	Centralna vlada	S1311	35,5	-237,7	-77,3	-113,5	45,9
3.	Državna vlada	S1312					
4.	Lokalna vlada	S1313	-2,4	29,4	24,5	23,5	24,8
5.	Fondovi socijalne sigurnosti	S1314	-44,3	-50,4	-53,1	-56,1	-12,0
Šira vlada (S13)							
6.	Ukupan prihod	TR	3.556,3	3.562,8	3.723,0	3.590,2	3.727,8
7.	Ukupna potrošnja	TE	3.567,5	3.821,5	3.828,9	3.736,3	3.669,1
8.	Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-11,2	-258,7	-105,9	-146,1	58,7
9.	Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	76,6	98,2	119,4	129,7	137,8
10.	Primarni bilans		65,3	-160,5	13,4	-16,4	196,5
11.	Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda							
12.	Ukupan porez (12 = 12a+12b+12c)		1.748,0	1.721,6	1.768,8	1.799,9	1.859,1
12.a.	Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.312,8	1.322,8	1.371,8	1.396,0	1.433,4
12.b.	Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	399,5	358,5	361,1	372,3	393,1
12.c.	Porez na kapital	D91	35,8	40,4	35,9	31,5	32,6
13.	Socijalni doprinosi	D61	1.375,6	1.411,6	1.442,2	1.386,4	1.454,6
14.	Prihod od imovine	D4	22,5	44,4	39,3	20,5	19,9
15.	Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		410,0	385,1	472,7	383,4	394,2
16=6	Ukupan prihod	TR	3.556,3	3.562,8	3.723,0	3.590,2	3.727,8
p.m.:	Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		3.123,7	3.133,2	3.211,0	3.186,3	3.313,7
Odabrane komponente potrošnje							
17.	Kolektivna potrošnja	P32	1.201,6	1.226,6	1.238,8	1.240,5	1.242,7
18.	Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	1.869,6	1.981,9	2.031,8	1.955,4	1.954,4
18.a.	Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63					
18.b.	Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1.869,6	1.981,9	2.031,8	1.955,4	1.954,4
19=9.	Izdaci po kamatama (uklj. FISIM)	EDP.D41 + FISIM	76,6	98,2	119,4	129,7	137,8
20.	Subvencije	D3	123,6	111,1	110,8	109,7	105,6
21.	Formacija bruto fiksnog kapitala	P51	158,9	243,0	184,4	170,0	79,5
22.	Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		137,2	160,7	143,7	131,0	149,1
23.	Ukupna potrošnja	TE	3.567,5	3.821,5	3.828,9	3.736,3	3.669,1
	p.m. naknada zaposlenima	D1	898,5	941,6	954,5	958,9	960,4

Napomena: U tabeli su konsolidovani podaci za nivo Opšte vlade RS koji obuhvata nivo Centralne vlade RS (budžet RS, korisnici budžeta RS unutar i izvan Glavne knjige trezora koji imaju vlastite račune, podaci o sredstvima od projekata finansiranih iz inostranstva i sredstvima sa escrow računa), nivo jedinica lokalne samouprave i fondovi socijalne sigurnosti). Potrošnja po osnovu socijalnih transfera nije jasno razgraničena po vrstama na Nenovčane socijalne transfere i Ostale socijalne transfere osim nenovčanih, tako da su u tabelama ukupni iznosi socijalnih transfera dati na poziciji Ostali socijalni transferi osim nenovčanih.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – BD

	ESA kod	2013	2014	2015	2016	2017
		Nivo u mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-1,6				
2. Centralna vlada	S1311					
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	197,9	186,0	186,5	187,6	190,2
7. Ukupna potrošnja	TE	199,5	186,0	186,5	187,6	190,2
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-1,6				
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,4	0,4			
10. Primarni bilans		-1,2	0,4			
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		169,1	165,0	168,5	170,0	173,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	145,3	147,0	148,0	151,0	154,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	23,8	18,0	20,5	19,0	19,0
12c. Porez na kapital	D91					
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		28,8	21,0	18,0	17,6	17,2
16=6. Ukupan prihod	TR	197,9	186,0	186,5	187,6	190,2
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		169,1	165,0	168,5	170,0	173,0
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	123,9	109,8	120,5	116,6	108,5
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	70,6	70,8	66,0	70,0	70,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	70,6	70,8	66,0	70,0	70,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,4	0,4			
20. Subvencije	D3					
21. Investicije u stalna sredstva	P51	4,6	5,0		1,0	11,7
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23. Ukupna potrošnja	TE	199,5	186,0	186,5	187,6	190,2
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	74,8	69,9	71,3	71,3	71,3

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama

Konsolidovana BiH

Nivo	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	1.479,2	1545,9	1.558,5	1.462,5	1.455,5
2. Odbrana	2	284,0	287,4	286,1	286,1	291,9
3. Javni red i bezbjednost	3	1.151,1	1.187,3	1.199,4	1.232,9	1.218,8
4. Ekonomski poslovi	4	1.649,7	1.683,9	1.768,2	1.759,7	1.753,1
5. Zaštita okoliša	5	11,6	11,5	10,8	10,3	9,9
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	208,6	199,9	193,3	202,3	200,4
7. Zdravstvo	7	1.881,3	1.940,9	1.989,4	1.931,6	1.922,9
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	156,2	149,2	132,8	150,7	149,6
9. Obrazovanje	9	1.351,7	1.344,1	1.352,2	1.362,3	1.354,2
10. Socijalna zaštita	10	3.678,3	3.737,1	3.703,5	3.669,2	3.638,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	11.851,7	12.087,2	12.194,2	12.067,6	11.994,4

%BDP	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	5,3	5,4	5,2	4,6	4,3
2. Odbrana	2	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
3. Javni red i bezbjednost	3	4,1	4,1	4,0	3,9	3,6
4. Ekonomski poslovi	4	5,9	5,9	5,9	5,6	5,2
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
7. Zdravstvo	7	6,7	6,8	6,6	6,1	5,7
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,6	0,5	0,4	0,5	0,4
9. Obrazovanje	9	4,8	4,7	4,5	4,3	4,0
10. Socijalna zaštita	10	13,1	13,0	12,3	11,6	10,8
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	42,3	42,1	40,6	38,1	35,6

Institucije BiH

Nivo	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	195,0	227,9	210,6	218,4	219,3
2. Odbrana	2	278,3	280,7	286,1	286,1	291,9
3. Javni red i bezbjednost	3	333,1	352,9	366,1	359,6	350,2
4. Ekonomski poslovi	4	57,0	52,6	52,7	51,1	54,7
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	5,4	5,2	6,1	5,7	5,8
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	8,5	6,1	3,6	5,0	5,0
9. Obrazovanje	9	5,6	7,8	7,9	7,7	6,9
10. Socijalna zaštita	10	20,4	16,1	16,3	16,1	16,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	903,3	949,2	949,4	949,7	949,9

%BDP	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
2. Odbrana	2	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
3. Javni red i bezbjednost	3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,0
4. Ekonomski poslovi	4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Socijalna zaštita	10	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	3,2	3,3	3,2	3,0	2,8

Federacija BiH

Nivo	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	770,5	778,1	786,0	793,8	801,7
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	534,4	539,7	548,0	545,1	544,3
4. Ekonomski poslovi	4	1.090,0	1.105,1	1.192,7	1.189,9	1.189,3
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	140,0	137,7	139,8	139,1	138,9
7. Zdravstvo	7	1.255,1	1.234,4	1.253,5	1.246,8	1.245,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	71,2	70,0	71,1	70,7	70,6
9. Obrazovanje	9	869,1	854,8	868,0	863,3	862,1
10. Socijalna zaštita	10	2.451,1	2.410,7	2.370,3	2.345,3	2.333,3
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	7.181,4	7.130,5	7.229,4	7.194,0	7.185,2

%BDP	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	2,7	2,7	2,6	2,5	2,4
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	1,9	1,9	1,8	1,7	1,6
4. Ekonomski poslovi	4	3,9	3,8	4,0	3,8	3,5
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4
7. Zdravstvo	7	4,5	4,3	4,2	3,9	3,7
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
9. Obrazovanje	9	3,1	3,0	2,9	2,7	2,6
10. Socijalna zaštita	10	8,7	8,4	7,9	7,4	6,9
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	25,6	24,8	24,1	22,7	21,3

Republika Srpska

Nivo	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	430,2	465,5	474,8	377,8	364,5
2. Odbrana	2	5,7	6,7	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	269,7	281,2	269,0	312,4	308,1
4. Ekonomski poslovi	4	502,7	526,2	522,8	518,7	509,1
5. Zaštita okoliša	5	11,6	11,5	10,8	10,3	9,9
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	64,7	53,2	49,0	59,1	57,6
7. Zdravstvo	7	605,6	692,3	722,8	672,2	661,1
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	62,8	60,1	58,1	62,2	61,0
9. Obrazovanje	9	442,8	448,5	440,5	455,5	448,8
10. Socijalna zaštita	10	1.171,6	1.276,3	1.281,1	1.268,1	1.249,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	3.567,5	3.821,5	3.828,9	3.736,3	3.669,1

%BDP	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	1,5	1,6	1,6	1,2	1,1
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	1,0	1,0	0,9	1,0	0,9
4. Ekonomski poslovi	4	1,8	1,8	1,7	1,6	1,5
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
7. Zdravstvo	7	2,2	2,4	2,4	2,1	2,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
9. Obrazovanje	9	1,6	1,6	1,5	1,4	1,3
10. Socijalna zaštita	10	4,2	4,4	4,3	4,0	3,7
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	12,7	13,3	12,8	11,8	10,9

Brčko Distrikt

Nivo	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	83,4	74,5	87,1	72,5	70,0
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	13,9	13,5	16,3	15,8	16,2
4. Ekonomski poslovi	4					
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	3,9	9,0	4,5	4,1	3,9
7. Zdravstvo	7	15,2	9,0	7,0	6,9	11,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	13,7	13,0		12,8	13,0
9. Obrazovanje	9	34,2	33,0	35,8	35,8	36,4
10. Socijalna zaštita	10	35,2	34,0	35,8	39,7	39,7
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	199,5	186,0	186,5	187,6	190,2

%BDP	COFOG kod	2013	2014	2015	2016	2017
1. Generalne javne usluge	1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
4. Ekonomski poslovi	4					
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
10. Socijalna zaštita	10	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6

Tabela 4: Razvoj događanja u zaduženosti šire vlade

% BDP	ESA kod	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
1. Bruto zaduženost ⁵⁰		33,9	36,9	35,0	32,1	27,8
2. Promjena koeficijenta bruto zaduženosti		-3,5	3,0	-1,9	-2,9	-4,3
Doprinos promjeni bruto duga						
3. Primarni bilans ⁵¹		-0,8	-1,0	-0,8	-0,7	0,2
4. Izdaci po kamata ⁵²		0,6	0,8	0,9	0,9	0,8
5. Korekcija tokova		-4,9	1,1	-3,6	-4,5	-4,9
Od čega:						
- Razlike između gotovine i obračunate evidencije						
- Neto akumulacija finansijskih sredstava						
Od čega:						
- Sredstva od privatizacije						
- Efekti vrednovanja i ostalo						
p.m. implicitna kamatna stopa po dugu ⁵³		1,8	2,4	2,5	2,6	2,7
Ostale relevantne varijable						
6. Tekuća finansijska sredstva						
7. Neto finansijski dug (7 = 1 - 6)						

⁵⁰ Kako je definirano Regulativom 3605/93 (nije u ESA konceptu).

⁵¹ Cf. stavka 10 u tabeli 2.

⁵² Cf. stavka 9 u tabeli 2.

⁵³ Procjena po rashodima za kamate podijeljeno sa nivoom zaduženosti prošle godine.

Tabela 5: Ciklična kretanja

% BDP-a	ESA kod	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
1. Realni rast BDP-a (%)	B1g	0,7	1,1	3,4	4,0	4,4
2. Neto zaduženost šire vlade	EDP.B.9	-1,5	-1,8	-1,7	-1,6	-0,6
3. Rashodi za kamate	EDP.D.41	0,6	0,8	0,9	0,9	0,8
4. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:
5. Potencijalni rast BDP-a (%)		:	:	:	:	:
Doprinosi:						
- rad		:	:	:	:	:
- kapital		:	:	:	:	:
- ukupna produktivnost		:	:	:	:	:
6. Jaz proizvoda		:	:	:	:	:
7. Ciklična komponenta budžeta		:	:	:	:	:
8. Ciklično prilagođen saldo (2-7)		:	:	:	:	:
9. Ciklično prilagođen primarni saldo (8-3)		:	:	:	:	:
10. Strukturalni saldo (8-4)		:	:	:	:	:

Tabela 6: Odstupanje od prethodnog programa

	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
1. Rast BDP-a (% poeni)					
Prethodno ažuriranje	1,5	2,3	2,8	3,5	:
Najnovije ažuriranje	0,7	1,1	3,4	4,0	4,4
Razlika	-0,8	-1,3	0,6	0,6	:
2. Neto kreditiranje šire vlade (% od BDP)					
Prethodno ažuriranje	-1,0	-1,6	-2,0	-0,6	:
Najnovije ažuriranje	-1,5	-1,8	-1,7	-1,6	-0,6
Razlika	-0,5	-0,2	0,3	-1,0	:
3. Bruto zaduženost šire vlade (% od BDP)					
Prethodno ažuriranje	37,0	37,6	34,7	30,7	:
Najnovije ažuriranje	33,9	36,9	35,0	32,1	27,8
Razlika	-3,1	-0,7	0,3	1,4	:

Tabela 7: Dugoročna održivost javnih finansija

Procenti BDP-a	2007	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Ukupni izdaci							
<i>Od čega: izdaci vezani za starost</i>							
- Izdaci za penzije							
- Penzije iz socijalnog osiguranja							
- Starosne i prijevremene penzije							
- Ostale penzije (invalidske, porodične)							
- Profesionalne penzije (ako su u sklopu šire vlade)							
- Zdravstvena zaštita							
- Dodatak za njegu i pomoć (<i>ovo je ranije bilo u okviru zdravstvene zaštite</i>)							
Izdaci za obrazovanje							
Ostali izdaci vezani za stariju životnu dob							
Izdaci za kamate							
Ukupni prihodi							
<i>Od čega: prihodi od imovine</i>							
<i>Od čega: od doprinosa za penzije (ili socijalnih doprinosa, ako je prikladno)</i>							
Imovina rezervi penzionog fonda							
<i>Od čega: konsolidirana imovina javnog penzionog fonda (imovina koja nije vladina obaveza)</i>							
Pretpostavke (%)							
Rast produktivnosti rada	:	1,8	:	:	:	:	:
Rast realnog BDP-a	:	-0,191	:	:	:	:	:
Stopa učešća – muškarci (starosti 20-64)	73,5	72,9	:	:	:	:	:
Stopa učešća - žene (starosti 20-64)	41,1	44,2	:	:	:	:	:
Ukupna stopa učešća (20-64)	52,2	54	:	:	:	:	:
Stopa nezaposlenosti	29	27,2	:	:	:	:	:
Populacija starosti 65+ u odnosu na ukupnu populaciju	14,8	15,8	:	:	:	:	:

Napomena: Projekcije za dio o pretpostavkama za period 2020-2060 nisu raspoložive.

Tabela 7a: Potencijalne obaveze

% BDP-a	God. 2014	God. 2015
Javne garancije	1,5	:
<i>Od čega: vezano za finansijski sektor</i>	:	:

Tabela 8: Osnovne pretpostavke o vanjskom ekonomskom okruženju kao osnov za okvir programa

	Dimenzija	God. 2013	God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
Kratkoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	0,2	0,2	0,1	0,1	:
Dugoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	2,9	2	1,8	2,1	:
Tečaj USD/EUR	Godišnji prosjek	1,33	1,36	1,34	1,34	:
Nominalni efektivni tečaj	Godišnji prosjek	3,8	0,5	-2,8	0	:
Tečaj naspram Eura	Godišnji prosjek	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
Svjetski rast BDP-a, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,7	3,6	4	4,2	:
Rast BDP-a u EU	Godišnji prosjek	0	1,3	1,5	2	:
Rast relevantnih stranih tržišta	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
Obim svjetskog uvoza, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,4	2,7	3,9	5,2	:
Cijene nafte (Brent, USD/barel)	Godišnji prosjek	108,8	101,2	85,6	88,5	:

Izvor: za rast EU BDP, DG ECFIN Forecast Autumn 2014, Publication ECB staff macroeconomic projections for the euro area, December, 2014.

Tabela 9: Matrica obaveza politike

Federacija BiH

Opis politike	2014.	2015.	2016.	2017.
Mjera politike				
Novi Zakon o igrama na sreću				
A. Profil provedbe*		X		
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) – u mil. KM		15	15	
B.1. Direktni utjecaj na budžetske prihode – u mil. KM		15	15	
B.2. Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju – u mil. KM		0	0	
Novi Zakon o porezu na dobit				
A. Profil provedbe*		X		
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) – u mil. KM		0		
B.1. Direktni utjecaj na budžetske prihode – u mil. KM		0		
B.2. Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju – u mil. KM		0		
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o fiskalnim sistemima				
A. Profil provedbe*		X		
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) – u mil. KM		0	20	5
B.1. Direktni utjecaj na budžetske prihode – u mil. KM		0	20	5
B.2. Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju – u mil. KM		0	0	0
Zakon i izmjeni i dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate				
A. Profil provedbe*	X			
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) – u mil. KM	45	15		
B.1. Direktni utjecaj na budžetske prihode – u mil. KM	45	15		
B.2. Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju – u mil. KM	0	0		
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica				
A. Profil provedbe*			X	
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) – u mil. KM			0	
B.1. Direktni utjecaj na budžetske prihode – u mil. KM			0	
B.2. Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju – u mil. KM			0	
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreznoj upravi FBiH/Novi Zakon o poreznoj upravi FBiH				
A. Profil provedbe*			X	
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) – u mil. KM				64
B.1. Direktni utjecaj na budžetske prihode – u mil. KM				64
B.2. Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju – u mil. KM				0
Novi Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH				
A. Profil provedbe*				X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) – u mil. KM				0
B.1. Direktni utjecaj na budžetske prihode – u mil. KM				0
B.2. Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju – u mil. KM				0
Ukupni neto budžetski utjecaj				
Ukupni utjecaj na budžetski prihod	45	30	35	64
Ukupni utjecaj na budžetski rashod	0	0	0	0

* Naznačite početak i po potrebi, završite znakom „X“.

Opis politike		God. 2014	God. 2015	God. 2016	God. 2017
1. Zaostale obaveze po osnovu poreza					
A.	Profil provedbe *	Na osnovu odobrenih reprograma dospelih obaveza po osnovu poreza, planirana je naplata 50,0 mil. KM na poziciji Ostali porezi.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	50,0		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	50,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	X	X
2. Uštede na grupi rashoda Doznake na ime socijalne zaštite koje se isplaćuju iz budžeta Republike					
A.	Profil provedbe *	Uštede na grupi rashoda Doznake na ime socijalne zaštite koje se isplaćuju iz budžeta Republike rezultat su, pored manjih preraspodjela sredstava unutar ove grupe rashoda, najvećim ne planiranja sredstva za projekat Kapitalne doznake za stambeno zbrinjavanje PPB i RVI od I do IV kategorije koji je okončan u 2014. godini.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	8,6		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-8,6	X	X
3. Uštede na poziciji Transferi između budžetskih jedinica različitog nivoa vlasti					
A.	Profil provedbe *	Transfere između budžetskih jedinica različitih nivoa vlasti umanjeni su za 6,0 mil. KM kao je rezultat smanjenja transfera Fondu za zdravstveno osiguranje u iznosu od 11,5 mil. KM, te uvećanja transfera Fondu PIO za 5,0 mil. KM, kao i uvećanja transfera jedinicama lokalne samouprave u okviru Javnih investicija, u iznosu od 1,4 mil. KM.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	6,0		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-6,0	X	X
4. Uštede na poziciji Transferi između budžetskih jedinica istog nivoa vlasti					
A.	Profil provedbe *	Transfere između budžetskih jedinica istog nivoa vlasti umanjeno je 16,2 mil. KM, a osnovni razlog je što Budžetom za 2015. godinu nisu planirana sredstva na poziciji Transfer Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, koji je rebalansom budžeta za 2014. godinu planiran u iznosu od 18,0 mil. KM.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	16,2		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-16,2	X	X
5. Uštede na poziciji Izdaci za nefinansijsku imovinu					
A.	Profil provedbe *	Uštede na poziciji Izdaci za nefinansijsku imovinu iznose 63,3 mil. KM. Planirano umanjeno je rezultat realizacije projekata, za koje su sredstva obezbjeđena rebalansom budžeta za 2014. godinu, tako da isti nisu planirani u 2015. godini.			
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	63,3		
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	X	X
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	-63,3	X	X
Ukupni neto utjecaj na budžet					
Ukupni utjecaj na budžetske prihode		0,0	50,0		
Ukupni utjecaj na budžetsku potrošnju		0,0	-94,1		

NACIONALNI PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI

II DIO

(SEKTORSKE STRUKTURALNE REFORME ZA UNAPREĐIVANJE KONKURENTNOSTI I RASTA)

2015 NACIONALNI PROGRAM EKONOMSKIH REFORMI – II DIO

REPUBLIKA SRPSKA

1. UVOD

Republika Srpska je identifikovala ključne prepreke za rast u narednom periodu:

- Smanjena privredna aktivnost uzrokovana poplavama koje su pogodile region, i nedostatak inostrane tražnje, što bi ujedno prouzrokovalo porast nezaposlenosti;
- nedovoljno efikasan rad javnog sektora i kontrolnih organa, povećana potreba za finansiranjem zdravstvenog sektora, neprofitabilnost javnih preduzeća i administrativne barijere;
- rast javne potrošnje, nekonkurentnost i nelikvidnost domaće privrede, povećanje nenaplativih kredita u bankarskom sketoru i smanjena mogućnosti za investiranje;
- problemi za dugoročnu održivost penzijskog i zdravstvenog sistema, problemi kod unapređenja socijalne, porodične i dječije zaštite;
- problem povlačenja sredstva iz fondova EU.

S tim u vezi, ciljevi Ekonomske politike Republike Srpske, na kojima će Vlada Republike Srpske kroz svoje mjere intenzivno raditi u 2015. godini su:

1. oporavak privrede i privredni rast,
2. reforma javnog sektora,
3. fiskalna konsolidacija,
4. očuvanje socijalne sigurnosti,
5. evropski put Republike Srpske.

Glavni sektorski prioriteti ekonomskih reformi: tržište rada, rasterećenje privrede, borba protiv kriminala i korupcije, unapređenje srednjeg i visokog obrazovanja, javne investicije, politike u poljoprivredi, efikasan rad javnog sektora, finansijski sektor i evropske integracije.

Poredeći mjere koje su predviđene u ovom Dokumentu i smjernice koje su date u Izvještaju o napretku BiH od strane Evropske komisije, može se konstatovati da su uvaženi komentari koji su izneseni u Izvještaju o napretku BiH. Naime, planirana su poboljšanja u oblastima koja se odnose na: pravosuđe, rješenje pitanja „Sejdić i Finci“ bez promjena nadležnosti, reformu javne administracije, unaprijeđenje efikasnosti obrazovnog sistema i povećanje privredne efikasnosti.

2. MAKROEKONOMSKI KONTEKST

Projekcija makroekonomskih pokazatelja Republike Srpske za 2015. godinu izvršena je na osnovu njihovih kretanja u prethodnom periodu, pretpostavki o privrednom rastu glavnih spoljnotrgovinskih partnera, usvojenih i dijelom planiranih politika Vlade, makroekonomskih projekcija međunarodnih finansijskih institucija, te ciljeva i politika Vlade Republike Srpske za 2015. godinu.

Procjene makroekonomskih pokazatelja za 2014. i 2015. godinu su oprezne. Za 2014. godinu, procjena je da će BDP ipak biti pozitivan i iznositi 0,1%. U 2015. godini se očekuje oporavak privredne aktivnosti i rast BDP-a od 1,9%, čemu će doprinijeti povećanje izvoza kroz povećanje inostrane tražnje, uslijed oporavka u zemljama koje su najvažniji spoljnotrgovinski partneri Republike Srpske, te značajna investiciona ulaganja.

U skladu sa projektovanim rastom privredne aktivnosti, očekuje se nastavak pozitivnog trenda na tržištu rada i smanjenje stope nezaposlenosti za 0,3 p. p., tako da će u 2015. godini stopa nezaposlenosti iznositi 25,4%. Takođe, se očekuje rast prosječne plate od 1,5%.

Iako su se, nakon perioda opadanja, cijene hrane na svjetskom tržištu stabilizovale, deflatorni pritisci još traju, tako da je projektovana negativna stopa inflacije za 2014. godinu od -1,1%. U 2015. godini, očekuje se blaga inflacija od 0,7%.

3. SEKTORSKE MJERE REFORME KOJE SE IMPLEMENTIRAJU I PLANIRAJU KAKO BI SE OSTVARILI CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE 2014-2017

Ekonomska reforma u oblasti oporavka privrede i privrednog rasta obuhvata ciljeve koji se odnose na: pozitivan privredni rast, poboljšanje konkurentnosti i likvidnosti privrede i povećanje broja zaposlenih.

Realizacija navedenih ciljeva izvršiće se rasterećenjem privrede, stvaranjem povoljnijih uslova za poslovanje, te reformom tržišta rada, što će omogućiti veće zapošljavanje i veći privredni rast. Ključne reforme i mjere koje će se preduzeti su:

3.1. Mjere za oporavak privrede, privredni rast i konkurentnost

Stimulativna poreska politika, rasterećenje i poboljšanje likvidnosti privrede

U okviru podrške privredi, i u 2015. godini zadržaće se stimulativna poreska politika, tj. najniže poreske stope u domenu direktnog oporezivanja imovine i dohodaka građana i privrednih subjekata. Kako je navedeno i u dijelu strukturnih reformi za oblast poslovnog okruženja i tržišta rada, u 2015. godini se planira uraditi sveobuhvatna analiza poreskog sistema i učešća poreskih prihoda u BDP-u, uključujući pri tome pomoć eksperata Evropske komisije, Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda, sa ciljem kreiranja optimalnog poreskog opterećenja. Postoji opredjeljenje da se izvrši dodatno rasterećenje privrede, prvenstveno kroz rasterećenje obaveza za rad za novozaposlene radnike na određeni vremenski period. Očekujemo da će isto motivisati preduzeća da zaposle nove radnike, a time da će se uticati na smanjenje broja nezaposlenih u Republici Srpskoj.

Pored toga, u 2015. godini realizovaće se još niz mjera koje idu u prilog uspostavljanja "optimalnog poreskog opterećenja" i vođenja stimulativnih mjera za povećanje konkurentnosti privrednih subjekata, od ukidanja ili smanjenja pojedinih vrsta "parafiskalnih nameta" do poboljšanja likvidnosti privrede kroz provođenje multilateralne kompenzacije i cesije. Pokrenuće se inicijativa i za izmjenu Zakona o porezu na dodatu vrijednost, s ciljem produženja roka za plaćanje PDV-a i eventualne izmjene stope PDV, zavisno od dobijenih analiza poreskog sistema.

Investicione aktivnosti u oblasti energetskog sektora, saobraćajne infrastrukture i kapitalnih investicija u zdravstvenom sektoru

Kada je riječ o politikama novog privrednog rasta, investicione aktivnosti u privredi biće osnovni zamajac. Energetski sektor će nastaviti da bude jedna od ključnih poluga ekonomsko-privrednog razvoja Republike Srpske. Izgradnja TE Stanari, i planirana izgradnja TE Ugljevik 3 trenutno predstavljaju najveće investicije u regionu. Nastaviće se i realizacija započetih projekata u oblasti hidroenergetike, poput izgradnje HE Mrsovo, HE Dabar, HE Ulog, te HE Bočac 2. Samo u 2015. godini realno je očekivati završetak izgradnje oko 12 malih hidroelektrana, i početak izgradnje još najmanje njih 10. U sferi ostalih obnovljivih izvora energije, u narednom periodu, pustiće se u funkciju prvi vjetropark u Republici Srpskoj - Vjetropark Trusina.

U oblasti saobraćajne inrstrukture, uz izgrađeni autoput Banja Luka – Gradiška, završiće se i izgradnja autoputa Banjaluka – Doboj. To su dva prioriteta pravca u okviru projekta „Izgradnje mreže autoputeva u Republici Srpskoj“ koji nas povezuju sa evropskim koridorima, odnosno sa zapadom i jugoistokom Evrope. Naš cilj ostaje izgradnja mosta na rijeci Savi kod Gradiške, ali taj projekat zavisi

od Hrvatske, odnosno njene upućenosti na sredstva EU. Pored toga, radiće se na izgradnji autoputa na Koridoru Vc, koji je jedan od najvažnijih projekata saobraćajne infrastrukture u Jugoistočnoj Evropi.

U okviru ključnih kapitalnih investicija u zdravstvenom sektoru nastaviće se projekat Rekonstrukcije i opremanja Univerzitetske bolnice kliničkog centra Banjaluka, i obezbijediće se sredstava za realizaciju projekta Izgradnje bolnice u Doboju i Istočnom Sarajevu, te rekonstrukciju i sanaciju bolnica u Zvorniku, Prijedoru i Trebinju. Ovi projekti će donijeti niz pozitivnih efekata u smislu otvaranja novih radnih mjesta, angažovanja domaće radne snage, građevinske operative i pratećih uslužnih djelatnosti, te punjenja budžetskih i vanbudžetskih fondova.

Reforma tržišta rada i poboljšanje ekonomskog i socijalnog položaja radnika

Kada se govori o reformama na tržištu rada, izvršiće se reformisanje i inoviranje pravnog okvira uređenja oblasti rada. Izradiće se novi Zakona o državnim službenicima i Zakon o radu, kako bi se postigla veća efikasnost i odgovornost administracije, ali i veća fleksibilnost na tržištu rada, što će u značajnoj mjeri povećati produktivnost rada u svim oblastima.

Vodiće se briga za svako radno mjesto kroz programe podrške privredi ili kreativnije programe zapošljavanja, kako bi sredstva namijenjena za ovu svrhu imala jasno preciziran cilj, a rezultati davanja imali mjerljiv rezultat.

Radiće se na povećanju najniže cijene rada, s ciljem poboljšanja ekonomskog i socijalnog položaja radnika.

Takođe, u cilju utvrđivanja realne ponude radne snage na tržištu rada, obezbijediće se da evidencije nezaposlenih lica iz Zavoda za zapošljavanje RS, koji su na evidenciji zbog zdravstvenog osiguranja, vode u Fondu zdravstvenog osiguranja, jer ne čine aktivnu ponudu radne snage.

Razvoj sektorskih politika, posebno u oblasti poljoprivrede

U okviru sektorskih politika, poljoprivreda će biti u vrhu prioriteta i biće u funkciji razvoja privrede, zbog mogućnosti da se kroz poljoprivrednu proizvodnju najbrže i najefikasnije iskoriste raspoloživi prirodni resursi Republike Srpske, stvori nova vrijednost i sirovinska osnova za razvoj industrije i drugih privrednih grana, ali i zato što se kroz razvoj poljoprivrede doprinosi razvoju ruralnih područja.

Nastaviće se pružati sistemska podrška razvoju poljoprivrede i ruralnih područja kroz reorganizaciju i jačanje institucija agrarnog sistema Republike Srpske i kroz reforme regulative. Svi subjekti u sektoru poljoprivrede moraju biti povezani u jedinstven agrarni sistem koga čini javni, poslovni i civilni sektor. Porodična poljoprivredna gazdinstva će se razvijati kao proizvodne, odnosno poslovne jedinice u poljoprivredi. Kad je riječ o podršci ovim gazdinstvima, socijalnu politiku ćemo razdvojiti od razvojne tako da će ona gazdinstva koja proizvode i plasiraju svoje proizvode za tržište, tj. komercijalna gazdinstva, biti naglašenije podržana, a ostala gazdinstva kroz politiku ruralnog razvoja, socijalnu i druge politike.

U toku 2015. godine u skladu sa budućim Planom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja RS 2015-2020. godine, definisaće se i višegodišnji budžetski okvir za realizaciju mjera finansijske podrške agrarnom i ruralnom razvoju donošenjem Zakona o podsticajima, kojim se utvrđuju glavni pravci usmjeravanja sredstava podrške. U cilju podsticanja razvoja poljoprivrede i sela, fokus u pružanju podsticaja poljoprivredi i ruralnom razvoju biće na podsticanju tržišno orjentisane primarne poljoprivredne proizvodnje i preradi poljoprivrednih sirovina, da bi se osigurao pozitivan efekat i privredni rast.

3.2. Reforma javnog sektora

Reforma javnog sektora obuhvata mjere koje se odnose na: efikasnu javnu upravu i lokalnu samoupravu, profitabilna javna preduzeća, konsolidovan zdravstveni sektor, stabilan finansijski sektor, efikasno pravosuđe i kvalitetno obrazovanje.

Reforma Vlade i republičke uprave

Cilj je reforma Vlade i republičke uprave i bolje pozicioniranje resora koji će efikasnije i brže reagovati i djelovati u pojedinim oblastima. Time će se izvršiti bolja alokacija resursa u javnom sektoru, ukinuće se nefunkcionalne agencije i upravne organizacije, a ujedno formirati resori Vlade koji će biti direktnije vezani za oblasti koje su prioritet njenog djelovanja. U vezi sa nevedenim, doći će do smanjenja troškova javne uprave i uspostavljanje efikasne i profesionalne administracije, koja je u službi građana i privrede. S tim u vezi, izradiće se analiza i izvršiti klasifikacija radnih mjesta u strukturama državne službe, sačiniće se standardizovani opisi poslova svakog radnog mjesta i sa tim uskladiti sistematizacija, ojačaće se kapaciteti za upravljanje ljudskim potencijalima u svim organima, modernizovaće se proces rada, jačaće se odgovornosti zaposlenih u organima republičke uprave, te će se unaprijediti rad upravne inspekcije.

Reforma lokalne samouprave

U 2015. godini pristupiće se izradi novog strateškog razvojnog dokumenta koji će definisati pravce razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj u periodu 2016-2020. godina. Vizija razvoja podrazumijevaće uspostavljanje višetipnog koncepta lokalne samouprave, ispitivanje mogućnosti za daljnju funkcionalnu decentralizaciju, razvijanje mehanizama međuopštinske saradnje, te jačanje uloge mjesnih zajednica u lokalnoj samoupravi. Izradiće se i sveobuhvatna analiza teritorijalne organizacije RS, a naročito imajući u vidu rezultate popisa stanovništva, domaćinstava i stanova iz 2013. godine i inicijative za osnivanje novih jedinica lokalne samouprave.

Reforma javnih preduzeća

Reformom javnih preduzeća žele se uspostaviti profitabilni subjekti, uz punu odgovornost organa upravljanja za postignute rezultate. Uštedama kroz svođenje broja zaposlenih na optimalan nivo i izjednačavanjem plata sa platama zaposlenih u javnoj upravi, otvoriće se prostor za dodatna ulaganja i efikasnije i profitabilno poslovanje. Cilj je efikasno upravljanje i uspješno poslovanje javnih preduzeća, kako bi ostvarili dobit, koja bi bila stavljena u punu funkciju razvoja privrede i RS.

Reformom u zdravstvenom sektoru

Reformom u zdravstvenom sektoru uspostaviće se daleko jači sistem odgovornosti u svakoj zdravstvenoj ustanovi, gdje svaki osnivač ustanove i njen rukovodilac snose punu odgovornost za njeno poslovanje, ne umanjujući kvalitet usluge osiguranika. Takođe, pristupiće se reformi mreže zdravstvenih ustanova u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

U 2015. godini cilj je uvođenje trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor, da bi se omogućila bolja kontrola trošenja sredstava. Bolnički sektor će biti uveden u trezorski sistem preko resornog ministarstva, a domovi zdravlja biće uvezani preko trezora jedinica lokalne samouprave, da bi svaki nivo vlasti preuzeo punu odgovornost za fiskalnu održivost sistema kojim upravlja.

Takođe u 2015. godini sprovodiće se reforma Fonda zdravstvenog osiguranja, te restrukturiranje njegovih obaveza, uz iznalaženje načina za dodatne uštede.

Izradiće se detaljna analiza obaveza zdravstvenih ustanova, izvršiće se restruktuiranje njihovih kreditnih zaduženja i reprogramiraće se dospjele obaveze gdje je to moguće, radiće se na

usklađivanju broja zaposlenih zdravstvenih radnika i saradnika sa standardima i normativima u zdravstvu, efektima rada i iskazanim potrebama, uskladiće se broj nemedicinskog kadra, pojačaće se kontrola i upravljanje troškovima, izvršiće se mjere štednje i racionalizacije u svim zdravstvenim ustanovama na svim nivoima.

U cilju obezbjeđenja dodatnih sredstava za finansiranje zdravstvene zaštite, Vlada RS je dala podršku izdvajanju dijela sredstava iz akciza na duvan i alkohol, kao štetnih proizvoda koji višestruko povećavaju rizik zdravstvenog osiguranja, na čemu će insistirati u 2015. godini, a donošenje ovih zakonskih rješenja u nadležnosti je zajedničkih institucija BiH. Ujedno, insistiraće se na povećanju obuhvata stanovništva obaveznim zdravstvenim osiguranjem, prvenstveno kroz stavljanje u vezu isplate subvencija u poljoprivredi sa uplatom doprinosa.

Reforme u finansijskom sektoru

U okviru reforme finansijskog sektora razmotriće se objedinjavanje nadzora finansijskog sektora, sa ciljem efikasnijih kontrola od strane jednog nadzornog organa umjesto sadašnja tri na ukupnom finansijskom sektoru, te raditi na poboljšanje propisa.

Izradiće se novi Zakona o bankama, koristeći preporuke Bazelskog komiteta i međunarodnih finansijskih institucija, te direktive EU. U izradi propisa, posebnu pažnju ćemo usmjeriti na upravljanje rizicima bankarskog poslovanja, jačanje kontrolne funkcije Agencije za bankarstvo RS, sa akcentom na razvijanje posebnog režima sistemske i konsolidovane supervizije.

U cilju rješavanja loše aktive, radiće se na stvaranju zakonske pretpostavke za restrukturiranje problematičnih kredita, te prodaju i prenos potraživanja po kreditima na druga pravna lica.

Komitet za koordinaciju nadzora finansijskog sektora Republike Srpske pratiće stanje u bankarskom sistemu i ostalim segmentima finansijskog sektora, predlagati mjere za očuvanje njegove stabilnosti, jačanje nadzora nad učesnicima finansijskog sektora i ranog otkrivanja rizika na finansijskom tržištu i drugo.

Radiće se na usvajanju izmjene Zakona o investicionim fondovima, koji će obezbijediti preduslove za transformaciju zatvorenih investicionih fondova i afirmisanje industrije investicionih fondova u skladu sa međunarodnom praksom.

Dodatno će se razvijati sektor osiguranja i izraditi propisi za postepenu liberalizaciju cijena u obaveznim osiguranjima u saobraćaju i izmijeniće se Zakon o društvima za osiguranje, propisujući mjere za efikasniji nadzor slobodnog određivanja premije, te uskladiti minimalni nivo kapitalnih zahtjeva sa direktivama EU. Razvijaće se i svijest o prednostima osiguranja imovine od prirodnih nepogoda, i analiziraće se mogućnosti podsticanja tražnje za ovom vrstom osiguranja u Republici Srpskoj.

U 2015. godini definisaće se Strategija razvoja Investiciono-razvojne banke RS i Strategija razvoja Garantnog fonda RS kako bismo ove institucije još jasnije pozicionirali kao glavne oslonce privrednog razvoja Republike Srpske.

Reforme u oblasti pravosuđa i borba protiv organizovanog kriminala i korupcije

Zbog nezadovoljstva radom pravosudnih insitucija na nivou BiH, kao i načina njihovog uspostavljanja, te rada Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, a uvažavajući činjenicu da je Ustavom Republike Srpske sudska vlast utvrđena kao zaokružena cjelina čija je organizacija i nadležnost regulisana zakonom, Republika Srpska učestvuje u Strukturalnom dijalogu u oblasti pravosuđa na osnovu sporazuma postignutog između najviših predstavnika vlasti iz Republike Srpske i EU.

Vlada Republike Srpske će u okviru Strukturalnog dijaloga i u narednom periodu insistirati na redefinisaniu mjesta i uloge Suda i Tužilaštva BiH kao i Visokog sudskog i tužilačkog savjeta posebno

vodeći računa o ustavnom uređenju i nadležnostima Republike Srpske. U tom smislu Republika Srpska će insistirati na reorganizaciji izbora tužilaca imajući u vidu iskustva zemalja iz okruženja.

Republika Srpska je iskazala jasno opredjeljenje za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije osnivanjem Specijalnog tužilaštva, Službe za suzbijanje organizovanog kriminaliteta i korupcije, Agencije za upravljanje oduzetom imovinom, te usvajanjem Strategije za borbu protiv korupcije kao i provedbenog Akcionog plana. Time je Republika Srpska, u skladu sa poglavljem 23 i 24 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i potrebe za jačanjem institucija koje se bave borbom protiv korupcije, unaprijedila i zaokružila zakonodavni i institucionalni okvir za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.

U cilju uspostavljanja i jačanja vladavine prava u narednom periodu, borba protiv organizovanog kriminala i korupcije imaće primarnu ulogu, jačanjem pretpostavki za nesmetan rad tužilaštva i svih institucija zaduženih za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Od nadležnih institucija zahtijevaće se angažovanje u punom kapacitetu kako bi se nivo organizovanog kriminala i korupcije sveo na što niži nivo. Takođe preduzimaće se i aktivnosti na prevenciji navedenih pojava kao i na podizanju svijesti i edukacije građana o njihovoj štetnosti.

Reforme u sektoru obrazovanja

Obrazovanje ima ključnu ulogu u razvoju svakog društva i zato će imati posebno mjesto u radu Vlade Republike Srpske. Treba ga posmatrati kao cjelinu, tako da samo cjelovita reforma obrazovnog sistema može donijeti uspješne rezultate. Međutim, za takvu reformu nije dovoljan samo angažman Vlade, već šire društvene zajednice.

Kada je riječ o predškolskom obrazovanju, Vlada Republike Srpske će nastaviti da obezbjeđuje sredstva za uključivanje što više djece u program pripreme pred polazak u školu, i stvarati pretpostavke da predškolsko obrazovanje bude istinski dio cjelovitog obrazovnog sistema.

Osnovno i srednje obrazovanje najznačajniji su period u razvoju djeteta i mladog čovjeka i osnova su uspješne pripreme za rad i dalje školovanje. Obrazovni proces mora odgovoriti zahtjevima vremena u kojem živimo. Zato se moraju osavremeniti ciljevi obrazovanja i vaspitanja, utvrditi adekvatni standardi u obrazovanju, i obezbijediti da stečeno znanje bude primjenjivo. U okviru modernizacije nastavnog procesa, nastaviće se realizacija projekata uvođenja informatičke opreme u škole.

Obezbijediće se kontinuirana analiza Nastavnih programa u osnovnim i srednjim školama da bi ih prilagodili potrebama savremenog društva i potrebama budućih radnika ili studenata, i u skladu s tim obezbijedila adekvatnost broja predmeta, obima gradiva, te izučavanih tema i oblasti.

Za uspješno visoko obrazovanje potrebno je izvršiti čitav niz intervencija u ovoj oblasti, ali i reformisati osnovno i srednje obrazovanje. Visoko obrazovanje mora pred studente postaviti ciljeve u skladu sa savremenim društvenim kretanjima, potrebama tržišta i razvoja društva, a to podrazumijeva i redefinisano ulogu profesora, kao i samog studija koji će studente s jedne strane pripremiti za uspješan rad, a s druge strane podstaći ih i da sami kontinuirano uče i usavršavaju se.

Ove ciljeve ćemo, između ostalog, realizovati i donošenjem novog Zakona o visokom obrazovanju, koji će još više približiti naše visoko obrazovanje evropskom i vratiti ga na kolosijek uspješnih i provjerenih vrijednosti. Zakon će unaprijediti autonomiju visokoškolskih ustanova, ali i povećati društvenu odgovornost svih učesnika u visokom obrazovanju, te bliže pojasniti i unaprijediti rješenja koja se tiču toka studija i prenosa ECTS bodova, rukovođenja visokoškolskim ustanovama i statusa akademskog osoblja, licenciranja studijskih programa, izvođenja doktorskih studija i izbora u akademska zvanja. Podstićaće se i unapređenje kvaliteta visokog obrazovanja, poput razvoja kriterija za rangiranje visokoškolskih ustanova u RS.

3.3. Fiskalna konsolidacija

Fiskalna konsolidacija obuhvata mjere koje se odnose na: smanjenje javne potrošnje, poboljšanje naplate javnih prihoda i efikasniji rad kontrolnih organa.

Usvajanjem Zakona o fiskalnoj odgovornosti, te novim Zakonom o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru, **pojačaće se kontrola trošenja javnih sredstava.** Na taj način biće onemogućeno stvaranje obaveza budžetskih korisnika iznad nivoa sredstava datih Budžetom, i uvedena veća transparentnost i odgovornost u trošenju javnih sredstava, u cilju dodatnog fiskalnog jačanja ukupnog budžetskog sistema Republike Srpske.

Pored toga, u proces reforme upravljanja javnim finansijama uvođenjem programskog budžetiranja u narednom srednjoročnom periodu stvoriće se pretpostavke za dodatne uštede.

Nastaviće se i obuke sa budžetskim korisnicima uz tehničku podršku projektnog tima EU u cilju jasnijeg povezivanja budžetskih programa i strateških dokumenata ministarstava, kako bi se javnim sredstvima realizovali ciljevi sa mjerljivim rezultatima, te jasnije prepoznala odgovornost za izvršavanje ili neizvršavanje postavljenih ciljeva, kao i odgovornost o utrošenim javnim sredstvima.

Novom politikom zaduživanja jasno će se definisati prioritetne oblasti koje će moći da budu finansirane iz kreditnih sredstava, odnosno zaduženjem Republike. Ključni kriterij kod određivanja prioritetnih oblasti biće uticaj navedene investicije na privredni rast Republike Srpske, te dodatno zapošljavanje. Na taj način, moguće je i odustajanje od nekih projekata za koje se procijeni da nam u ovom momentu ne donose efekte koje smo prvobitno očekivali, ili da nisu dovoljno profitabilni.

U cilju uspostavljanja manje skupe, a efikasne i produktivne ukupne javne uprave, tražiće se od svih institucija javnog sektora da **izvrše optimizaciju broja zaposlenih.** Na taj način, kroz ostvarene uštede, smanjiće se potrebna izdvajanja za plate zaposlenih, smanjiti potencijalna zaduženja, stvoriti prostor za nagrađivanje najboljih radnika, motivisati zaposlene za produktivniji rad, a ujedno i osloboditi sredstva koja mogu biti iskorišćena za dodatne investicije ili za podršku privredi. U najskorije vrijeme definišaće se mjere za racionalizaciju javne uprave, uključujući i zamrzavanje zapošljavanja, ograničavanje fonda plata, smanjenje broja zaposlenih neuvođenjem novih radnika nakon penzionisanja onih koji su za to ispunili uslove i sl.

Kroz provođenje Zakona o poreskom postupku Republike Srpske posebna pažnja nadležnog organa biće posvećena **aktivnostima redovne i prinudne naplate svih javnih prihoda** jer provođenje prinudne naplate nije na potrebnom nivou, kao i aktivnostima indirektnog načina utvrđivanja poreskih osnovica i „vezanih kontrola“, što je do sada nedovoljno eksploatisano, a može biti značajna poluga u punjenju budžeta i vanbudžetskih fondova, kao i suzbijanju nelegalnih aktivnosti u Republici. Imjenama Zakona o poreskom postupku obavezaće se Poreska uprava da pored kontrole uplate poreza i doprinosa, kontroliše i način obračuna istih, kako se ne bi dešavalo da se porezi i doprinosi uplaćuju samo na najnižu platu.

Borba protiv „sive ekonomije“ biće jedan od prioriteta. Donijeće se Program za suzbijanje sive ekonomije kako bi se uticalo na smanjenje učešća neformalne ekonomije u ukupnom bruto domaćem proizvodu, i doprinijelo boljem punjenju budžeta i vanbudžetskih fondova, te smanjenju neloyalne konkurencije i nejednakih uslova poslovanja. Na taj način, preduzeće se i sve aktivne mjere u cilju sprječavanja rada na crno.

U cilju efikasnijeg rada Inspektorata Republike Srpske donijeće se novi Zakon o inspekcijama, a po potrebi će se izmjeniti i drugi zakoni kojima će se stvoriti uslovi da kontrola inspektora bude efikasna.

3.4. Očuvanje socijalne sigurnosti

Kada je riječ o oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, stanje se, nakon donošenja novog zakona, postepeno poboljšava, ali i dalje nije zadovoljavajuće. Uočavaju se pozitivni trendovi u strukturi penzija jer se povećava procenat korisnika starosne, a smanjuje procenat korisnika invalidske penzije, zatim smanjuje se broj priznatih prava u jednoj godini, naročito broj invalidskih penzija, i postepeno se povećava efektivna starost korisnika starosne penzije na dan ostvarivanja prava. Materijalni položaj penzionera se postepeno poboljšava, ali nedovoljno. Iako su dosadašnje reforme imale pozitivne efekte u smislu usporavanja rasta broja korisnika prava, penzioni sistem je i dalje ranjiv jer najvažniji indikator sistema, tj. odnos broja osiguranika prema broju korisnika prava i dalje nije na zadovoljavajućem nivou, prvenstveno kao posljedica demografskih kretanja, te sive ekonomije i rada na crno. Pozitivan efekat se očekuje i kroz rasterećenje privrede čime će se privrednim subjektima olakšati poslovanje, a time redovnije izmirenje ove obaveze. I u narednom periodu obezbijediće se redovnost isplata penzije, a Vlada će raditi na njihovom daljem povećanju.

U oblasti boračko-invalidske zaštite i zaštite civilnih žrtava rata, obezbijediće se redovnost isplate ličnih i porodičnih invalidnina i drugih davanja u skladu sa zakonom, a u skladu sa raspoloživim sredstvima obezbijediti rast osnovice za obračun ličnih i porodičnih invalidnina.

U cilju okončanja Programa potpunog stambenog zbrinjavanja porodica poginulih boraca i ratnih vojnih invalida od prve do četvrte kategorije, prema kojem se stambeno zbrinjava 5.606 porodica, u prvoj polovini 2015. godine završiće se zbrinjavanje kroz dodjelu stambenih jedinica. Nakon toga, u skladu sa finansijskim mogućnostima, i na osnovu dogovora sa ovim kategorijama, nastaviće se aktivnosti na njihovom stambenom zbrinjavanju, što se odnosi na one koji nisu bili obuhvaćeni ovim Programom, a ispunjavaju potrebne uslove.

3.5. Evropski put Republike Srpske

Evropski put ostaje opredjeljenje i nove Vlade Republike Srpske i ona će nastaviti da jača svoje institucionalne i kadrovske kapacitete za sprovođenje evropskih obaveza, i da postepeno usklađuje svoje zakonodavstvo sa propisima Evropske unije.

Evropske integracije obuhvataju mjere koje se odnose na: uspostavljanje mehanizma koordinacije u skladu sa ustavnim kapacitetima, rješenje pitanja „Sejdić–Finci“ bez promjena nadležnosti i unapređivanje regionalne saradnje.

Vlada Republike Srpske će u nakraćem roku izraditi Akcioni plan za realizaciju svih navedenih mjera i odrediti dinamiku realizacije svih aktivnosti po pojedinim oblastima.

4. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESOVANIH STRANA

Dokument Nacionalni program ekonomskih reformi je urađen na osnovu Ekonomske politike Republike Srpske za 2015. godinu. U izradi Ekonomske politike učestvuju sva ministarstva i institucije Republike Srpske u skladu sa svojim resornim nadležnostima, ali i prihvatljive politike i sugestije socijalnih partnera i svih relevantnih institucija u Republici Srpskoj.

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

2. MAKROEKONOMSKI KONTEKST

Kretanja makroekonomskih pokazatelja Federacije BiH u prethodnom periodu, makroekonomske projekcija međunarodnih finansijskih institucija, privredni rast glavnih spoljnotrgovinskih partnera, kao i ciljevi i politika Vlade Federacije BiH predstavljaju osnovu su za izradu makroekonomske projekcije.

U skladu sa poboljšanjem situacije u okruženju, očekuje se da će ekonomija Federacije BiH zabilježiti skroman realni rast od 1,1% 2014. godine, Uz pretpostavku blagog jačanja izvozne potražnje trebalo bi doći i do skromnog realnog rasta izvoza, te u skladu s tim i blagog povećanja broja zaposlenih, raspoloživog dohotka građana, kao i realnim rastom privatne potrošnje. Tek od 2015. godine u Federaciji BiH se očekuje ozbiljnije povećanje investicija i ekonomske aktivnosti.

U periodu 2016-17. godine očekuje se dalje postepeno povećanje ekonomskog rasta, uglavnom kao posljedica pozitivnih kretanja u okruženju. U Federaciji BiH se očekuje ekonomski rast od 4% u 2016. godini, odnosno 4,4% u 2017. godini, kao rezultat postepenog jačanja izvoza i realnog sektora, te domaće potražnje. Očekuje se da će, realni rast BDP-a u 2014. godini iznositi 0,9%, uz dalje povećanje od 2,2% u 2015. godini, 3,5% u 2016. godini i 4,2% u 2017. godini. Javne investicije bi trebale imati sve veći značaj uz pretpostavku sve većeg pristupa sredstvima međunarodnih kreditora. U ovom periodu u Federaciji BiH se očekuje i oporavak industrijske proizvodnje, te jačanje energetskog sektora.

Proicirani rast privredne aktivnosti prouzročit će nastavak pozitivnog kretanja na tržištu rada i smanjenje stope nezaposlenosti za oko 0,3%, uz rast prosječnih mjesečnih plaća u realnom sektoru od 1,5%, dok se prosjek plaća u javnom sektoru neće mijenjati.

Cijene osnovnih životnih namirnica, energenata, saobraćaja mogle bi biti niže, što će umnogome ovise o cijeni nafte na svjetskom tržištu, a na osnovu sadašnjeg stanja kada je cijena nafte dosegla nivo od 60 dolara po barelu, sa tendencijom daljeg pada, očekuje se da će i cijene ići na niže.

Negativna stopa inflacije u 2014. godini od -0,7% će se nastaviti i u prvoj polovini 2015. godine, dok se u narednim godinama očekuje tek blagi rast do maksimalno 1,2% u 2017. godini.

3. SEKTORSKE MJERE REFORME KOJE SE IMPLEMENTIRAJU I PLANIRAJU KAKO BI SE OSTVARILI CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE 2014-2017

Ekonomski reforme u oblasti oporavka privrede i privrednog rasta obuhvata ciljeve koji se odnose na rast obima industrijske proizvodnje, rast broja novozaposlenih, rast produktivnosti, povećanje izvoza, poboljšanje konkurentnosti i efikasno korištenje prirodnih resursa i zaštita okoliša.

3.1. Mjere za oporavak privrede privredni rast i konkurentnost

3.1.1. Stimulativna poreska politika, rasterećenje i poboljšanje likvidnosti privrede

- **Zakon o privrednim društvima („Službene novine novine Federacije BiH“, broj 75/13)**

Razlozi za donošenje ovog zakona sadržani su u potrebi stvaranja pretpostavki za unapređenje poslovnog okruženja kojim bi se omogućilo lakše osnivanje i poslovanje privrednih društava, jasnije definisala uloga i nadležnosti upravljačkih struktura u društvima, te unaprijedile i precizirale odredbe vezane za uspostavljanje i funkcionisanje povezanih društava.

U dijelu koji se odnosi na registraciju i početak obavljanja djelatnosti, Bosna i Hercegovina, odnosno Federacija Bosne i Hercegovine u svim istraživanjima se nalazi na dnu ljestvice u segmentu

jednostavnog i jeftinog pokretanja poslovanja. Bosna i Hercegovina je u protekle dvije godine na 162. mjestu u Izvještaju Svjetske banke "Doing Business", od svih ekonomija Jugoistočne Europe na pretposljednem mjestu. Postupak upisa poslovnog subjekta u Registar društava u Federaciji Bosne i Hercegovine poslovni sektor košta u prosjeku oko 3 miliona KM. Pri tome se strani investitori sve rjeđe odlučuju na pokretanje poslovanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, upravo zbog komplikovanog procesa i nejasnih propisa.

U oblasti korporativnog upravljanja trenutni zakonski okvir predviđa dvodomno upravljanje, tj. razdvojenost između nadzornog odbora i uprave. Iako postoje određena kretanja i izmjene u načinu upravljanja u okruženju, Federacija Bosne i Hercegovine u skladu sa preporukama iz Izvještaja o analizi procjene uticaja propisa, bi trebala pri dvodomnom sistemu, u skladu sa kontinentalno-evropskim standardnim oblikom upravljanja, imati u vidu potrebu jasnog razdvajanja između strateškog upravljanja i nadzora (nadzorni odbor) i menadžmenta (uprave) privrednog društva. S tim u vezi, neophodno je bilo izvršiti dorade u rješenjima sadržanim u ovom zakonu.

Domaće vlasti su, u skladu sa članovima 70. i 87. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, dužne uspostaviti saradnju u pogledu postepenog usklađivanja postojećih zakona i budućeg zakonodavstva s pravnom tečevinom Unije, ali i ojačati provođenje ekonomske reforme, s ciljem jačanja privrede, poslovnog okruženja i ekonomskih politika. Cilj je, između ostalog, omogućiti slobodno i jednostavno upostavljanje i registraciju privrednih društava, jačanje efikasnosti i konkurentnosti društava, jačanje kapaciteta za prekograničnu saradnju, te modernizacija zakona, principa registracije, poslovanja, korporativnog upravljanja.

- **Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u Federaciji BiH („Službene novine novine Federacije BiH“, broj 52/14)**

Veći broj privrednih društava u čijoj strukturi osnovnog kapitala u većem ili manjem dijelu učestvuje državni kapital, kao i privrednih društava sa 100% učešćem privatnog kapitala suočavaju se sa nizom problema od kojih je najizraženiji održavanje likvidnosti u poslovanju.

Finansijskom konsolidacijom privrednih društava stvoreni su preduslovi za učestvanje u postupku javnog nadmetanja putem tendera za obavljanje radova i usluga na tržištu, realizaciju kreditnih sredstava, rješavanje problema dugovanja po osnovu neplaćenih doprinosa za veći broj radnika kojima nisu uplaćeni doprinosi, otklanjanje opasnosti od pokretanja stečajnog ili likvidacionog postupka i slično.

- **Program utroška trajnog revolving fonda kod Union banke d.d. Sarajevo Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije za dugoročno finansiranje projekata putem dodjele kredita („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/14, 91/14 i 106/14)**

Svrha dodjele kreditnih sredstava je davanje podrške u realizaciji razvojnih projekata privrednih društava, poboljšanja konkurentnosti, poboljšanja tehnološke opremljenosti, uspostavljanje i očuvanje sistema kvaliteta, povećanje produktivnosti kao i povećanje zaposlenosti.

Navedena sredstva su kreditnog karaktera, sa: odgodom plaćanja („grace“ periodom) do 12 mjeseci, godišnjom kamatnom stopom u visini 0,9% i naknadom za obradu kredita - jednokratno u visini 0,6%.

Dodijeljena sredstva korisnici vraćaju u minimalno 24 jednaka mjesečna anuiteta, a maksimalno u 60 anuiteta, što zavisi od visine dodijeljenih sredstava. Početak povrata kredita, dinamika vraćanja, kao i drugi bitni elementi kredita bit će definisani ugovorom.

Dodijeljena sredstva isključivo će se isplaćivati na račune korisnika kredita kod Banke, čime će se omogućiti i kontrola utroška dodijeljenih sredstava Programa.

3.1.2. Investicione aktivnosti u oblasti energetskog sektora u Federaciji BiH

Investicione aktivnosti u energetskom sektoru Federacije BiH će biti osnovni pokretač privrednog ekonomsko-privrednog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine. Projekti izgradnje TE Tuzla Blok 7-450 MW (planirani početak izgradnje 2015. godine, a rok za izgradnju i puštanje u pogon 2019. godina), TE Banovići Blok 1 -300 MW (planirani početak izgradnje u 2016. godini a rok za izgradnju i puštanje u pogon 2019. godina),TE Kakanj Blok 8- 300 MW (mogući rok za izgradnju do 2022. godina) TE-TO KTG Zenica instaliranog kapaciteta 390 MW električne i 170 MW toplotne energije za grijanje grada Zenice(planirani početak izgradnje u 2015., a planirani pogon elektrane je u 2017. godini) i predstavljaju najveće investicije u regionu. Takođe, potrebno je napomenuti i realizaciju započetih projekata u oblasti hidroenergetike, kao što izgradnja HE Vranduk 19,63 MW (početak izgradnje 2015.god, a rok za izgradnju i puštanje u pogon 2019.), HE Janjići 13,3 MW (početak izgradnje 2017. godine, a rok za izgradnju i puštanje u pogon 2020.) CHE Vrilo 62 MW (okvirni rok za izgradnju 2022). U periodu 2015.-2020 godine realno je očekivati realizaciju projekta izgradnje oko 36 malih hidroelektrana(od čega 20 realiziraju privatni investitori) ukupne instalisane snage oko 53 MW. Što se tiče ostalih obnovljivih izvora energije, u narednom periodu Federaciji BiH, očekuje se realizacija projekta izgradnje VE Podveležje 48 MW (početak izgradnje 2015. a rok za izgradnju 2016. god) i VE Mesihovina do 55 MW(početak izgradnje 2015. a rok za izgradnju 2016. god). Takođe od strane privatnog sektora pokrenuta je inicijativa za izgradnju slijedećih vjetroelektrana: VE Debelo Brdo 54,6 MW, VE Gradina 70 MW (I faza 26 + II faza 44), VE Orlovača 42 MW, VE Pakline 1 48 MW, VE Pakline 2 48 MW, VE Kupres 1 48 MW, VE Baljci 48 MW, VE Jelovača 36 MW, VE Mučevača 60 MW i VE Ivovik 84 MW. Takođe u 2014. godini, privatnim investitorima, izdato je 75 energetskih dozvola za izgradnju solarnih fotonaponskih elektrana, čija je ukupna instalisana snaga cca 15,7 MW, a realizacija najvećeg broja ovih projekata očekuje se tokom 2015. godine.

3.1.3. Reforma tržišta rada i poboljšanje ekonomskog i socijalnog položaja radnika i prilagođavanje obrazovanja potrebama privredi

S obzirom da trenutni sistem obrazovanja ne odgovara potrebama privrede, što je utvrđeno u usvojenim strateškim dokumentima, uputiće se inicijative prema nadležnim federalnim i kantonalnim institucijama za uspostavljanjem nove mreže srednjih škola za obrazovanje učenika za zanimanja za koje je iskazana potreba od strane privrednika. U tom cilju će se pokrenuti i inicijativa za čvršćom saradnjom privrede sa naučno-obrazovnim ustanovama.

3.1.4. Razvoj sektorskih politika u oblasti industrije

Sektorskim politikama u oblasti industrije će se posvetiti posebna pažnja, kroz implementaciju i praćenje mjera i aktivnosti iz akcionih planova već usvojenih strategija, odnosno kroz izradu novih za pojedine industrijske grane.

Akcioni plan za realizaciju Strategije razvoja industrije tekstila, odjeće kože i obuće FBiH za period 2013-2018.predviđa izradu smjernica za razvoj bazne proizvodnje i proizvodnje pratećeg materijala, jer ista ne postoji na području FBiH/BiH, čime bi se domaći proizvođači u velikom dijelu oslobodili zavisnosti od uvoza.

U 2015. godini, odnosno 2016. godini, planirano je da Vlada FBiH, odnosno Parlament FBiH usvoji Strategiju razvoja drvne industrije FBiH, Strategiju razvoja industrije građevskog materijala i Strategije razvoja metalnog i elektro sektora u Federaciji BiH.

3.2. Reforma u zdravstvenom sektoru Federacije BiH

Reformski procesi u sektoru zdravstva bazirani su na dokumentu „**Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji BiH u periodu od 2008. do 2018. godine**“. Ovim Strateškim planom utvrđeni su

odgovarajući opći i specifični strateški ciljevi u oblasti zdravstva. Cilj ovog dokumenta je prikazati strategijske pravce razvoja zdravstva u Federaciji BiH u desetogodišnjem periodu. Strategija predstavlja okvir za razvoj i unapređenje zdravstva na osnovu kojeg se prave operativni planovi u skladu sa finansijskim mogućnostima za implementaciju navedenih rješenja u strategiji.

To znači da se u periodu u 2015-2017. godina u sektoru zdravstva aktivnosti će biti usmjerene na ostvarenje pet strateških ciljeva, i to:

- Ojačati mehanizme neophodne za uspostavljanje efikasnog i savjesnog upravljanja u zdravstvu i ojačati upravljanja zdravstvenim sistemom;
- Učiniti zakonodavni okvir efikasnijim kroz usklađivanje sa reformiskim ciljevima Federacije BiH i propisima EU;
- Ojačati primarnu, specijalističko-konsultativnu i bolničku zdravstvenu zaštitu;
- Ojačati ulogu javnog zdravstva, i
- Unaprijediti farmaceutske sektor i oblast hemikalija i biocida

Sažetak prioriteta za svaku plansku godinu može se predstaviti kroz utvrđene operativne ciljeve uz naznaku očekivanog rezultata na kraju godine. Tako je za svaki strateški cilj definiran operativni cilj za navedeni period, na sljedeći način:

- Unaprijeđenje efikasnosti saradnje učesnika u sektoru zdravstva;
- Povećanje broja dokumenata i propisa u zdravstvu usklađenih sa reformiskim ciljevima Federacije BiH i propisima EU;
- Unaprijeđenje dostupnosti kvalitetnim i sigurnim zdravstvenim uslugama;
- Osiguravanje i jačanje provođenja osnovnih javnozdravstvenih funkcija koje omogućuju promociju zdravlja i prevenciju bolesti;
- Povećanje dostupnosti djelotvornim, sigurnim, kvalitetnim i ekonomičnim lijekovima, i
- Unaprijeđenje reguliranja oblasti hemikalija i biocida.

Stavljajući u prvi plan unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva kroz sveobuhvatan, dostupan, kvalitetan i efikasan zdravstveni sistem temeljen na održivosti i solidarnosti na cijelom području Federacije BiH, rad Federalnog ministarstva zdravstva u periodu 2015-2017. godina kroz različite programe i njihove prateće aktivnosti, definirane shodno naprijed navedenim ciljevima, u najkraćem, bit će fokusiran na:

- savjesno upravljanje zdravstvenim sistemom, koje je moguće provesti samo u uvjetima stabilnog i finansijski održivog sistema zdravstva,
- racionalno finansiranje zdravstvenih usluga,
- adekvatnu raspodjelu finansijskih resursa i sistem plaćanja davalaca usluga u nadležnosti kantona, s posebnim fokusom na implementaciju federalnih odluka o osnovnom paketu zdravstvenih prava, te pronalaženju novih izvora finansiranja sektora zdravstva,
- bolje stvaranje i raspodjelu resursa (ljudski resursi, edukacija, informacione tehnologije),
- kvalitetnije pružanje usluga (primarna zdravstvena zaštita – s posebnom pažnjom na poboljšanje dostupnosti stanovništvu usluga porodične medicine kako u urbanim tako i u ruralnim sredinama; specijalistička zdravstvena zaštita, bolnička zdravstvena zaštita, javno zdravstvo i sl.), kao i proširivanje obima i vrste zdravstvenih usluga baziranih na savremenim medicinskim dostignućima i novim zdravstvenim tehnologijama,
- ujednačavanje prava osiguranika na lijekove u svim kantonima, kao i liste lijekova u Federaciji BiH, a koje se finansiraju iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, i
- monitoring i evaluaciju primjene pozitivnih odluka o lijekovima (Lista lijekova iz obaveznog zdravstvenog osiguranja; Bolnička lista lijekova i Lista lijekova federalnog fonda solidarnosti).

Naravno, reforme zdravstvenog sektora Federacije BiH, moraju se odvijati paralelno sa nužnim reformama u finansiranju zdravstva, odnosno za bolje metode finansiranja zdravstva potrebna je bolja organizacija zdravstvenog osiguranja, ali i novi izvori finansiranja u sektoru zdravstva koji će se koristiti na principima racionalnosti, jasnih podjela rada u sektoru zdravstva i planskom razvoju zdravstva. Novi pristupi finansiranju zdravstva svakako da su najveći izazov za period koji slijedi. Aktivnosti ministarstva će se usmjeriti na poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva kroz efikasan, dostupan i transparentan zdravstveni sistem, utemeljen na principima solidarnosti i pravičnosti. Neophodno je osigurati da se zdravstvene usluge i informacije mogu dobiti onda kada i gdje su potrebne. Također, težit će se ka osiguranju kupovine, razvoja i korištenju usluga i objekata koje zadovoljavaju najviše moguće standarde i sigurnost kroz cijeli zdravstveni sistem.

Četiri su osnovne poluge zdravstvenog sistema: savjesno upravljanje, zdravstvene usluge, resursi i finansiranje, i upravo na njima bazirane su planirane aktivnosti za planirani period.

3.3. Investicione aktivnosti u oblasti cestovne infrastrukture i Sektoru za planiranje i projekte

U oblasti prometne infrastrukture nastavlja se realizacija projekta izgradnje autoceste na Koridoru Vc. Nakon puštanja u promet dionica Tarčin – Zenica i Zvirovići (Međugorje) – Granica Republike Hrvatske na jugu BiH u 2015. godini planiran je nastavak izgradnje dionice Počitelj – Zvirovići, dionice Zenica jug – Zenica sjever te Svilaj Odžak na sjeveru BiH.

U toku su ili su planirane aktivnosti na izradi projektne dokumentacije i ostale pripreme za realizaciju projekata autoceste Žepče – Tuzla – Brčko – Orašje i Jadransko – Jonskoj autocesti kroz BiH te brzih cesta Lašva Donji Vakuf i Mostar – Grude (JJ AC – Split).

U oblasti prometne infrastrukture nastavlja se realizacija projekta izgradnje autoceste na Koridoru Vc.

Nakon puštanja u promet dionica Tarčin – Zenica i Zvirovići (Međugorje) – Granica Republike Hrvatske na jugu BiH, u 2015. godini planiran je nastavak izgradnje: poddionice Počitelj – Zvirovići (kredit kod EIB –Evropske investicijske banke) u vrijednosti 203,9 miliona KM bez PDV-a, a plan za 2015. iznosi 42,9 miliona KM bez PDV-a; dionice Zenica jug – Zenica sjever, poddionica Drivuša – Klopče (KFAED-Kuvajtski fond) vrijednost ugovora 56 miliona KM, a plan za 2015. iznosi 18,9 miliona KM; poddionica Klopče–D.Gračanica (kraj tunela Pečuj) (kredit kod OFID-OPEC Fonda i drugih fin.institucija) vrijednost ugovora 193,9 miliona KM, a plan za 2015. iznosi 40,8 miliona KM; Svilaj – Odžak (kredit kod EIB –Evropske investicijske banke) (sa petljom Odžak i priključnom saobraćajnicom do Odžaka i GP Svilaj-parterni dio) vrijednost ugovora 140,1milion KM bez PDV-a; plan za 2015. I faza iznosi 44,6 miliona KM bez PDV-a

U toku su ili su planirane aktivnosti na izradi projektne dokumentacije i ostale pripreme za realizaciju projekata autoceste: Žepče – Tuzla - Idejni projekat autoceste sa spojem na Koridor Vc (vlastita sredstva) ugovorena vrijednost usluga 2,7 miliona KM sa PDV-om, plan za 2015. iznosi 1.276.450 KM; te brzih cesta: Nević Polje - Donji Vakuf (Izrada idejnog projekta) (vlastita sredstva) procjenjena vrijednost usluga 2,5 miliona KM sa PDV-om, plan za 2015. iznosi 1,25 miliona KM; Mostar – Široki Brijeg-granica HR (Generalni projekt i fizibiliti studija) (vlastita sredstva) procjenjena vrijednost usluga 3,5 miliona KM sa PDV-om, plan za 2015. iznosi 0,5 miliona KM.

3.4. Sektor željezničkog, vodnog i kombinovanog prometa

Projekat rekonstrukcije „Obnova željeznica u BiH II“ je u cijelosti završen i zaključen je ugovor za rekonstrukciju dionice pruge Bradina - Sarajevo u dužini od 41 km čime je u potpunosti kompletiran remont pruge na južnom dijelu Koridora Vc kroz BiH.

Cilj je nastaviti investiranje u željezničku infrastrukturu u skladu sa Planom investiranja u željezničku infrastrukturu u Bosni i Hercegovini za period 2010 – 2014. sa projekcijom do 2020.godine

Nastaviti sa realizacijom projekta „Obnova i modernizacija plovnog puta rijeke Save“ korištenjem sredstava Evropske komisije iz IPA fondova (projektovanje i deminiranje), a izvođenje građevinskih radova obezbjediti iz kreditnih sredstva Svjetske banke po povoljnim uslovima.

3.5. Reforme u sektoru obrazovanja

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine će i u narednom periodu nastaviti pružati snažnu podršku reformskim procesima u sektoru obrazovanja, koje uključuju reforme u oblasti predškolskog, osnovnog, srednjeg, visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Kao ključne, prepoznaju se uloga i funkcije na planu dogovaranja i osiguranja efikasnog koordiniranja aktivnosti obrazovnog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine, te pružanja stručne i druge podrške kantonima za uspješnu implementaciju politika djelovanja dogovorenih na nivou Bosne i Hercegovine.

Među reformskim aktivnostima, koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti i privrednog rasta Federacije Bosne i Hercegovine, posebno su značajne one koje imaju za cilj bolje usklađivanje obrazovanja sa zahtjevima tržišta rada s naglaskom na razvijanje vještina i kompetencija kod učenika, studenata i odraslih koje će im omogućiti uspješno integrisanje na tržište rada, kao i osiguranje dugoročne zapošljivosti.

U narednom periodu fokus će biti na sljedećim aktivnostima: izrada Prijedloga akcionog plana za implementaciju „Strateških pravaca razvoja karijerne orijentacije u FBiH za period 2015-2020. godina“, i rad na njenoj implementaciji u partnerstvu s resornim ministarstvima, službama za zapošljavanje, pedagoškim zavodima, centrima za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, školama, univerzitetima; izrada dokumenta „Analiza mogućnosti uvođenja obaveznog srednjoškolskog obrazovanja s dvogodišnjim trajanjem u FBiH“; nastavak rada na realizaciji „Operativnog plana aktivnosti na provođenju mjera i preporuka sadržanih u Analizi stanja u oblasti srednjeg obrazovanja sa prijedlogom mjera za usklađivanje obrazovanja sa potrebama privrede; nastavak podrške talentovanim i nadarenim učenicima i studentima; nastavak pružanja podrške programima koji omogućuju odraslim osobama završetak osnovne škole s fokusom na žensku populaciju; pružanje podrške školovanju učenika i studenata romske nacionalnosti i drugih nacionalnih manjina; podrška obrazovanju učenika i studenata s posebnim obrazovnim potrebama; nastavak realizacije Projekta nabavke besplatnih udžbenika za učenike u stanju socijalne potrebe; nastavak implementacije aktivnosti iz Strateškog plana za unapređenje ranog rasta i razvoja 2013-2017. i Pestalozzi programa obuke i stručnog usavršavanja profesionalaca u oblasti obrazovanja i promocija vrijednosti Vijeća Evrope; nastavak pružanja podrške modernizaciji nastavnih planova i programa na svim nivoima obrazovanja.

Razvoj visokog obrazovanja je od ogromnog značaja za kulturološki, društveni i ekonomski razvoj zemlje. Jačanjem visokog obrazovanja ili, tačnije, primjenjivanjem usvojenih znanja i vještina, predstavlja korist za državu, ali i šire. Jaka akademska zajednica stvara pozitivnu, proaktivnu klimu koja privlači domaće i strane direktne investicije, što rezultira u održivom i uravnoteženom ekonomskom razvoju.

U skladu sa Strateškim pravcima razvoja visokog obrazovanja u Federaciji BiH 2012-2022., koji su usklađeni s Bolonjskim principima, predviđena je realizacija niza aktivnosti, u skladu s ustavnim ovlastima, kroz savjetodavnu i koordinirajuću ulogu, povezivanjem visokoškolskih ustanova, kantonalnih ministarstava obrazovanja i ostalih relevantnih aktera, a u cilju osposobljavanju kvalitetnog kadra kao osnovnog resursa konkurentne ekonomije u Federaciji BiH zasnovane na znanju. Predviđen je nastavak aktivnog učešća u izradi Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini za sve nivoe, uključujući opće obrazovanje i cjeloživotno učenje. S primjenom kvalifikacijskog okvira u praksi unaprijedila bi se kvaliteta studija u zemlji i osigurala mobilnost nastavnog kadra i studenata, što bi u konačnici dovelo do harmonizacije domaće prakse sa podmaklom fazom legislativnog prilagođavanja Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

U narednom periodu osigurat će se nastavak podrške internacionalizaciji visokog obrazovanja u Federaciji BiH i implementaciji osiguranja kvaliteta na visokoškolskim ustanovama kroz međunarodno učešće, saradnju i povezivanje u cilju sistematskog ispunjavanja uslova za uključivanje domaćeg visokog obrazovanja u Evropski prostor visokog obrazovanja kao ravnopravnog partnera, kao i senzibilizaciji čitavog društva za društvo znanja kroz poboljšanje fleksibilnosti i jačanja obrazovnog sistema, uključujući bolje veze između univerziteta i poslovnog svijeta i projekte fokusirane na jačanje kadrovskog potencijala i dostizanje kritične mase kvalitetnih istraživača za naučno-istraživačku djelatnost kroz obuku nove generacije naučnih radnika za nove tehnike i izazove.

3.6. Reforma tržišta rada i poboljšanje ekonomskog i socijalnog položaja radnika

U oblasti reforme tržišta rada izvršit će se usklađivanje pravnog okvira u oblasti rada i zapošljavanja sa zahtjevima tržišne ekonomije i evropskim standardima u ovoj oblasti. U tom pravcu, izradit će se novi Zakon o radu i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Jedan od glavnih ciljeva ove reforme je postizanje veće fleksibilnosti na tržištu rada, a u konačnici i veće produktivnosti rada.

Sredstva namijenjena za aktivne politike zapošljavanja treba koristiti tako da se jasno utvrde prioriteti kako bi rezultati kroz poticaje poslodavcima i nezaposlenim osobama bili vidljiviji i efikasniji.

U cilju utvrđivanja stvarnog broja nezaposlenih osoba i pružanja usluga osobama koje aktivno traže posao, promijenit će se Pravilnik o evidencijama u oblasti zapošljavanja. Na taj način se na evidencijama nezaposlenih neće voditi osobe koje su tu radi ostvarivanja nekih drugih prava (npr. pravo na zdravstveno osiguranje), a ne radi aktivnog traženja posla.

Nastavit će se rad na povećanju najniže cijene rada koja se nije mijenjala od 2008. godine, iako su se za to stekli uvjeti na osnovu Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, 54/05 i 62/08). Rad na povećanju najniže satnice ima za cilj poboljšanje ekonomskog i socijalnog položaja radnika.

3.7. Fiskalna konsolidacija

Glavni cilj ekonomske politike Vlade FBiH temelji se na očuvanju i unapređenju makroekonomske stabilnosti uz poboljšanje ambijenta za poslovanje privrednih subjekata.

U tom smislu bit će neophodno:

- ojačati fiskalnu politiku i poboljšati srednjoročnu fiskalnu održivost kako bi se smanjile potrebe vlade za finansiranjem iz stranog ili domaćeg bankarskog sektora;
- provesti dogovorene fiskalne reforme;
- poduzeti strukturalne fiskalne reforme koje će očuvati konkurentnost kroz preusmjerenje javne potrošnje na kapitalne investicije i razvojnu potrošnju.

Da bi se postigli određeni rezultati ekonomske politike neophodno je pripremiti i provesti strukturne i druge reforme, što bi u oblasti ekonomske politike trebalo afirmisati projekte intenziviranja privrednog razvoja i jačanja unutrašnje društvene stabilnosti Federacije BiH, što znači da je potrebno iniciranje i provođenje reformi usklađenih sa potrebama Bosne i Hercegovine na putu ka pridruživanju Evropskoj uniji, uz efikasno angažovanje svih domaćih kreativnih potencijala kroz usklađenu politiku djelovanja.

Uvažavajući mjere ekonomske politike, u oblasti porezne politike u srednjoročnom periodu nastaviti će se aktivnosti na efikasnijem upravljanju javnim prihodima, iznalaženju rješenja za smanjenje opterećenja poslodavaca uz postojanje fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova i time stvaranju uslova ubrzanog privrednog rasta, kao i dogradnji i unapređenji poreznog sistema u oblasti direktnih poreza.

Vlada će u ovom periodu funkcionisati sa velikim fiskalnim opterećenjem s obzirom na velike fiskalne pritiske vezane za izmirenje domaćih potraživanja, otplate ino duga i troškova socijalnih davanja. S toga je neophodno nastaviti sa restriktivnom politikom javne potrošnje na svim nivoima, sa osnovnim ciljem održavanja fiskalne stabilnosti i sistema kontrole potrošnje, ali i pored provođenja ovih mjera neophodno je od međunarodnih finansijskih institucija (MMF-a, Svjetska banka) obezbjediti nedostajuća sredstva, kako bi se pokrio deficit.

Vlada Federacije BiH će posebnu pažnju obratiti na prioritete koje je neophodno finansirati iz kreditnih sredstava, odnosno novim zaduživanjem Federacije BiH, a to znači da je neophodno voditi računa da se nove investicije odnose na privredni rast što će direktno utjecati na otvaranje novih radnih mjesta, s jedne strane, i analize efekata koji su rezultat prethodnog zaduživanja a nisu dali planirane efekte, sa druge strane.

3.8. Reforma javne uprave

Reforma javne uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine bit će zasnovana na dokumentima usvojenim za Bosnu i Hercegovinu u cjelini, a polazeći kriterijima proširenja koje je usvojilo Evropsko vijeće 1993. godine u Kopenhagenu, a potvrdilo 1995. u Madridu, kao i Strategije proširenja i ključnih izazova 2014-2015. u kojoj je naglasak stavljen na reformu javne uprave, kao jedan od tri stuba proširenja, uz vladavinu prava i ekonomsko upravljanje.

Pri tome će se slijediti pravci razvoja reforme, predviđeni regionalnom Strategijom za jugoistočnu Evropu za period do 2020, kao i Regionalnim akcionim planom za dimenziju N „Efektivne javne usluge“ u jugoistdokumentom, očnoj Evropi, koji predviđaju slijedeće: 1) redizajniranje upravnih procedura; 2) promoviranje orijentiranosti na krajnje korisnike u sektoru javnih usluga; 3) borbu protiv korupcije putem e-uprave; te 4) model E-uprave za vlade na lokalnom nivou.

Vodit će se računa da nastavk reforme javne uprave bude usklađen sa pitanjima koja su navedena u dokumentom Evropske Komisije “Strategija proširenja i ključnih izazova 2014-2015”, te detaljnije razrađena kroz dokument SIGMA “Principi javne uprave”, a koji će se koristiti kao podloga/standardi kojima trebaju težiti sve zemlje u regiji, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, i to:

- **Strateški okvir za reformu javne uprave** –uključuje opredjeljenost vlada za djelotvoran program reforme javne uprave; snažne i funkcionirajuće strukture za koordinaciju, kako na političkom tako i na administrativnom nivou kojima se prati i upravlja procesom; vodeća institucija za upravljanje procesom i jasne odgovornosti i kapaciteti za provedbu; kontinuirano praćenje provedbe.
- **Državna služba i upravljanje ljudskim resursima** - uključuje adekvatan i jasno definiran, u praksi primjenjiv, djelokrug državne službe; pravni okvir za profesionalnu i koherentnu državnu službu; spriječavanje direktnog ili indirektnog političkog uticaja na više rukovodeće pozicije u državnoj službi; pravičan i transparentan platni sistem za državne službenike; postojanje mjera za promoviranje integriteta i spriječavanje korupcije, te osiguranje discipline u državnoj službi.
- **Izrada i koordinacija politika** - uključuje obavezu da institucije ispunjavaju funkcije koje su presudne za dobro organiziran, dosljedan i kompetentan sistem donošenja politika; uspostavljanje jasne horizontalne procedure za upravljanje procesom evropskih integracija pod koordinacijom nadležnog tijela; srednjoročno planiranje usklađeno sa finansijskim okolnostima; sektorske politike ispunjavaju vladine ciljeve i konzistentne su sa budžetskim okvirom; parlamentarni nadzor u donošenju vladinih politika; redovno korištenje metodologije procjene uticaja politika; aktivno učešće društva u kreiranju politika; zakonodavstvo dostupno javnosti.
- **Odgovornost** - obuhvata transparentnost uprave, uključujući pristup informacijama i mogućnost upravne i pravne zaštite pojedinaca, kao i javnog interesa;

- **Pružanje usluga** - poboljšanje usluga uprave orijentirane ka građanima, uključujući mehanizme koji osiguravaju kvalitet javni usluga, bolje upravne postupke, BOLJU dostupnost javnih usluga, a posebno usluge e-uprave.
- **Upravljanje javnim finansijama** (UJF) - uključuje opredijeljenost za srednjoročni budžetski okvir; jasnu strategiju upravljanja dugom; transparentan budžet; finasijsko upravljanje i kontrolu u skladu sa dokumentima politike finasijskog upravljanja i kontrole; jačanje interne reviziju; javne nabavke usklađene sa aquis-em; nezavisan mandat vrhovne revizije.

Uzimajući u obzir važnost nastavka reforme javne uprave za dalje napredovanje zemlje na putu ka EU, dosadašnje napore struktura za reformu javne uprave na razvoju dokumenata kao osnove za dalji napredak u razvoju reforme javne uprave, te potrebu dalje nadogradnje kroz SIGMA principe javne uprave, u predstojećem periodu bit će potrebno naročito osigurati:

1. Kontinuitet procesa reforme javne uprave, baziranog na Strategiji reforme javne uprave i Revidiranom akcionom planu 1, te nastavak rada na ispunjenju ciljeva i mjera, koji nisu ostvareni u prethodnom periodu, prvenstveno kroz projekte, koji će biti finansirani iz Fonda za reformu javne uprave i drugih sredstava, poput IPA fonda.
2. Dalju provedbu aktivnosti na bazi novog okvira za reformu javne uprave, koji će biti zasnovan na postojećim dokumentima, kao i rezultatima predstojećih analiza dosadašnje provedbe reforme i evaluacije Strategije, te SIGMA procjeni stanja.

3.9. Sektor poljoprivrede

U Nacionalni program ekonomski reformi Bosne i Hercegovine za 2015. godinu (NERP) u sektoru za poljoprivredu su planirane slijedeće aktivnosti:

- Usvajanje Srednjoročne Strategije razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH za period 2015-2019.godinu
- Usvajanje Programa Ruralnog razvoja Federacije BiH za period 2014-2020.godina.
- Donošenje Zakona o slatkovodnom ribarstvu Federacije BiH.
- Donošenje Zakona o organskoj proizvodnji Federacije BiH.
- Donošenje Zakona o rakiji i drugim alkoholnim pićima Federacije BiH.
- Izmjena i dopuna Zakona o zemljištu Federacije BiH.
- Priprema novog Zakona u poljoprivredi i Ruralnom razvoju Federacije BiH.
- Priprema novog Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi Federacije BiH
- Priprema za uspostavu Agencije za plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju.
- Uspostava GIS-a i LPIS-a.
- Jačanje postojećih i uspostava novih institucija vezanih za sigurnost hrane.
- Jačanje postojećih i uspostava novih savjetodavnih službi u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvitka.
- Jačanje i objedinjavanje svih registara u jedinstveni Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata.
- Donošenje i implementacija drugi zakonski i podzakonski aktata koji proizlaze iz Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora (2015-2019 g.) i Programa ruralnog razvoja Federacije BiH (2014-2020 g.)

Srednjoročna Strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosni i Hercegovini za period 2015-2019. godine

Srednjoročna Strategija je proizvod intenzivnih konsultacija sa akterima sektora i odražava jasno izraženo opredjeljenje Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva da osigura drugačiji odnos administracije i društva u cjelini prema sektoru poljoprivrede, što će, prije svega, biti potvrđeno ostvarivanjem planiranih značajnijih izdvajanja za podršku razvoju.

Agrarnu politiku FBiH čine tri stuba koja sadrže mjere tržišno-cjenovne politike, odnosno mjere direktnih plaćanja (I stub), strukturalne mjere i mjere politike ruralnog razvoja (II stub) i mjere vezane za opće usluge u poljoprivredi (III stub).

Usljed globalizacije, dalje intenzifikacija regionalnih i EU integracija otvara mogućnosti, ali i oblikuje širok set kompleksnih izazova za dalji razvoj sektora.

Struktura sektora ograničava kapitaliziranje postojećih potencija i čini sektor glavnim generatorom trgovinskog deficita, što se odražava na nizak nivo tržišne orijentiranosti, nedovoljnim kvalitetom, kvantitetom i konstantnosti (3K), te nerazvijeni lanci vrijednosti koji otežavaju pristup tržištu i negativno se odražavaju na konkurentnost sektora.

Agrarnu politiku FBiH (uključujući i agrarni budžet) u proteklom periodu karakterizira nedovoljna izdvajanja, promjenjivost, nekonzistentnost, veliki broj mjera, složena implementacija i nepostojanje efikasnog mehanizama praćenja, što je u ovom dokumentu detaljno precizirano na koji će se način to prevazići.

Planirana je izgradnja i jačanje regulatorno-institucionalnog okvira, modernizacija poljoprivredne administracije i načina upravljanja, kao i jasna promjena odnosa prema sektoru su nužni preduvjeti kako bi sektor iskoristio rijetke razvojne šanse i otklonio ključne slabosti.

Napravljena je Vizija, strateški ciljevi i prioritetna područja djelovnja za navedeni period.

Program ruralnog razvoja Federacije BiH za period 2014-2020. godine

Federalno ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi Program koji će, nadamo se, imati ključnu ulogu za razvoj ruralnog prostora Federacije Bosne i Hercegovine u narednom šestogodišnjem razdoblju.

Imajući u vidu naše obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, ali i odredbe Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine, pristupili smo izradi Programa ruralnog razvoja.

Time smo izravno krenuli putem stvaranja praktičnih uvjeta za uvođenje principa EU politike ruralnog razvoja i ispunjavanja EU standarda od kreiranja, preko provedbe do nadzora i ocjene rezultata politike Vlade i ministarstva. Ovaj pristup značajno će povećati razinu potrebnih znanja i institucionalne uređenosti Bosne i Hercegovine, a osobito Federacije Bosne i Hercegovine što može biti od velike važnosti za korištenje predstojećih programa iz fondova EU.

Naravno, svjesni smo da je ovo početak puta u procesu pridruživanja EU te u Programu nastojimo uvažavati postojeće uvjete i stupanj razvijenosti zakonodavstva i institucija ali i znanja i informiranosti naših krajnjih korisnika kako bi dobili provediv dokument koji će ispuniti osnovne ciljeve i doista stvorimo kvalitetan ambijent da poljoprivredni proizvođači, prerađivači ali i druge gospodarske djelatnosti na ruralnom prostoru podignu ekonomsku učinkovitost i stvore nova radna mjesta, omogućimo razvoj uz uvažavanje potrebe zaštite okoliša, podržimo razvoj ruralnih zajednica i poboljšamo kvalitetu života stanovnika ruralnog prostora.

Upravo radi toga u okviru Programa će biti primijenjen princip postupnosti tako da u početku provođenja programa planiramo provođenje jednostavnijih mjera poput podrške investicijama i podršku uvođenju novih djelatnosti na gospodarstvima, dok mjere složenije za provedbu i zahtjevnije u pogledu zakonodavnog okvira postupno jačaju kroz razdoblje realizacije Programa.

U izradu Programa aktivno uključena sva relevantna federalna ministarstva, odbori za poljoprivredu Parlamenta Federacije BiH, institucije nadležne za poljoprivredu i ruralni razvoj sa državne, entitetske, kantonalne i razine Brčko Distrikta, nevladine organizacije, različiti zavodi, znanstvene i stručne institucije. Upravo njihovo sudjelovanje u procesu daje nam sigurnost da radimo dobar posao i da će ovaj Program uroditi višestrukim plodovima na korist ruralnog prostora u Bosni i Hercegovini.

TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE O SEKTORSKIM MJERAMA STRUKTURALNE REFORME

Preporuka / specifična smjernica politika za pojedinu zemlju (1)	Broj i naziv mjere i sektor (2)	Opis glavnih mjera direktno relevantnih za podršku konkurentnosti i rastu, i odgovor na smjernice politike specifične za pojedinu zemlju (ako je moguće)					Veza sa ciljevima SEE 2020	Izazovi/ Rizici	Budžetske implikacije/ uključujući dostupne IPA fondove	Kvalitativni elementi
Daljnji razvoj i implementacija KOBiH (Kvalifikacijski okvir)	Strukturne reforme za ljudski kapital - Obrazovanje	Glavni ciljevi politike i relevantnost za konkurentnost i rast (3) Unaprijediti vidljivost i povećati povjerenje u BiH kvalifikacije; olakšati priznavanje kvalifikacija; olakšati mobilnost radi zapošljavanja i nastavka obrazovanja	Opis mjere (4) Uspostava KOBiH web portala koji sadržava samo priznate kvalifikacije; dizajniranje i povezivanje svih komponenti/ elemenata KOBiH (ishodi učenja; skupovi ishoda učenja; klasifikacija kvalifikacija; standard zanimanja; struktura obrazovnih/studijskih programa); definiranje procesa i procedura, primjera i uputa za rad, obuka odgovarajućih stakeholdera	Pravni/administrativni instrumenti (5) Akcijski plan za provedbu KOBiH; Odluka Vijeća ministara o uspostavi međusektorskog povjerenstva za KOBiH; Zaključci KMO (Konferencija ministara obrazovanja u BiH)	Raspored napretka ostvarenog u zadnjih 12 mjeseci (6) Izrađen Akcijski plana za provedbu KOBiH; Izrađeni standardi kvalifikacija i zanimanja za prvi ciklus VO u 5 disciplina (inženjerstva; ITC, poljoprivreda i prerada hrane; ekonomija; obrazovanje nastavnika); Izrađeni standardi zanimanja za 6 VET zanimanja iz tri srodne skupine zanimanja (konobar, kuhar, tapetar, tehničar za obradu drveta, varilac,	Raspored narednih koraka (do tri godine) (7) Usvajanje akcijskog plana (2015) Uspostava KOBiH web portala (2015) Dizajniranje i povezivanje svih komponenti/elementa KOBiH i definiranje procesa i procedura, primjera i uputa za rad, obuka odgovarajućih stakeholdera (2015-2018)	Procijenjeni doprinos nacionalnom akcionom planu SEE 2020 (8) Harmoniziran razvoj KO je prioritet u tzv. „pametnom rastu“ Dimenzija D SEE 2020	Posebni izazovi/rizici u implementaciji mjera (9) Podrazumijeva promjenu paradigme i koncepta obrazovanja i obuke Podrazumijeva jačanja veza i zajedničko planiranje sa sektorom rada i zapošljavanja Potrebno izgraditi kapacitete Institucija i stakeholdera Nepostojanje domaće ekspertize	Sveukupna godišnja promjena prihoda i rashoda vlade (navedena u mil. Državne valute) Doprinos IPA (izvor i iznosi) (10) IPA 2012 (projekat KO u općem obrazovanju – 2 miliona KM za tri komponente (1 je KO) Projekat KO u VET i AE 1,5 mil. KM u tri komponente (1 je KO) BUDŽET institucija BiH Planirano u 2015. godini 100.000 KM	Kvalitativni opis predviđenih utjecaja i njihovo vrijeme (11) Unaprijeđene vidljivost i povećano povjerenje u BiH kvalifikacije; Olakšano priznavanje kvalifikacija; Olakšana mobilnost radi zapošljavanja i nastavka obrazovanja

